

ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS
EDUKOLOGIJOS FAKULTETAS
EDUKOLOGIJOS KATEDRA

Eglė Žilinskaitė

Karjeros edukologijos magistrantūros studentė

**ŠIAULIŲ DARBO RINKOS MOKYMO CENTRO
MOKYMO PROGRAMOS MOKYMO SI VISA
GYVENIMĄ KONTEKSTE**

Magistro darbas

Mokslinė vadovė:
Soc. m. dr. B. Šilėnienė

Šiauliai, 2009

Darbas originalus Eglė Žilinskaitė
(studento parašas)

TURINYS

SANTRAUKA	
ĮVADAS.....	3
1. MOKYMOSI VISĄ GYVENIMĄ TEORINIAI ASPEKTAI	5
1.1. Mokymosi visą gyvenimą samprata, svarba	5
1.2. Mokymosi visą gyvenimą formos	7
1.3. Mokymosi visą gyvenimą metodai.....	9
1.4. Mokymąsi visą gyvenimą reglamentuojantys įstatymai.....	11
1.5. Suaugusiųjų švietimas	13
1.6. Profesinis mokymas ir orientavimas.....	14
2. DARBO RINKOS VEIKLOS ASPEKTAI	20
2.1. Lietuvos darbo rinkos mokymo tarnybos tikslai ir veikla	20
2.2. Šiaulių darbo rinkos mokymo centro tikslai ir veikla.....	23
3. ŠIAULIŲ DARBO RINKOS MOKYMO CENTRO SIŪLOMŲ MOKYMO PROGRAMŲ SAŠAJOS SU MOKYMUSI VISĄ GYVENIMĄ	24
3.1. Tyrimo bazė, imtis ir metodai	24
3.2. Šiaulių darbo rinkos mokymo centro siūlomų mokymo programų analizė.....	24
IŠVADOS.....	54
REKOMENDACIJOS	56
LITERATŪRA	57
PRIEDAI	64

SANTRAUKA

ŠIAULIŲ DARBO RINKOS MOKYMO CENTRO MOKYMO PROGRAMOS MOKYMOŠI VISĄ GYVENIMĄ KONTEKSTE

Magistro darbas

Spartėjant gyvenimo tempui, tobulėjant technologijoms vis aktualesnis tampa mokymasis. Jau nebeužtenka įgyti vieną specialybę, kuri užtikrintų darbą visam gyvenimui, būtina nuolat atnaujinti žinias bei gebėjimus. Noras spėti su laiku ir tobulėjančiomis technologijomis skatina mokytis visą gyvenimą.

Tyrimo objektas. Šiaulių darbo rinkos mokymo centro mokymo programos, juose taikomi metodai.

Tyrimo tikslas. Išsiaiškinti, Šiaulių darbo rinkos mokymo centro mokymo programų naudojimo galimybes mokymosi visą gyvenimą užtikrinimui.

Tyrimė išanalizuota mokslinė literatūra ir įstatymai susiję su mokymusi visą gyvenimą bei darbo rinka. Surinkti duomenys apie darbo rinkos mokymo tarnybų veiklą. Atlikta Šiaulių darbo rinkos mokymo centro 47 mokymo programų content analizė. Tyrimo metodologija grindžiama *fenomenologine teorija* (Beresnevičienė, 1995), *humanistine teorija* (Maslow, 2006) bei *postmodernistine teorija* (S. de Freitas ir kt., 2006).

Tyrimo metu paaiškėjo, kad Šiaulių darbo rinkos mokymo centro mokymo programose taikomi tik kai kurie mokymosi visą gyvenimą metodai. Dažniausiai mokymuose naudojami metodai yra panašūs į tradicinius mokymo metodus, nereikalaujančius sudėtingos technikos.

Darbą sudaro trys skyriai:

1. **Mokymosi visą gyvenimą teoriniai aspektai.** Aiškinamasi, kokios yra mokymosi visą gyvenimą formos, metodai, kokie įstatymai reglamentuoja mokymąsi visą gyvenimą. Pagrindinės mokymosi formos: formalus, neformalus ir informalus mokymasis. Metodai: nuotolinis mokymas(sis), e mokymasis, “akis į akį” mokymo metodas, “akis į akį” ir nuotolinio mokymo metodo derinys, teorinio ir praktinio mokymo derinimas tarpusavyje. Mokymasis visą gyvenimą reglamentuoja įvairūs Lietuvos Respublikos įstatymai bei nuostatos.

2. **Darbo rinkos veiklos aspektai.** Aiškinamasi, kokias funkcijas atliekas Lietuvos bei Šiaulių darbo rinkos mokymo tarnybos. Nustatyta, kad viens iš pagrindinių tikslų yra mokymosi visą gyvenimą idėjų įgyvendinimas, o viena iš veiklos sričių yra profesinis mokymas.

3. **Šiaulių darbo rinkos mokymo centro siūlomų mokymo programų sąsajos su mokymusi visą gyvenimą.** Aiškinamasi kokias programas rengia Šiaulių darbo rinkos mokymo centras, kaip jos atitikiama mokymosi visą gyvenimą nuostatas. Organizuojamos yra 47 profesinio mokymo programos. Naudojami metodai “akia į akį”, “akis į akį” ir nuotolinis mokymas, teorinio ir praktinio mokymo derinimas. Nenaudojami nuotolinio bei e mokymosi metodai.

SUMMARY

THE LEARNING PROGRAMS OF SIAULIAI LABOR MARKET LEARNING CENTER IN THE CONTEXT OF THE LIFELONG LEARNING

Masterwork

When the life is going so fast, the technologies become more perfect, learning become very important. It's very important to get new knowledge's and the skills because having of one profession does not guarantee a job for all life. Wishes to be fast as the time and new technologies stimulate lifelong learning.

Object of research. The learning programs and the methods that are used in the learning center of Siauliai labor market.

Research purpose. To explore Siauliai labor market learning center learning programs possibilities, of the lifelong learning for assures.

In research was made science literature's analysis and the laws analysis, which regulate lifelong learning and labor market. Was collected the information about the activity of the labor market. Was made the content analysis of 47 Siauliai labor market learning center learning programs. The research methodology was made, by using the theory of phenomenology (Beresneviciene, 1995), humanism theory (Maslow, 2006) and postmodernism theory (S. de Freitas ir kt., 2006).

The research shows, that some of Siauliai labor market learning center learning programs use the methods of lifelong learning. But used methods is more like traditional methods, they don't need the special technologies.

In the work there are three chapters:

1. *The theoretical aspects of lifelong learning.* Was striving to find out which forms and methods is using in lifelong learning, what kind of laws regulate lifelong learning. The main learning forms are formal unformal and informal. Methods: distance learning, e learning, method "face to face", distance learning, together with "face to face", combine theoretical and practical learning. There are a lot of different laws and statutes in Lithuanian Republic, which regulate lifelong learning.

2. *The aspects of labor market activity.* Was elucidated the functions of Lithuanian and Siauliai labor market learning offices. Established that main purpose is lifelong learning ideas realization, and one of spheres is professional learning.

3. *The connections between lifelong learning and learning programs of Siauliai labor market learning center.* Exploring, what kind of programs are preparing in the Siauliai labor market learning center, how programs correspond the election of lifelong learning. Is organizing the 47 learning programs. Is using methods such like "face to face", distance learning, together with "face to face", theoretical and practical learning combine. Is not using Distance learning and e learning.

ĮVADAS

Tyrimo aktualumas. Spartėjant gyvenimo tempui, tobulėjant technologijoms, žmonės yra priversti taikytis prie besikeičiančių gyvenimo sąlygų. Siekis išsilaikyti darbo rinkoje skatina kelti profesinę kvalifikaciją, keisti darbo kryptį. Todėl vis labiau didėja mokymosi visą gyvenimą aktualumas. Įvairūs mokymo centrai siūlo savo paslaugas, kurios turėtų padėti darbo rinkoje nesugebantiems įsitvirtinti asmenims, tiems, kurie neturi išsilavinimo arba jų turimos kompetencijos yra ne pakankamos. Neretai tokie mokymo centrai akcentuoja, kad jų veikla paremta mokymosi visą gyvenimą koncepcija, o pagrindinis tikslas padėti asmenims neturintiems profesijos ją įgyti bei skatinti mokymąsi visą gyvenimą. Mokymosi visą gyvenimą svarba akcentuojama „Mokymosi visą gyvenimą memorandume“ (2001). Šio mokymosi svarbą, mokymosi formas bei metodus nagrinėja tokie mokslininkai kaip P. Werquin (2007), E. Heinrich, M. Bhattacharya, R. Rayudu (2007), S. Billett (2001), C. Griffin (2000), G. Chivers (2006). Didelį dėmesį suaugusiųjų mokymuisi visą gyvenimą skyrė ir tokie lietuvių mokslininkai kaip D. Beresnevičienė (1995), L. Ušeckienė, R. Ališauskienė (2007).

Tyrimo problema. Kaip Šiaulių darbo rinkos mokymo centro mokymo programos atitinka mokymosi visą gyvenimą idėjas.

Tyrimo objektas. Šiaulių darbo rinkos mokymo centro mokymo programos, jose taikomi metodai.

Tyrimo hipotezė. Tikėtina, kad Šiaulių darbo rinkos mokymo centro mokymuose taikomi įvairūs mokymosi metodai yra tokie pat, kaip ir mokymosi visą gyvenimą metodai.

Tikslas – išsiaiškinti, Šiaulių darbo rinkos mokymo centro mokymo programų naudojimo galimybes mokymosi visą gyvenimą užtikrinimui.

Uždaviniai:

- išsiaiškinti mokymosi visą gyvenimą metodus ir formas apžvelgiant mokslinę literatūrą bei įstatymus, reglamentuojančius mokymąsi visą gyvenimą bei profesinį mokymą;
- išsiaiškinti Lietuvos bei Šiaulių darbo rinkos mokymo tarnybų veiklos aspektus susijusius su mokymusi visą gyvenimą;
- išanalizuoti Šiaulių darbo rinkos mokymo centro siūlomas mokymo programas, jų atitikimą mokymosi visą gyvenimą idėjoms.

Tyrimo metodologija grindžiama:

Fenomenologine teorija, (Beresnevičienė, 1995) teigia, kad svarbiausias veiksnys žmogaus asmenybės tobulėjimui yra poreikių hierarchija. Žmogus patenkindamas kiekvieną žemesnį poreikį priartėja prie dvasinės harmonijos, tampa labiau savim patenkintas.

Humanistine teorija, kuri teigia, kad asmenybė auga visą gyvenimą, vis iš naujo atrasdama savo gebėjimus ir galimybes, mokydamasi atvirai, be psichologinės gynybos priima savo patirtį.

A. H. Maslow idealas – save realizuojantis žmogus. Tai įmanoma, kai patenkinami visi baziniai „žemesnieji“ poreikiai. Poreikių hierarchija vaizduojama kaip piramidė (Maslow, 2006). Vadovaudamiesi šia metodologine nuostata, galime suprasti, kodėl mokymasis visą gyvenimą tampa vis aktualesnis.

Postmodernistinė teorija, kuri teigia, kad mokymasis visą gyvenimą turi užtikrinti didesnes galimybes išsivirti darbo rinkoje. Svarbiausia prieš pradėdant mokytis visą gyvenimą tinkamai pasirinkti profesiją. O mokantis visą gyvenimą, gaunamos žinios turi būti kokybiškos ir lengvai prieinamos, jos turi leisti besimokančiajam pasiekti norimą karjerą (S. de Freitas ir kt., 2006).

Tyrimo metodai:

1. Mokslinės, metodinės literatūros bei įstatymų susijusių su mokymusi visą gyvenimą bei darbo rinka analizė.
2. Internetinių duomenų rinkimas apie darbo rinkos mokymo tarnybų veiklą bei organizuojamus mokymus.
3. Šiaulių darbo rinkos mokymo centro mokymo programų content analizė.

Tyrimo imtis ir organizavimas. Tyrime analizuojamos 47 Šiaulių darbo rinkos mokymo centro mokymo programos. Siekiama nustatyti programų atitikimą mokymosi visą gyvenimą koncepcijai. Duomenys apie mokymo programas yra paimti iš Šiaulių darbo rinkos mokymo centro tinklalapio.

Darbo etapai:

I etape (2007 m. spalio – 2008 m. lapkričio mėn.) renkama ir analizuojama mokslinė, literatūra apie mokymąsi visą gyvenimą. Taip pat apibrėžiamas tyrimo objektas, suformuluota hipotezė, numatyti svarbiausi tikslai ir uždaviniai.

II etape (2008 m. gruodžio mėn.) renkama informacija apie Šiaulių darbo rinkos mokymo centre siūlomas mokymo programas.

III etape (2008 m. gruodžio – 2009 m. vasario mėn.) atliekama Šiaulių darbo rinkos mokymo centro mokymo programų content analizė, rašomos išvados bei rekomendacijos.

Darbo naujumas / reikšmingumas. Šis darbas padės atskleisti Šiaulių darbo rinkos mokymo programų pritaikomumą mokymuisi visą gyvenimą. Programų įgyvendinimo privalomus bei trūkumus.

Darbo struktūra. Darbą sudaro santraukos lietuvių ir anglų kalbomis, įvadas, trys dalys, išvados, rekomendacijos, literatūros sąrašas (75 literatūros šaltiniai) ir priedai. Darbe pateiktos 7 lentelės. Taip pat yra 44 priedai. Darbo apimtis be priedų 65 puslapiai.

1. MOKYMOSI VISĄ GYVENIMĄ TEORINIAI ASPEKTAI

1.1. *Mokymosi visą gyvenimą samprata, svarba*

Mokymasis visą gyvenimą, yra toks mokymasis, kuris vyksta visą žmogaus gyvenimą. Tai ne tik studijos universitete, bet ir darbe įgyjamos žinios ir gebėjimai, kuriuose žmogus įgyja skaitydamas įvairią literatūrą bei sprenddamas kasdieninio gyvenimo problemas.

Žmogus privalo mokytis, ne tik norėdamas išlaikyti savo darbo vietą, bet ir siekdamas būti visapusišku valstybės piliečiu. Juk apsišvietęs žmogus daug geriau suvokia padėtį valstybėje, darbo rinkoje bei gali aktyviau dalyvauti visuomenės gyvenime. Apie mokymosi visą gyvenimą svarbą bei mokymosi visą gyvenimą ir pilietiškumo sąsajas teigiama “Mokymosi visą gyvenimą memorandume” (2001).

Žinių, įgūdžių ir sąvokų, kurias įgyjame vaikystėje ir jaunystėje šeimoje, mokykloje, kolegijoje ar universitete, neužteks visam gyvenimui. Siekiant įgyvendinti mokymąsi visą gyvenimą, labai svarbu integruoti mokymąsi į suaugusiųjų gyvenimą. Mokymasis visą gyvenimą, yra laikomas vientisu kontinuumu „nuo lopšio iki karsto“. **Mokymasis visą gyvenimą** – tai tikslinga mokymosi veikla, kurios nuolat imamasi, siekiant didinti žinias, įgūdžius ir kompetenciją. Mokymasis visą gyvenimą yra pagrindinis dalykas, siekiant pilietiškumo, stiprinant visuomeninius ryšius ir didinant užimtumą. (Mokymosi visą gyvenimą memorandumas, 2001).

Kasdien kiekvienas žmogus susiduria su naujovėmis nesvarbu kur bebūtų: darbe, namuose, išvykoje. Kasdien sužino ką nors naujo, ko iki šiol nežinojo, taigi kiekvieną dieną žmogus įgyja vis naujų žinių pats to nesuvokdamas ir į tai neatkreipdamas dėmesio. Taigi žmonės kasdien natūraliai mokosi, nors į mokymąsi visiškai neįdeda pastangų.

Mokytis nėra nei per vėlu, nei per anksti. Kiekvienas turi būti atviras naujoms idėjoms, įgūdžiams, kompetencijoms. Mokymasis visą gyvenimą tai galimybė plėsti savo žinias bet kokiame amžiuje, bet kokioje vietoje: darbe, namie, užsiimant aktyvia veikla. To siekti galima ir neformaliais būdais, nebūtina specialiai lankyti kokios nors mokymo įstaigos.

E. Heinrich ir kiti (2007), pažymi, kad mokymuisi visą gyvenimą žmonės turi parengti mokymo įstaigos, nes gebėjimas mokytis padeda įsitvirtinti darbo rinkoje, lengviau prisitaikyti prie besikeičiančių situacijų. Greita technologijų kaita bei globalizacija skatina žmones turėti ne vieną profesiją, todėl labai aktualus tampa mokymasis visą gyvenimą. Mokymasis visą gyvenimą ugdo tokius gebėjimus kaip: problemų sprendimą, gebėjimą dirbti individualiai ir grupėse, efektyviai bendrauti įvairiomis formomis bei įvairiais lygiais, padeda suvokti profesinio tobulėjimo svarbą. Universitetai privalo paruošti studentus mokymuisi visą gyvenimą. Žmonės

turi mokėti susidaryti elektroninius portfelius, kuriuose būtų pateiktos visos sukauptos kompetencijos. Šis portfelis palengvina darbo paiešką, kvalifikacijos kėlimą (Heinrich, Bhattacharya, Rayudu, 2007).

Mokymosi visą gyvenimą kertinis akmuo yra žmogaus profesinis tobulėjimas. Keldamas profesinę kvalifikaciją, žmogus užsitikrina geresnę darbo vietą, didesnes pajamas yra konkurencingas darbo rinkoje. Darbdavys turėtų būti suinteresuotas darbuotojo kvalifikacijos kėlimu, turėtų sudaryti sąlygas, kad darbuotojas galėtų mokytis neatsitraukdamas nuo darbo vietos.

Pasak S. Billett (2001), mokymasis visą gyvenimą yra būtinas siekiant išlaikyti ir tobulinti darbuotojų įgūdžius. Svarbu, kad žmonės galėtų tobulėti, plėsti savo gebėjimus neatsitraukdami nuo darbo, nes mokymasis vyksta ir darbo vietoje, darbuotojai įgyja įvairius įgūdžius praktiniu būdu.

G. Wurzburg (2005) teigimu, mokymasis visą gyvenimą šiaurės šalyse kaip mokymosi rūšis egzistuoja kone visą amžių. Vėliau šią mokymosi formą perėmė kitos šalys, tačiau ją suvokė kaip suaugusių mokymąsi įvairiose mokymosi įstaigose. Mokymasis visą gyvenimą iš tiesų yra savarankiško mokymosi forma. Žmonės, kurie dirba ir turi šeimas, negali sau leisti lankyti paskaitas, jiems turi būti sudaromos specialios individualios programos, kad galėtų mokytis, o jų mokymosi pasiekimai būtų įteisinti. Darbuotojai mokydami kelia savo kvalifikaciją, nes kvalifikuotiems darbuotojams mokamas didesnis atlyginimas.

Globalizacija ir individualizacija skatina darbdavius reikalauti didesnės darbuotojų kvalifikacijos, o darbuotojus savo ruožtu, ją kelti. Todėl svarbus tampa mokymasis visą gyvenimą. Jau nebepakanka žinių, kurios buvo įgytos mokantis anksčiau. Dabar norint užsitikrinti „gerą gyvenimą“ reikia nuolat tobulėti, plėsti savo žinias ir kompetencijas. Ši visuomenė yra postmodernistinė visuomenė, moterys ir vyrai turi lygias galimybes dirbti ir užsidirbti. Kylanti konkurencija skatina siekti mokslo (Glastra, Hake, Shedlesr, 2004).

Mokymuisi visą gyvenimą reikia turėti tam tikrų įgūdžių – gebėjimą mokytis savarankiškai. Nors ir vyksta savarankiškas mokymasis, vis tik tenka laikyti egzaminus, kad įgytos žinios ir gebėjimai būtų įvertinti (Yeazel, Center, 2004).

Mokymais visą gyvenimą geriausiai vyksta tokiose organizacijose, kurios yra besimokančios organizacijos. Jos skatina savo darbuotojus nuolat gilinti, atnaujinti ir plėsti savo žinias ir gebėjimus (Bartlett ir kt., 2006).

Kaip pastebime, tiek G. Wurzburg, tiek F. J. Glastra, B. J. Hake, P. E. Shedlesr, tiek M. W. Yeazel, B. A. Center bei K. Bartlett ir kiti pažymi, kad svarbiausia mokymosi visą gyvenimą idėja yra profesinis darbuotojų tobulėjimas neatsitraukiant nuo darbo. Šie autoriai teigia, kad mokymasis visą gyvenimą nėra mokymasis profesinėse mokyklose, tai yra mokymasis besimokančiose organizacijose, kurios skatina savo darbuotojų profesinį augimą.

S. de Freitas ir kt., (2006) teigimu, mokymasis visą gyvenimą yra labai svarbus postmodernistinėje žinių ir ekonomikos visuomenėje, kur reikalaujama aukštos kvalifikacijos įgūdžių. O linijinis karjeros modelis keičiamas į holistinį, kur dėmesys labiau yra kreipiamas į žmogaus darbinę patirtį. Darbuotojai siekia didesnės karjeros, todėl vis aktualesni tampa karjeros konsultantai, karjeros vadovai. Prieš pradėdant mokytis visą gyvenimą labai svarbu tinkamai pasirinkti profesiją. Todėl vis aktualesnės tampa vakarinės karjeros mokyklos. Visuomenė suvokia, kad aukštesnis išsilavinimas garantuoja geresnes karjeros perspektyvas, bet didesnę darbo užmokestį. Mokantis visą gyvenimą, gaunamos žinios turi būti kokybiškos ir lengvai prieinamos, jos turi leisti besimokančiajam pasiekti norimą karjerą.

Taigi, mokymasis visą gyvenimą apima visas gyvenimo sritis ir tęsiasi visą žmogaus gyvenimą. Šis mokymasis svarbus ne tik kaip savišvieta, bet taip pat padeda užsitikrinti geresnes gyvenimo sąlygas, įgalina siekti aukštesnės karjeros.

1.2. Mokymosi visą gyvenimą formos

Mokymasis visą gyvenimą yra tokia mokymo forma, kuri tampriai siejasi su e.mokymusi bei nuotoliniu mokymusi, kurie suteikia galimybes gilinti turimas žinias, kelti kvalifikaciją, keisti profesiją.

P. Werquin (2007) teigimu, mokymasis visą gyvenimą turi būti įteisintas kaip mokslo pasiekimas: kvalifikacija, kuri įgyjama darbe bei pripažįstamas informalusis ir neformalusis mokymasis. Žmonės mokosi net ir baigę universitetus, mokymosi procesas vyksta darbo vietoje, neformaliu ar informaliu mokymosi būdu, tačiau švietimo sistema tokiu mokymosi būdu įgytos patirties ar žinių nepripažįsta, nes jos neturi svaraus įvertinimo.

Dėl nepripažįstamų neformaliu bei informaliu būdu įgytų žinių, žmonės susiduria su problemomis įsidarbinant. Nors žmogus turi tam tikrų žinių, jis negali jų įrodyti, kadangi neturi raštiškai patvirtinančio dokumento apie turimas žinias. Tačiau gerai nors tiek, kad yra ir kitų mokymosi visą gyvenimą formų, kurios yra pripažįstamos.

“Mokymosi visą gyvenimą memorandume” (2001) išskiriamos šios trys mokymosi veiklos formos:

1. Formalusis mokymasis, jis vyksta švietimo ir mokymo įstaigose. Moksleiviai gauna pripažintus diplomus ir kvalifikacijas.
2. Neformalus mokymasis, jis vyksta šalia pagrindinių švietimo ir mokymo sistemų. Moksleiviai paprastai negauna formalizuotų sertifikatų. Neformalusis mokymas gali būti teikiamas darbo vietose, juo gali užsiimti pilietinės visuomenės organizacijos ir grupės (pvz., jaunimo organizacijos, profsąjungos, politinės partijos), taip pat organizacijos bei tarnybos, įkurtos formalioms sistemoms papildyti (meno, muzikos, sporto užsiėmimai ar privačios pamokos, ruošiantis egzaminams).

3. Informalusis mokymasis yra natūralus kiekvieną dieną vykstantis mokymasis. Skirtingai nuo formaliojo ir neformaliojo informalusis mokymasis nebūtinai tyčinis, todėl jo gali nepripažinti net patys individai, papildantys savo žinias ir įgūdžius.

H. G. Shuetre, C. Casey, (2006) teigimu, formalus mokymas, tai tokia mokymo forma, kuri vyksta mokykloje, kolegijoje, universitete. Neformalus mokymas vyksta už formalaus mokymosi ribų: muziejuje, sporto klube, darbo vietoje, bendruomenės centre. Informavus mokymas vyksta bet visur, tai nesuplanuotas, savaime vykstantis procesas, tai viena pagrindinių mokymosi formų – tai kasdien vykstantis mokymosi procesas.

“Mokymosi visą gyvenimą memorandume” (2001) teigiama, kad iki šiol politiniame mąstyme dominavo formalusis mokymasis. Tik formaliuoju būdu pasiektos žinios buvo vertinamos kaip žinios. Mokymosi visą gyvenimą kontinuumas padidina neformaliojo ir informinio mokymosi svarbą. Informalusis mokymasis yra labai svarbus, nes tai seniausia bei pagrindinė vaikystėje mokymosi forma. Tai, kad mikrokompiuterių technologijos atsirado pirma namuose, paskui mokyklose, pabrėžia informinio mokymosi reikšmę. Jis suteikia labai daug mokymosi galimybių ir gali būti svarbus mokymo ir mokymosi metodų naujovių šaltinis.

Mokymasis visą gyvenimą yra suvokiamas, kaip suaugusiųjų mokymais arba tęstinis mokymasis. Jis atlieka labai svarbų vaidmenį besimokančioje visuomenėje. Tačiau mūsų visuomenėje pripažįstama tik viena mokymosi visą gyvenimą forma, tai formalus mokymasis.

Mokymosi visą gyvenimą samprata kertasi su formalaus mokymosi samprata, nes tai mokymasis, kuris tęsiasi visą gyvenimą ir iš gyvenimo. Mokymasis visą gyvenimą apima ne tik informalią ar formalią mokymąsi, bet ir neformalią. Šis mokymasis yra visą apimantis, įgyjamos žinios yra ne tik teorinės, bet ir praktinės. Žinios ir gebėjimai įgyjami ne tik mokykloje, kolegijoje ar universitete, bet ir kitais įvairiais būdais nesusijusiais su mokymo sistema. Tokiu atveju labai svarbu, kad būtų pripažįstamos žinios ir gebėjimai, kurie įgyjami ne mokymosi įstaigose. Iš esmės nėra svarbu, kaip įgyjami įgūdžiai ir kompetencijos, svarbu, kad jie būtų pripažinti. Pvz.: jei žmogus moka vairuoti automobilį, tai nesvarbu, kaip jis tai išmoko daryti, svarbu, kad viską atlieka teisingai. Reikalingas toks mechanizmas, kuris įteisintų neformaliu būdu įgytas žinias ir gebėjimus (Shuetre, Casey, 2006).

Pasak A. Tuschling ir Cr. Engermann (2006), mokymasis visą gyvenimą atskleidžia individo sugebėjimą užsiimti savišvieta, todėl nebūtina skirstyti mokymosi į formalią ir informalią.

Kaip matome, mokymosi visą gyvenimą yra trys pagrindinės mokymosi formos: formalus, neformalus ir informalus mokymasis. Nors svarbiausia mokymosi forma yra informali, tačiau informaliu būdu įgytos žinios visuomenėje nėra pripažįstamos, kaip mokymosi pasiekimas. Visi autoriai kalbėję apie mokymosi visą gyvenimą formas pažymi, kad labai svarbu yra, kad būtų pripažįstama informalaus mokymosi forma, nes šiuo būdu įgyjamos žinios yra vienos

vertingiausių, nes informaliu būdu žinias bei mokėjimus mes įgyjame kasdien. Tai viena iš lengviausių mokymosi formų, kurių metu žinios yra įgyjamos, tam nenaudojant daug pastangų. Jeigu ši mokymosi forma būtų įteisinta, dauguma žmonių galėtų lengviau įsidarbinti, arba pakilti karjeros laiptais. Būtų didesnė konkurencija tarp darbuotojų, o darbdavys lengviau atsirinktų tinkamiausius darbuotojus.

1.3. Mokymosi visą gyvenimą metodai

Mokymasis visą gyvenimą vyksta bet kuriuo paros metu, bet kurioje vietoje, tačiau žmonės norėdami, kad jų turimos kompetencijos būtų svarios, privalo mokytis formaliu būdu. Universitetai ir aukštosios mokyklos stengiasi sudaryti galimybes dirbantiems mokytis, todėl yra taikomi įvairūs mokymo metodai, kad dirbantys studentai kuo rečiau būtų priversti palikti savo darbo vietas.

Mokymesi visą gyvenimą yra taikomi tokie formalūs mokymosi metodai kaip nuotolinis mokymasis arba e.mokymasis.

Terminu „nuolatinis“ mokymasis atkreipiamas dėmesys į laiką: į mokymąsi per visą gyvenimą, be perstojo arba periodiškai. Naujai sukurtas terminas visaapimantis (lifewide) mokymasis atskleidžia daugiau mokymosi sklaidą – mokymąsi per visą gyvenimą visose srityse. Visaapimantis reiškia, kad formalusis, neformalusis ir informalusis mokymasis papildo vienas kitą. Jis primena, kad naudingas ir smagus mokymasis gali vykti ir vyksta šeimoje, laisvalaikiu, bendruomenės gyvenime ir kasdieniniame darbe. Visaapimantis mokymasis padeda suprasti, kad mokymas ir mokymasis yra veikla, kuriuos įvairiu laiku ir įvairiose vietose galima siekti (Mokymosi visą gyvenimą memorandumas, 2001).

Nuotolinis mokymas – kurios nors mokymo institucijos dalykų mokymasis ne toje mokykloje, bet mokinio gyvenamojoje vietoje paštu, telefonu, per televizijos laidas, elektroniniu paštu, internetu (Jovaiša, 2007).

G. Paterson (2005, p. 6) išskiria kelias nuotolinio mokymosi rūšis ir jų apibūdinimus, kurie iš esmės reiškia tą patį. Jis teigia, kad „**atvirasis, lankstusis ir nuotolinis mokymas/is** – tai bet kuris mokymas/is, kuriame mokymo paslaugas dažniausiai valdo pats besimokantis asmuo, o paslaugos tiekėjas jam užtikrina paramą ir pagalbą. Jis apima mokymą nuo tradicinių neakivaizdžių kursų, kai yra susirašinėjama, nuo dėstymo tiesiogiai prisijungus prie kompiuterių tinklo ir interaktyvių gamintojo įrašytų vienkartinio įrašymo kompaktinių plokštelių (CD ROM) iki atvirojo mokymosi centrų ir dėstymo, kai susitinkama tiesiogiai. Svarbus ir neatskiriamas tokio dėstymo elementas yra lankstumas, savarankiškas mokymasis ir parama mokantis“.

„**E.mokymasis** – tai mokymasis, informacinėmis ir komunikacinėmis technologijomis. Jis neprilyginamas vien tik interneto naudojimui mokymo tikslams ir neribojamas elektoriniu

raštingumu, o apima visų įmanomų elektroninių ar interaktyvių informavimo priemonių naudojimą“ (Paterson, 2005, p. 6).

Dar viena Paterson išskiriama nuotolinio mokymosi rūšis yra „**Mišrusis mokymas/is**“, tai toks mokymas/is, kuriame derinami keli dėstytojų metodai, pvz., naudojamas kompiuterių tinklas ir bendraujama tiesiogiai.

„**Nuotolinis mokymas/is** (NM) yra mokymo paslaugų sistema, siejanti besimokančius ir švietimo institucijas, ir galinti pagerinti esamų ir potencialių besimokančiųjų mokymosi galimybes, ypač palanki tam naudojant IKT“ (Paterson, 2005, p. 7). (IKT – informacinės komunikacinės technologijos).

Anot G. Chrivers (2006), profesinio mokymosi visą gyvenimą tyrimas parodė, kad mokymasis **akis į akį** yra veiksmingesnis nei nuotolinis mokymasis, tačiau, jei nuotoliniame mokyme yra naudojami elektroniniai komutatoriai, tai šie metodai yra tolygūs. Efektyviausias mokymosi visą gyvenimą metodas yra, kai naudojami **akis į akį** ir nuotolinio mokymosi metodai drauge. Geriausiai profesinis mokymasis visą gyvenimą vyksta tada, kai teorija yra derinama su praktika.

S. de Freitas ir kt., (2006) nuomone, mokymasis visą gyvenimą nėra veiksmingas, jei mokymuisi taikomas tik mokymosi metodas „**akis į akį**“. Šis metodas turi būti taikomas drauge su darbu, praktiniais užsiėmimais, todėl labai svarbu, kad besimokantysis dirbtų. Karjeros vadovai mokymosi proceso metu stengiasi savo mokinius įdarbinti, nors ir pagalbinais personalo darbuotojais, toje įmonėje, kurioje mokinys norės siekti karjeros, kad susipažintų su būsimo darbo specifiška.

Mokymuisi visą gyvenimą taip pat yra naudojami ir e.mokymosi bei nuotolinio mokymosi metodai. Nuotolinio mokymosi metu yra duodama informacija, kurią reikia apdoroti ir išmokyti. Mokymasis vyksta savarankiškai, tačiau atsiskaitymai vyksta **akis į akį**. E.mokymo metu studentai patys ieško informacijos, o už užduotis atsiskaito elektroniniu būdu (de Freitas ir kt., 2006).

Pasak G. Slaxton (2002), yra trys pagrindiniai mokymosi metodai: **kai mokomasi darbo vietoje**, įgyjant darbinės kompetencijas; **kai mokomasi padedant dėstytojui** bei **kai mokomasi savarankiškai**.

Taigi, mokymosi visą gyvenimą dažniausiai taikomi tokie mokymosi metodai, kaip nuotolinis mokymosi metodas bei e.mokymas, bet neapsieinama ir be mokymosi metodo „**akis į akį**“. Pripažįstama, kad vien teorinės žinios nėra pakankamos mokymuisi visą gyvenimą, nors šios žinios dažniausiai yra įgyjamos formaliu būdu. Daug veiksmingesnis yra mokymasis, kai teorinės žinios yra taikomos su praktinėmis, tai yra, kai studijuodamas žmogus tuo pačiu ir dirba.

1.4. Mokymąsi visą gyvenimą reglamentuojantys įstatymai

Nors suaugusiųjų švietimas Lietuvoje egzistuoja gana senai, tačiau po 2001 metais pasirodžiusio “Mokymosi visą gyvenimą memorandumo” imta vis aktyviau skatinti darbuotojų profesinį tobulėjimą. Suaktyvėjo įvairių mokymo centrų veikla. Vis dažniau pradėta kalbėti apie mokymąsi visą gyvenimą.

Mokymąsi visą gyvenimą reglamentuoja tokie Lietuvos Respublikos įstatymai:

- Valstybinė švietimo ir mokslo strategijos 2003-2012 metų nuostatai;
- Neformaliojo suaugusiųjų švietimo įstatymas;
- Mokymosi visą gyvenimą užtikrinimo strategija.

Valstybinės švietimo strategijos 2003-2012 metų nuostatose (2003) teigiama, kad švietimas turi būti plėtojamas atsižvelgiant į Lietuvos visuomenei tenkančius naujus iššūkius ir atsiveriančias naujas galimybes: demokratijos ir rinkos ūkio plėtrą, globalizaciją, informacijos gausą, sparčią kaitą, visuomenės išsiskaidymą. Švietimas turi padėti asmeniui ir visuomenei atsakyti į šiuos iššūkius ir pasinaudoti naujomis galimybėmis. Tam būtini esminiai Lietuvos švietimo sistemos pokyčiai, kurie padėtų didinti švietimo sistemos efektyvumą, išplėsti švietimo prieinamumą, sukurti sąlygas tęstiniam, visą gyvenimą trunkančiam mokymuisi, užtikrinti europinius standartus ir šiuolaikinės Lietuvos visuomenės poreikius atitinkančią švietimo kokybę.

Švietimas turi padėti asmeniui įgyti profesinę kvalifikaciją, atitinkančią šiuolaikinių technologijų, kultūros bei asmeninių gebėjimų lygį, ir sudaryti sąlygas mokytis visą gyvenimą – nuolat tenkinti pažinimo poreikius, siekti naujų kompetencijų ir kvalifikacijų, reikalingų jo profesinei karjerai ir gyvenimo įprasminimui.

Pagrindiniai švietimo strategijos siekiai:

- 1) sukuriami veiksmingi ir darni, atsakingu valdymu, tikslingu finansavimu ir racionalių išteklių naudojimu pagrįsta švietimo sistema;
- 2) išplėtojama tęstinė, mokymąsi visą gyvenimą laiduojanti ir prieinama, socialiai teisinga švietimo sistema;
- 3) užtikrinama švietimo kokybė, atitinkanti atviroje pilietinėje visuomenėje ir rinkos ūkyje gyvenančio asmens, visuotinius dabarties pasaulio visuomenės poreikius.

Taigi valstybės švietimo ir mokslo strategija pažymi, kad švietimas yra atsakingas už valstybės piliečių išsilavinimą, profesinį tobulėjimą bei mokymąsi visą gyvenimą.

Taip pat apie teisę mokytis visą gyvenimą nurodo ir Neformaliojo suaugusiųjų švietimo įstatymas“ (1998). “Šis įstatymas reglamentuoja neformaliojo suaugusiųjų švietimo sistemą, nustato jos sandaros, veiklos ir valdymo pagrindus. Įstatymo tikslas - suteikti teises garantijas neformaliojo suaugusiųjų švietimo dalyviams, vykdytojams ir socialiniams partneriams, padėti

įgyvendinti įgimtą žmogaus teisę visą gyvenimą ugdyti savo asmenybę, laiduoti asmeniui galimybę įgyti žinių ir gebėjimų, kurių jam reikia kaip demokratinės visuomenės piliečiui ir tam tikros profesijos specialistui, prisidėti prie kūrybingo ir prasmingo laisvalaikio. Organizuojant neformalųjį švietimą, vadovaujamosi Lietuvos Respublikos Konstitucija, Švietimo įstatymu, šiuo ir kitais įstatymais bei teisės norminiais aktais.” (Neformaliojo suaugusiųjų švietimo įstatymas, 1998).

Mokymosi visą gyvenimą užtikrinimo strategijoje akcentuojamo suaugusiųjų mokymosi svarba, siekiant kelti kvalifikaciją, įgyti pagrindinį, vidurinį bei profesinį išsilavinimą, taip pat strategijoje numatoma skatinti mokymąsi visą gyvenimą, gerinant mokymosi infrastruktūrą, darant prieinamą kiekvienam visuomenės nariui. Vienas iš mokymosi visą gyvenimą užtikrinimo strategijos tikslų numato: geriau informuoti ir konsultuoti šalies gyventojus apie mokymosi visą gyvenimą galimybes, ugdyti jų karjeros valdymo kompetencijas, išplėsti informavimo formas, siekiant sustiprinti nuolatinio mokymosi motyvaciją bei gebėjimus.

Mokymosi visą gyvenimą užtikrinimo strategijoje (2004), nurodoma, kad mokymosi visą gyvenimą tikslas – numatyti ir apibrėžti mokymosi visą gyvenimą plėtros kryptis ir jų įgyvendinimo priemones, akcentuojant profesinio mokymo ir suaugusiųjų tęstinio mokymo sritis.

Strategijoje vartojamos šios sąvokos:

Mokymasis visą gyvenimą – visa mokymosi veikla, vykstanti bet kuriame amžiaus tarpsnyje siekiant tobulinti asmeninės, pilietinės, socialinės ir profesinės srities kompetencijas.

Neformalusis neprofesinis mokymas – asmens bendrosios kultūros ugdymas ir jo bei visuomenės poreikius atitinkantis mokymas (-is) gyvenimo kokybę gerinančiose srityse.

Profesinis rengimas – nuolatinis asmens ugdymas (-is), kurio tikslas – suteikti ir nuolat palaikyti jam tinkamą ir visuomenei reikalingą profesinę kvalifikaciją.

Socialinė tinklaveika – socialinių institucijų bendradarbiavimo forma, kuriai būdinga tinkle esančių struktūrų vertikali ir horizontali sąveika, atvirumas, bendros vertybės, ekonomikos bei visuomenės poreikius atliepiantys veiklos tikslai.

Strategijos vizija – taiki, stabili ir pasiturinti visuomenė, teikianti kokybiškas mokymosi galimybes švietimo, bendruomenės, darbo ir šeimos kontekste visiems visuomenės nariams, remdamasi tautiniu kultūriniu paveldu ir visuotinai pripažintomis socialinėmis ir asmeninėmis vertybėmis siekianti padidinti jų indėlį ekonominiam, socialiniam ir kultūriniam tautos gyvenimui bei individų ekonominio, socialinio, kultūrinio ir asmeninio gyvenimo potencialo patenkinimui, gyvenimo kokybės gerinimui.

Strategijos misija – telkti turimus ir plėtoti naujus žmogiškuosius, ekonominius, informacinius technologinius, visuomeninius išteklius siekiant plėtoti veiksmingą, socialine tinklaveika grįstą mokymosi visą gyvenimą sistemą, siūlančią galimybių įvairovę darbiniam,

socialiniam ir asmeniniam visų įvairaus amžiaus individų ugdymuisi.

Strategijos uždaviniai:

- Plėtoti visapusę, vientisą ir rentabilią mokymosi visą gyvenimą sistemą, atitinkančią valstybės strateginius tikslus ir individo poreikius globalizacijos kontekste.
- Sudaryti sąlygas įvairių poreikių ir gebėjimų asmenims įgyti, tobulinti ir keisti kvalifikaciją bei kompetencijas, padedančias išsivirtinti darbo rinkoje, laiduojančias šalies ūkio pažangą, konkurencingumą ir darnų vystymąsi.
- Užtikrinti kvalifikacijų atitiktį ūkio reikmėms, jų skaidrumą, lyginamumą, mokymosi tęstinumą, profesinį ir teritorinį mobilumą sukuriant bendrą ir skaidrią kvalifikacijų sistemą, apimančią visus kvalifikacijų lygmenis.
- Gerinti asmenų gyvenimo kokybę ir integraciją į šiuolaikinę visuomenę, tolygiai visoje šalyje plėtoti neformalųjų neprofesinių bei savaiminių suaugusiųjų švietimą įvairių tipų suaugusiųjų švietimo ir kultūros įstaigose.
- Sudaryti „antrąją galimybę“ suaugusiems asmenims įgyti pradinį, pagrindinį, vidurinį išsilavinimą, plėtoti bendrąsias kompetencijas ir didinti mokymosi visą gyvenimą paslaugų prieinamumą įvairioms visuomenės grupėms.
- Sudaryti sąlygas su suaugusiais asmenimis dirbančiam personalui tobulinti kvalifikaciją, užtikrinant aukštą besimokantiems suaugusiesiems teikiamų paslaugų kokybę.
- Naudojant Europos Sąjungos paramą modernizuoti mokymosi visą gyvenimą regioninę infrastruktūrą siekiant, kad besimokantys asmenys gautų vienodai kokybiškas paslaugas visoje šalyje įvairių tipų įstaigose.
- Subalansuoti įvairių tęstinio ir suaugusiųjų mokymo sričių finansavimą siekiant atliepti šalies gyventojų įvairius nuolatinio mokymosi poreikius bei padidinti finansavimą labiausiai jo stokojančioms sritims.
- Geriau informuoti ir konsultuoti šalies gyventojus apie mokymosi visą gyvenimą galimybes nacionaliniu ir regioniniu mastu, ugdyti jų karjeros valdymo kompetencijas, išplėsti informavimo formas, siekiant sustiprinti nuolatinio mokymosi motyvaciją ir gebėjimus, patobulinti nuolatinio mokymosi rezultatyvumo stebėsenos formas (Mokymosi visą gyvenimą užtikrinimo strategija, 2004).

Galime teigti, kad Lietuvoje yra siekiama plėsti mokymosi visą gyvenimą galimybes. Skatinamas profesinis suaugusiųjų mokymas, stengiamasi užtikrinti, kad mokslas būtų prieinamas kiekvienam visuomenės nariui siekiančiam profesinio tobulėjimo.

1.5. Suaugusiųjų švietimas

Suaugusiųjų švietimas yra tas pats mokymasis visą gyvenimą, tik mokymosi visą

gyvenimą terminas yra plačiai paplitęs visoje Europoje, todėl “suaugusiųjų švietimas” kaip terminas yra vartojamas daug rečiau. Tai tam tikros mokymo programos skirtos suaugusiems žmonėms siekiantiems mokslo, profesinės kvalifikacijos bei žinių pagilimo. Pagrindinis suaugusiųjų mokymosi kriterijus yra motyvacija mokytis. Suaugusieji mokosi tik tada, kai suvokia tam tikrų žinių ar kompetencijų stygį.

Anot N. Longworth (2007), suaugusiųjų švietimas bei papildomas mokymas turi priimti svarbiausią smūgį. Jau dabar susiduriama su didėjančiu noru mokytis, kurį skatina populiarėjantis mokymasis visą gyvenimą. Ateityje jis pakeis savo politikos kryptis, procedūras bei metodikas, kad taptų visą apimančiu. Artėjantys pokyčiai, didžiulis iššūkis suaugusiųjų švietimo institucijai, jų krūvis tik dar labiau didės, nes gerės mokymosi visą gyvenimą sąlygos, bus sutelkiama vis daugiau įvairaus amžiaus ir skirtingų gebėjimų besimokančiųjų.

Į suaugusiųjų švietimą įeina tiek tęstinis, tiek ir profesinis mokymas. Tęstinis mokymas/sis vyksta tada, kai tam tikros srities specialistas siekia pakelti savo kvalifikaciją, įgyti naujų, jam trūkstamų kompetencijų. Profesinis mokymas vyksta, kai žmogus siekia įgyti profesiją.

Ne tik mokymo įstaigos, besimokantieji bet ir patys darbdaviai turėtų būti suinteresuoti savo darbuotojų profesinės kompetencijos kėlimu. Visos organizacijos turėtų stengtis tapti besimokančiomis, organizuoti įvairius kvalifikacijos tobulinimo kursus, seminarus.

G. Foley (2007) teigimu, reikia priimti besimokančios visuomenės idėją, kurioje visos socialinės institucijos pripažįstamos kaip turinčios savo mokymosi aspektą ir atsakomybę už savo narių augimą ir formavimąsi. Nors profesinis mokymas turi vykti didžiąja dalimi už formaliųjų švietimo įstaigos sienų, jos ir toliau vaidins lemiamą vaidmenį suaugusiųjų švietime. Norint rimtai imtis pagrindinių kompetencijų formavimo profesiniame mokyme, reikia beveik revoliucijos. Švietėjai turi pakeisti savo požiūrį į mokymąsi, o darbdaviai turėtų suvokti savo itin svarbų įnašą į mokymąsi. Švietimo politika turi skatinti partnerystę, eksperimentus bei naujos pedagogikos paieškas.

Nors dauguma autorių tokių kaip: G. Wurzburg, F. J. Glastra, B. J. Hake, P. E. Shedlesr, nurodo, kad mokymasis visą gyvenimą neturi būti prilyginamas profesiniam suaugusiųjų švietimui, o tai yra savarankiškas profesinis tobulėjimas, tačiau visuomenėje ši sąvoka vis dar yra suvokiama, kaip profesinis mokymas ir būtinai formaliu būdu.

1.6. Profesinis mokymas ir orientavimas

Ne tik mokymąsi visą gyvenimą, bet ir profesinį mokymą reglamentuoja įstatymai, kurie pažymi, kad žmogus turi teisę į neformalųjį mokymąsi, profesinės kvalifikacijos kėlimą, bei tęstinį formalųjį ir neformalųjį profesinį mokymą.

Lietuvos Respublikos profesinio mokymo įstatyme (2006), nurodoma tokia profesinio

mokymo sistema, kuri apima:

1. Pirminį profesinį mokymą:

1) Pirminis profesinis mokymas teikiamas ne jaunesniems kaip 14 metų asmenims:

- įgijusiems pagrindinį ar vidurinį išsilavinimą;
- neįgijusiems pagrindinio išsilavinimo;
- besimokiusiems pagal specialiojo ugdymo programas.

2) Profesinio mokymo teikėjas mokiniui, neįgijusiam pagrindinio išsilavinimo, sudaro sąlygas tęsti mokymąsi pagal pagrindinio ugdymo programą.

3) Asmuo, įgijęs pagrindinį išsilavinimą, gali rinktis mokymąsi pagal profesinio mokymo programą arba kartu mokytis ir pagal vidurinio ugdymo programą.

4) Mokiniui mokantis pagal profesinio mokymo programą, bendrojo lavinimo technologijų dalykų ar profesinio mokymo programų moduliai užskaitomi vadovaujantis švietimo ir mokslo ministro nustatyta tvarka.

5) Mokiniui, baigusiam formaliojo profesinio mokymo programą ir nustatyta tvarka gavusiam jo įgytų kompetencijų įvertinimą, suteikiama atitinkamo lygio kvalifikacija.

6) Mokinys, lygiagrečiai su profesinio mokymo programa baigęs pagrindinio ugdymo programą, įgyja pagrindinį išsilavinimą, o baigęs vidurinio ugdymo programą ir švietimo ir mokslo ministro nustatyta tvarka išlaikęs brandos egzaminus – vidurinį išsilavinimą;

2. Tęstinį profesinį mokymą:

1) Tęstinis profesinis mokymas apima suaugusiųjų formalųjį ir neformalųjį profesinį mokymą.

2) Asmeniui, tobulinančiam turimą ar siekiančiam įgyti kitą kvalifikaciją, ankstesnio mokymosi pasiekimai užskaitomi vadovaujantis švietimo ir mokslo ministro nustatyta tvarka.

3) Asmeniui, baigusiam formaliojo profesinio mokymo programą ir(arba) nustatyta tvarka gavusiam jo įgytų kompetencijų įvertinimą, suteikiama atitinkamo lygio kvalifikacija.

4) Įvertinus asmens neformaliojo profesinio mokymo metu įgytas kompetencijas, socialinės apsaugos ir darbo ministro nustatyta ir su švietimo ir mokslo ministru suderinta asmens įgytų kompetencijų vertinimo tvarka, jos gali būti pripažintos kaip atitinkamo lygio kvalifikacija arba jos dalis;

3. Profesinį orientavimą:

1) Profesinio orientavimo paslaugos teikiamos visiems Lietuvos gyventojams.

2) Profesinis orientavimas švietimo ir mokslo ministro kartu su socialinės apsaugos ir darbo ministru nustatyta tvarka vykdomas bendrojo lavinimo mokyklose, profesinio mokymo įstaigose, profesinio orientavimo centruose, darbo biržose.

3) Savivaldybės vykdomoji institucija profesinį orientavimą planuoja ir vykdo vadovaudamasi švietimo ir mokslo ministro kartu su socialinės apsaugos ir darbo ministru

nustatyta tvarka.

Lietuvos švietimo koncepcijoje (1992) nurodoma, kad suaugęs žmogus turi teisę mokytis ir įgyti profesinę kvalifikaciją.

Suaugusiųjų švietimas buvo įvardytas kaip švietimo sistemos dalis, apimanti asmenis, vyresnius negu 18 metų ir nesimokančius nuosekliojo švietimo mokyklų sistemoje. Šioje koncepcijoje jam buvo priskirta dvejopa paskirtis:

- leisti asmeniui plėtoti savo galimybes pasirinktoje profesinės veiklos srityje;
- leisti suaugusiam žmogui dėl visuomenės aplinkybių arba dėl individualių paskatų keisti savo veiklos kryptį, profesiją.

Taip pat dokumente išskirta dvi suaugusiųjų švietimo organizavimo formos:

- *formalus mokymasis*, kuris laiduoja tą patį išsilavinimo lygį, kaip nuosekliojo švietimo sistema;
- *neformalus suaugusiųjų švietimas*, apimantis visas į valstybės švietimo registrą neįtrauktas švietimo rūšis: bendrąjį ir profesinį lavinimąsi (jei jo apimtis nesudaro reglamentuoto modulio), pomėgių ugdymą, bendrąją savišvietą.

Dar vienas išskyrimas buvo padarytas įvardijant institucijas, atsakingas už suaugusiųjų švietimo organizavimą:

- suaugusiųjų mokymasis tiesiogiai susijęs su darbo rinkos mokymais buvo priskirtas darbo biržoms (bedarbių mokymas) ir darbdaviams (jiems reikalingų darbininkų mokymas);
- valstybės rėmimui – socialinės atskirties grupės (žmonės su negalia, privalomosios tarnybos kariai, imigrantai, nuteisti asmenys).

Šioje koncepcijoje taip pat numatytas suaugusiųjų švietimo specialistų rengimas, neapsiribojant tik mokytojais, o papildant juos bibliotekų, muziejų bei klubų darbuotojais.

Išsilavinimui nusakyti vartojami du terminai - kvalifikacija ir profesinė kompetencija.

Finansavimas skirstomas:

- formalus švietimas remiamas valstybės tiek, kad praktiškai taptų prieinamu visiems;
- neformalusis valstybės remiamas iš dalies (Lietuvos švietimo koncepcija.1992).

Profesinio orientavimo strategijos (2003) tikslas - sukurti aplinką profesinio orientavimo sistemai bei paslaugų plėtotei Lietuvoje atsižvelgiant į šalies ekonominės bei socialinės raidos perspektyvas ir individualius kiekvieno visuomenės nario poreikius.

Profesinio orientavimo vizija:

Darni ir veiksminga Lietuvos profesinio orientavimo sistema – sudedamoji mokymosi visą gyvenimą politikos dalis, prisidedanti prie šalies ekonominės ir socialinės plėtros bei skatinanti asmeninę šalies piliečių raidą.

Profesinio orientavimo misija:

Teikti profesinio orientavimo paslaugas siekiant padėti visiems asmenims neatsižvelgiant į

jų amžių bei gyvenimo tarpsnį, ir ypač iš bendrojo lavinimo mokyklų “iškritusiems” asmenims, jaunimui be profesinio pasirengimo bei asmenims, priskiriamiems prie socialiai pažeidžiamų grupių, pasirinkti ar keisti profesiją ir tapti atsakingiems už savo karjerą.

Profesinio orientavimo tikslai:

- teikti Lietuvos žmonėms kokybišką informaciją apie mokymosi ir įsidarbinimo galimybes;
- teikti kokybiškas profesinio orientavimo paslaugas visiems gyventojams, neatsižvelgiant į jų amžių, lytį, tautybę ar gyvenamąją vietą bei socialinę padėtį, pagal individualius ir visuomenės poreikius.
- gerinti jaunų žmonių ir suaugusiųjų įsidarbinimo gebėjimus, skatinti jų verslumą ir nuolatinį žinių siekimą;
- ugdyti žmonių socialinį aktyvumą ir atsakomybę už savo profesinę veiklą, siekiant išvengti nedarbo.

Profesinio orientavimo paslaugų apibrėžimas Informavimo, konsultavimo ir orientavimo paslaugos priklauso tai paslaugų sričiai, kuri padeda asmenims neatsižvelgiant į jų amžių ir gyvenimo etapą pasirinkti savo kelią švietimo, mokymo bei užimtumo srityse ir aktyviai kurti savo profesinę karjerą. Šios paslaugos skiriamos tiems, kurie dar nėra pradėję profesinės karjeros, kurie ieško darbo ir tiems, kurie jau dirba.

Terminas „profesinio orientavimo paslaugos” šiame dokumente vartojamas aprašant visą informavimo, konsultavimo ir orientavimo paslaugų spektrą. Profesinio orientavimo paslaugos yra:

- Profesinis švietimas kaip mokymo programos dalis ir kita mokymo institucijose vykdoma veikla, kurios tikslas – padėti besimokantiems išsiaiškinti būsimosios profesinės karjeros tikslus, susipažinti su darbo pasauliu bei padėti jiems įgyti gebėjimus profesinei karjerai planuoti (tai gali būti organizuota veikla, kurioje teikiant patarimus bei informaciją dalyvautų darbdaviai, buvę studentai, besimokančiųjų tėvai);
- Asmeninis patarimas, konsultavimas ir orientavimas padedant priimti sprendimus, susijusius su galimybėmis pasirinkti tolesnį mokymąsi ir/arba planuoti profesinę karjerą;
- Įdarbinimo paslaugos/konsultavimas įskaitant pirminį pasirinkimą, darbo pakeitimą arba įdarbinimą po ilgos pertraukos;
- Parama specialiųjų poreikių grupėms;
- Konsultavimas asmenų, kuriems gresia nedarbas;

Paslaugos vykdomos rašytinės arba informacijos ir komunikacijos technologijų (IKT) pagrindu parengtos informacijos sklaidą apie užimtumo ir mokymosi galimybes, paprastai

Veiksmingai teikiamos profesinio orientavimo paslaugos yra svarbios tiek švietimo sistemai, tiek darbo rinkai bei jų tarpusavio sąveikai. Jos padeda kaip galima geriau panaudoti

žmonių išteklius, sudarydamos palankesnes aplinkybes užtikrinti, kad žmonių turimi gebėjimai ir interesai sutaptų su esamomis mokymosi ir užimtumo galimybėmis. Šios paslaugos yra svarbiausias mokymo ir užimtumo politikos elementas nacionaliniu, regioniniu ir vietos lygmenimis, taip pat yra sudedamoji aktyvios darbo rinkos politikos dalis. Europos Sąjungos kontekste profesinis orientavimas laikomas vienu iš svarbiausių veiksnių, skatinančių užimtumą, darbo jėgos prisitaikymą prie rinkos sąlygų, verslumą bei lygias galimybes – keturis Europos Komisijos užimtumo strategijos ramsčius.

Profesinio orientavimo paslaugos pripažįstamos kaip svarbiausias mokymosi visą gyvenimą strategijos elementas. Europos Komisijos memorandume dėl mokymosi visą gyvenimą išdėstytos šešios pagrindinės mintys. Viena iš jų yra profesinio orientavimo paslaugų plėtotė. Paslaugų plėtotės uždavinys – užtikrinti, kad kiekvienas individas galėtų lengvai gauti geros kokybės informaciją bei patarimus, susijusius su mokymosi galimybėmis visoje Europoje ir per visą gyvenimą.

Europos Komisija nustatė bendros ir išsamios mokymosi visą gyvenimą strategijos rengimo ir įgyvendinimo pagrindines sritis:

- ✓ veikla partnerystės pagrindais;
- ✓ mokymosi kultūros formavimas;
- ✓ priėjimo prie mokymosi galimybių gerinimas;
- ✓ tobulumo siekimas;
- ✓ orientacija į mokymosi poreikius;
- ✓ tinkamas aprūpinimas ištekliais.

Profesinio orientavimo paslaugos prisideda prie pirmųjų trijų pagrindinių sričių. Jos ne tik užtikrina ryšį tarp mokymosi poreikių ir mokymo galimybių, bet ir yra reikšmingos tiek gerindamos priėjimą prie mokymosi galimybių, tiek motyvuodamos potencialius besimokančiuosius. Profesinis orientavimas ypač svarbus padedant besimokančiajam surasti savo kelią itin sudėtingose mokymo sistemose bei greitai kintančioje darbo rinkoje.

Europos Komisijos politika mokymosi visą gyvenimą srityje iškelia profesinio orientavimo poreikį siekiant, kad lygios galimybės būtų prieinamos visiems asmenims, ypač tiems, kuriems gresia socialinė atskirtis. Ji pabrėžia IKT grindžiamų paslaugų, kurios teikiamos bendradarbiaujant su kitų vietinių paslaugų teikėjais, vaidmenį. Taip pat rekomenduojama Europos lygmens partnerystė kaip priemonė, prisidedanti prie keitimosi pažangia praktika bei skatinanti aktyvios pilietybės ir mobilumo principų įgyvendinimą Europoje. Orientavimo vertingumas pripažįstamas tiek asmeninių lūkesčių išsipildymo, tiek darbo rinkos ir plačiosios visuomenės poreikių tenkinimo požiūriu.

Mokymasis visą gyvenimą laikomas nuolatiniu gebėjimų ir žinių atnaujinimo procesu, o profesinis orientavimas – priemone šį procesą įgyvendinti. Tiek vienas, tiek kitas yra svarbūs:

- ✓ stiprinant ryšius tarp mokyklų, praktinio mokymo institucijų ir darbdavių;
- ✓ užtikrinant balansą tarp mokymo paklausos ir pasiūlos;
- ✓ mažinant besimokančiųjų „nubyrėjimo“ skaičių (Profesinio orientavimo strategija, 2003).

Kaip pastebime, Lietuvoje yra skatinamas profesinis mokymas(sis). Norintiems mokytis suteikiamos galimybės įgyti vidurinę ir profesinę išsilavinimą lygiagrečiai. Yra skatinamas kvalifikacijos kėlimas, siekiama, kad žmonės mokytųsi nuolat ir taptų konkurencingais darbo rinkoje.

2. DARBO RINKOS VEIKLOS ASPEKTAI

2.1. Lietuvos darbo rinkos mokymo tarnybos tikslai ir veikla

Siekiant užtikrinti piliečių konkurencingumą darbo rinkoje, veikia ne viena įstaiga, kuri rūpinasi, kad Lietuvos gyventojai įgytų profesiją, keltų kvalifikaciją, lengviau susirastų darbą. Viena iš tokių organizacijų, kuri rūpinasi Lietuvos piliečių profesiniu tobulėjimu yra Lietuvos darbo rinkos mokymo tarnyba. Tarnybos steigėja – Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija.

Lietuvos darbo rinkos mokymo tarnyba – didžiausia šalies organizacija, nuosekliai ir kryptingai plėtojanti suaugusių žmonių profesinį rengimą, orientavimą ir konsultavimą kaip aktyvias darbo rinkos politikos priemones, kuriomis siekiama didinti bedarbių ir asmenų, priklausančių rizikos grupėms, užimtumą bei ugdyti darbuotojų gebėjimus konkuruoti darbo rinkoje.

Lietuvos darbo rinkos mokymo tarnybos veikla:

- Tarnyba dalyvauja formuojant profesinio mokymo politiką, atitinkančią darbo rinkos poreikius, prisideda įgyvendinant žmogiškųjų išteklių plėtros programas, aktyviai bendradarbiaudama su socialiniais partneriais vykdo valstybės politikos sprendimus darbo rinkos profesinio mokymo, konsultavimo bei orientavimo srityje.
- Organizuoja ir koordinuoja socialinių darbuotojų kvalifikacijos kėlimą, socialinių darbuotojų kvalifikacijos kėlimo programų rengimą ir jų vykdymą, socialinio darbo metodinių centrų veiklą.

Lietuvos darbo rinkos mokymo tarnybos administracinės struktūros padaliniai, įsikūrę didžiuosiuose Lietuvos miestuose, jie teikia paslaugas visos šalies gyventojams. Tarnybai pavaldžios septynios teritorinės darbo rinkos mokymo ir konsultavimo tarnybos bei dešimt darbo rinkos mokymo centrų. Norint geriau koordinuoti veiksmus sprendžiant aktualius darbo rinkos klausimus, prie Tarnybos veikia Direktorių taryba, Kolegija, Leidybos komisija, Ekspertų komisijos bei Ekspertų taryba, sudaryta trišalės partnerystės pagrindu: iš profsąjungų, darbdavių ir valstybinių institucijų atstovų.

Lietuvos darbo rinkos mokymo ir konsultavimo paslaugas bei jų kokybę garantuoja per 600 visuose Respublikos kampeliuose dirbančių darbuotojų (darbo rinkos mokymo centruose apie 400, Teritorinėse tarnybose virš 100). Tai mokslų daktarai, magistrai, profesinio mokymo vadybos, psichologinio konsultavimo doktorantai, profesionalūs psichologai, profesijos mokytojai, ekspertai ir kiti kvalifikuoti specialistai. Tarnyba daug dėmesio skirdama personalo

kvalifikacijos tobulinimui, atestuoja ir moko profesijos mokytojus, organizuoja kvalifikacijų tobulinimo seminarus mokymo centrų ir teritorinių tarnybų vadovams bei konsultantams, rengia mokymo centrų pedagogų kvalifikacijos tobulinimui skirtus konkursus, moko Tarnybos ir jos padalinių specialistus dirbti su Europos Sąjungos struktūriniais fondais, rengia naujų darbo metodų ir formų propagavimo mokomuosius seminarus ir kitas priemones.

Tarnybos reguliavimo srityje esančiuose darbo rinkos mokymo centruose pastaraisiais metais mokslus baigia apie 28 tūkst. asmenų. Apie pusę jų sudaro darbo biržų atsiusti bedarbiai.

Siekiant darbo rinkos profesinio mokymo efektyvumo, analizuojami pagrindiniai darbo rinkos rodikliai, darbo jėgos pasiūlos ir paklausos pokyčiai, atliekami mokymo ir konsultavimo paslaugų efektyvumo vertinimo tyrimai, apklausos. Siekiant šio tikslo bendradarbiaujama su Darbo ir socialinių tyrimų institutu, Statistikos departamentu, Lietuvos darbo birža. Pasinaudojusieji konsultantų paslaugomis įsidarbina žymiai greičiau nei tie, kurie nesinaudojo šia, veltui teikiama galimybe.

Lietuvos darbo rinkos mokymo tarnyba daug dėmesio skiria ilgalaikiams bedarbiams, žmonėms, turintiems specialius poreikius, neįgaliesiems, jų psichologinei reabilitacijai, profesiniam mokymui, integracijai į darbo rinką. Neįgalieji, baigę mokymus pagal specialiai jiems parengtas mokymo programas, sėkmingai įsidarbina. Šiuo metu, ypač Klaipėdos darbo rinkos mokymo centre, sparčiai plėtojamas žmonių su negalia nuotolinis mokymas. Tarnybos specialistai daug dirba su gydymo ir pataisos darbų kolonijos bei moterų bendrojo režimo pataisos darbų kolonijos nuteistaisiais, įkalinimo įstaigų darbuotojais, grįžusiais iš kalėjimo asmenimis, seksualinę prievartą patyrusiomis moterimis, prostitutijos aukomis, vienišomis motinomis, pagyvenusiais asmenimis.

Lietuvos darbo rinkos mokymo tarnyba rengia ir vykdo Europos Sąjungos remiamus tarptautinius projektus, dalyvauja įvairiuose Europos Sąjungos Tarybos ekspertų susitikimuose Briuselyje, organizuoja Tarnybos veiklą pagal Europos Sąjungos reikalavimus, diegia naują požiūrį į mokymosi visą gyvenimą idėją, rūpinasi žmogiškųjų išteklių plėtra. Dalyvaudami tarptautiniuose projektuose, Tarnybos specialistai kaupia užsienio šalių patirtį, padėsią sklandžiau integruotis į Europos Sąjungos profesinio mokymo erdvę. Bendradarbiaujama su Airijos, Austrijos, Danijos, D.Britanijos, Estijos, Graikijos, Ispanijos, Italijos, Latvijos, Norvegijos, Olandijos, Portugalijos, Prancūzijos, Rusijos, Suomijos, Škotijos, Švedijos, Vokietijos ir kitų šalių partneriais.

Svarbiausi šiuo metu vykdomi valstybinės reikšmės projektai: Nacionalinės kvalifikacijų sistemos kūrimas, Profesinio orientavimo sistemos sukūrimas ir diegimas, Lietuvos darbo rinkos mokymo ir konsultavimo sistemos infrastruktūros gerinimas, modernizuojant regioninius darbo rinkos mokymo ir konsultavimo centrus, Bendros pirminio ir tęstinio profesinio mokymo kokybės užtikrinimo sistemos sukūrimas ir įdiegimas (Lietuvos darbo rinkos mokymo centras,

1).

Lietuvos darbo rinkos mokymo ir konsultavimo sistemą sudaro Lietuvos darbo rinkos mokymo tarnyba, jai pavaldžios septynios teritorinės darbo rinkos mokymo ir konsultavimo tarnybos, esančios didžiuosiuose Lietuvos miestuose (Vilniaus, Kauno, Klaipėdos, Šiaulių, Panevėžio, Alytaus ir Utenos, taip pat yra punktai Ignalinoje, Tauragėje, Akmenėje ir Kuršėnuose), reguliavimo srityje esantys dešimt darbo rinkos mokymo centrų (du Vilniuje, trys Kaune, po vieną Klaipėdoje, Šiauliuose, Panevėžyje, Alytuje ir Utenoje, iš jų – Vilniaus Žirmūnų darbo rinkos mokymo centras turi filialus Klaipėdoje ir Druskininkuose, punktus Zarasuose, Pakruojyje, Šiaulių darbo rinkos mokymo centras turi punktus Telšiuose, Plungėje ir Mažeikiuose, Vilniaus Jeruzalės darbo rinkos mokymo centras turi filialą Vilniuje).

Tarnyba ir darbo rinkos mokymo centrai yra suaugusiųjų profesinio mokymo asociacijos nariai (Lietuvos darbo rinkos mokymo centras, 2).

Kaip pastebime Lietuvos darbo rinkos ir mokymo tarnyba yra plačiai išsipūtęs mokymo tinklas, kuris rūpinasi visų socialinių grupių profesiniu mokymu, kvalifikacijos kėlimu, taip pat padeda rizikos grupės asmenims integruotis į visuomenę bei darbo rinką.

Lietuvos darbo rinkos ir mokymo tarnybos veiklą reglamentuoja Lietuvos darbo rinkos mokymo tarnybos prie socialinės apsaugos ir darbo ministerijos nuostatai, kuriuose nurodomi tarnybos uždaviniai, funkcijos, teisės, darbo organizavimas, finansavimas bei veiklos kontrolė.

Lietuvos darbo rinkos ir mokymo tarnybos veiklos tikslas - testinio profesinio mokymo, orientavimo ir konsultavimo priemonėmis įgyvendinti Lietuvos žmogiškųjų išteklių plėtros politiką.

Svarbiausi Tarnybos uždaviniai yra šie:

- didinti jaunimo ir suaugusiųjų, tarp jų bedarbių bei asmenų, išpėtų apie atleidimą iš darbo, socialinės rizikos grupių, žmonių su negalia konkurencingumą darbo rinkoje;
- užtikrinti darbo rinkos profesiniu kvalifikacijų atitikimą Lietuvos ūkio reikmėms;
- užtikrinti profesinio mokymo, orientavimo ir konsultavimo kokybę bei prieinamumą;
- užtikrinti socialinių darbuotojų atestavimo ir socialinį darbą dirbančiųjų kvalifikacijos tobulinimo sistemos funkcionavimą;
- įgyvendinti mokymosi visa gyvenimą strategija;
- vykdyti reglamentuojamų profesijų pripažinimą koordinuojančios institucijos pavedimus profesinę kvalifikaciją patvirtinančių dokumentų pripažinimo srityje (Lietuvos darbo rinkos mokymo tarnybos prie socialinės apsaugos ir darbo ministerijos nuostatai. 2005-07-12, ISAK Nr. A1-197).

Kadangi Lietuvos mokymo tarnybos veikla yra apibrėžta Lietuvos darbo rinkos mokymo tarnybos prie socialinės apsaugos ir darbo ministerijos nuostatose, tai jos padalinių veiklą taip pat reglamentuoja tos pačios nuostatos. Vadinasi profesinis žmonių reabilitavimas į darbo rinką

vyksta visose Lietuvos vietose, kuriose yra įsikūrę šios tarnybos centrai. Žmonės turi galimybę įgyti profesiją, būti konsultuojami profesijos klausimais, kelti kvalifikaciją ir taip tapti konkurencingais darbo rinkoje.

2.2. Šiaulių darbo rinkos mokymo centro tikslai ir veikla

Lietuvos darbo rinkos ir mokymo tarnybos padalinys yra įsikūręs ir Šiauliuose, tai Šiaulių darbo rinkos mokymo centras, kuris įkurtas 1991 metais. Steigėjas – Lietuvos darbo rinkos mokymo tarnyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos.

Pagrindinė mokymo centro veikla – suaugusiųjų profesinis mokymas. Čia mokosi ne tik Šiaulių miesto ir rajono gyventojai, bet ir iš visos Šiaulių apskrities bei kitų Lietuvos miestų ir rajonų atvykę žmonės.

Kvalifikuoti mokymo centro darbuotojai, profesijos mokytojai per metus gali paruošti, perkvalifikuoti ar pakelti kvalifikaciją apie 3000 asmenų.

Pagrindiniai Šiaulių darbo rinkos mokymo centro tikslai:

- organizuoti ir vykdyti darbo rinkos profesinį mokymą, kuris atitiktų Lietuvos ūkio poreikius bei Europos Sąjungos darbo rinkos reikalavimus;
- didinti bedarbių ir papildomai remiamų darbo rinkoje asmenų užimtumą;
- gerinti bedarbiams, besimokantiems ir darbdaviams teikiamų paslaugų kokybę;
- siekti, kad klientas būtų visada patenkintas.

Pagrindinė Šiaulių darbo rinkos mokymo centro veikla:

- suaugusiųjų profesinis mokymas;
- perkvalifikavimas;
- kvalifikacijos tobulinimas;
- prevencinis mokymas;
- mokymas pagal atskirus darbo rinkoje paklausius mokymo modulius;
- vairuotojų mokymas;
- profesinė rehabilitacija.

Asmenys, baigę mokymo programą, gauna:

- valstybės pripažintus kvalifikacijos pažymėjimus;
- mokymo centro nustatytos formos pažymėjimus (Šiaulių darbo rinkos mokymo centras, 1).

Taigi Šiaulių darbo rinkos mokymo centras, kaip Lietuvos darbo rinkos mokymo tarnybos padalinys vykdo tas pačias funkcijas, tai yra vykdo profesinį mokymą, organizuoja kvalifikacijos kėlimo kursus, prisideda prie mokymosi visą gyvenimą skatinimo.

3. ŠIAULIŲ DARBO RINKOS MOKYMO CENTRO SIŪLOMŲ MOKYMO PROGRAMŲ SĄSAJOS SU MOKYMUSI VISĄ GYVENIMĄ

3.1. Tyrimo bazė, imtis ir metodai

Tyrimas atliktas 2007/2009 metais. Tyrimo metu buvo siekiama nustatyti Šiaulių darbo rinkos mokymo centro vykdomas programas, kontingentą, kuris gali mokytis šiose programose, mokymuose taikomus metodus, kvalifikacijas, kurias įgyja baigusieji mokymo programas. Siekiama išsiaiškinti kokiais aspektais pasireiškia mokymasis visą gyvenimą, nes Šiaulių darbo rinkos mokymo centras vykdo profesinį suaugusiųjų mokymą, perkvalifikuoja, organizuoja kvalifikacijos kėlimo kursus. Kadangi mokymasis visą gyvenimą vis dar yra suvokiamas kaip suaugusiųjų profesinis mokymas, galime teigti, kad Šiaulių darbo rinkos mokymo centras vykdo mokymąsi visą gyvenimą. Kadangi Lietuvoje kol kas dar nėra pripažįstamos neformalioji ir informali mokymosi formos, todėl tyrime analizuojame tik formalią mokymosi formą.

Tyrimo metu buvo išsiaiškinti mokymosi visą gyvenimą metodai bei formos. Nustatyta, kad Lietuvoje yra ne vienas valstybės įstatymas ar strategija, pažyminti mokymosi visą gyvenimą svarbą. Surinkta informacija apie Šiaulių darbo rinkos mokymo centre organizuojamus mokymus, kurie yra vykdomi dabar bei ruošiami vykdyti ateityje.

Šiaulių darbo rinkos mokymo centre yra vykdomos bei ruošiamos vykdyti 47 mokymo programos ir kursai. Analizuojant mokymo programas atlikta content analizė.

3.2. Šiaulių darbo rinkos mokymo centro siūlomų mokymo programų analizė

Tyrimu išsiaiškinta, kokias mokymo programas siūlo Šiaulių darbo rinkos mokymo centras, kokius mokymus organizuoja šiuo metu bei kokius mokymus ruošiasi greitu laiku pradėti vykdyti.

Šiuo metu Šiaulių darbo rinkos centre yra vykdomos 8 mokymo programos, jos pateiktos 1 lentelėje.

Vykdamos mokymo programos

Specialybės	Mokymo pradžia	Trukmė (priklausomai nuo bazinio išsilavinimo)
Dekoratyvinės kosmetikos	2009-01	22 sav. (880 val.) (su viduriniu)
Manikiūrininko	2008-10-13	13 sav. (520 val.) (su pagrindiniu)
Pardavėjo	2008-12-08	30 sav. (1200 val.) (su pagrindiniu)
Virėjo - konditerio	2008-11-10	32 sav. (su pagrindiniu)
Autotransporto priemonių remonto šaltkalvio	2008-11-17	33 sav. 1320 val.
Autotransporto priemonių elektros įrengimų taisytojo	2008-11-17	28 sav. 1120 val.
Autotransporto priemonių variklio taisytojo	2008-11-17	28 sav. 1120 val.
Autotransporto priemonių maitinimo sistemų taisytojo	2008-11-17	28 sav. 1120 val.

(Duomenys paimti iš “Šiaulių darbo rinkos mokymo centras, 2”)

Šiuo metu yra ruošiamos 36 mokymo programos (žr. 2 lentelę. Taip pat ruošiamos 3 įvairių kursų programos (žr. 3 lentelę).

2 lentelė

Ruošiamos vykdyti mokymo programos

Specialybės	Mokymo pradžia	Trukmė (priklausomai nuo bazinio išsilavinimo)
Apskaitininko	Renkamos grupės	20 sav. (su viduriniu)
Administracijos darbuotojo	Renkamos grupės	18 sav. (su viduriniu)
Aukštalipių darbų vadovo	Renkamos grupės	1 sav. (su aukštesniu techniniu)
Autokrautuvo vairuotojo	Renkamos grupės	4 sav. (su pagrindiniu)
Barmeno	Renkamos grupės	16 sav. (su viduriniu)
Betonuotojo	Renkamos grupės	12 sav. (su pagrindiniu)
Darbas su elektroniniais kasos aparatais (kvalifikacijos kėlimas)	Renkamos grupės	5 sav. (su pagrindiniu + pardavėjo kvalifikacija)
Darbininko dirbančio aukštalipio darbus	Renkamos grupės	1 sav. (su pagrindiniu)
Drabužių mazgų siuvėjo	Renkamos grupės	17 sav. (su pradiniu)
Duonos gaminių kepėjo	Renkamos grupės	20 sav. (su pagrindiniu)
Elektrinių krautuvų ir vežimėlių vairuotojo	Renkamos grupės	4 sav. (su pagrindiniu)
Individualiu lengvų drabužių siuvėjo - sukirpėjo	Renkamos grupės	24 sav. (su viduriniu)
Konditerio	Renkamos grupės	32 sav. (su pagrindiniu)
Krovinių kabinėtojo	Renkamos grupės	2 sav. (su pagrindiniu)
Lengvų drabužių siuvėjo	Renkamos grupės	25 sav. (su pagrindiniu)
Mėsos iškapotojo	Renkamos grupės	12 sav. (su pagrindiniu)
Metalo apdirbimo staklininko	Renkamos grupės	22 sav. (su pagrindiniu)
Mezgėjas su kompiuterinėmis mezgimo mašinomis	Renkamos grupės	10 sav. (su viduriniu)
Nuo žemės valdomų tiltinio tipo kranų operatorius	Renkamos grupės	2 sav. (su pagrindiniu)
Padavėjo - barmeno	Renkamos grupės	26 sav. (su viduriniu)
Pardavėjo	Renkamos grupės	22 sav. (su viduriniu)
Plataus profilio kirpėjo	Renkamos grupės	38 sav. (su pagrindiniu); 29 sav. (su viduriniu);
Priešgaisrinės saugos kursai vadovams	Renkamos grupės	1 d. (8 val.)

Santehniko	Renkamos grupės	29 sav. (su pagrindiniu)
Siuvėjas - operatorius	Renkamos grupės	16 sav. (su pagrindiniu)
Virėjo	Renkamos grupės	32 sav. (su pagrindiniu)
Virėjo kvalifikacijos tobulinimo	Renkamos grupės	9 sav. (virėjo kvalifikacija arba virėjo darbo patirtis)
Verslo organizatoriaus	Renkamos grupės	26 sav. (su viduriniu)
Mūrininko	Renkamos grupės	20 sav. (su pagrindiniu)
Mūrininko pirminių žinių ir įgūdžių	Renkamos grupės	8 sav.
Sekretoriaus-referento	Renkamos grupės	18 sav.
Kasininko - pardavėjo	Renkamos grupės	25 sav. (su viduriniu)
Trikotažo siuvėjo	Renkamos grupės	14 sav. (su pagrindiniu)
Padavėjo	Renkamos grupės	25 sav. (su viduriniu)
Padavėjo	Renkamos grupės	28 sav. (su pagrindiniu)

(Duomenys paimti iš "Šiaulių darbo rinkos mokymo centras, 2")

3 lentelė

Ruošiami organizuoti kursai

Kursai	Mokymo pradžia	Trukmė (priklausomai nuo bazinio išsilavinimo)
Autobusų vairuotojo, turinčio teisę vairuoti D kategorijos automobilius	Renkamos grupės	6 sav. (su pagrindiniu ir D1 ar C arba C1+D1 kategorija)
Sunkiasvorio sunkvežimio vairuotojo, turinčio teisę vairuoti C kategorijos automobilius	Renkamos grupės	6 sav. (su pagrindiniu ir C1 ar B kategorija)
Kompiuterio vartojimo pagrindų	Renkamos grupės	5 sav. (su viduriniu)

(Duomenys paimti iš "Šiaulių darbo rinkos mokymo centras, 2")

Siekiant išsiaiškinti, kaip šios programos yra organizuojamos, pirmiausia apžvelgiame programų aprašymus, atkreipdami dėmesį į mokymo trukmę bei į tai, kokio išsilavinimo reikia norint mokytis; programos poreikį; tikslą; veiklos sritis, kuriose galės dirbti baigusieji mokymus; mokymo metodus, kurie taikomi mokymo programose bei kvalifikaciją, kurią įgis besimokantysis pabaigęs mokymo programą. Šie duomenys mums padėjo geriau suprasti, kodėl yra pasirenkamos būtent šios mokymo programos, koku principu jos organizuojamos, kokias perspektyvas įsidarbinti turi besimokantysis, kokio išsilavinimo reikia norint mokytis vienos arba kitos programos.

Šiaulių darbo rinkos mokymo centras organizuoja mokymus tiek asmenims, baigusiems vidurinę mokyklą, tiek asmenims, turintiems pagrindinį išsilavinimą. Taip pat yra organizuojami mokymai asmenims, norintiems kelti kvalifikaciją arba persikvalifikuoti.

Pagal mokymų trukmę bei turimą išsilavinimą programos suskirstėme į ilgas (nuo 38 savaičių iki 26 savaičių), vidutinio ilgumo (nuo 25 savaičių iki 13) bei trumpas (nuo 12 savaičių iki 1 dienos). Šie duomenys mums padėjo suprasti, pagal kokius kriterijus yra nustatomas programų ilgumas, ar jis adekvatus turimam besimokančiojo išsilavinimui. Mokymų suskirstymas pagal trukmę bei išsilavinimą pateiktas 4 lentelėje.

4 lentelė

Mokymo programų trukmė bei išsilavinimas

Mokymo programa	Trukmė	Reikalingas išsilavinimas
Ilgos programos (nuo 38 savaičių iki 26 savaičių)		
Plataus profilio kirpėjo	38 sav.	su pagrindiniu
Autotransporto priemonių remonto šaltkalvio	33 sav.	
Virėjo	32 sav.	su pagrindiniu
Virėjo - konditerio	32 sav.	su pagrindiniu
Konditerio	32 sav.	su pagrindiniu
Pardavėjo	30 sav.	su pagrindiniu
Plataus profilio kirpėjo	29 sav.	su viduriniu
Santechniko	29 sav.	su pagrindiniu
Autotransporto priemonių elektros įrengimų taisytojo	28 sav.	
Autotransporto priemonių variklio taisytojo	28 sav.	
Autotransporto priemonių maitinimo sistemų taisytojo	28 sav.	
Padavėjo	28 sav.	su pagrindiniu
Padavėjo - barmeno	26 sav.	su viduriniu
Verslo organizatoriaus	26 sav.	su viduriniu
Vidutinio ilgumo programos (nuo 25 savaičių iki 13)		
Lengvų drabužių siuvėjo	25 sav.	su pagrindiniu
Kasininko - pardavėjo	25 sav.	su viduriniu
Padavėjo	25 sav.	su viduriniu
Individualiu lengvų drabužių siuvėjo - sukirpėjo	24 sav.	su viduriniu
Dekoratyvinės kosmetikos	22 sav.	su viduriniu
Metalo apdirbimo staklininko	22 sav.	su pagrindiniu
Pardavėjo	22 sav.	su viduriniu
Apskaitininko	20 sav.	su viduriniu
Duonos gaminių kepėjo	20 sav.	su pagrindiniu
Mūrininko	20 sav.	su pagrindiniu
Administracijos darbuotojo	18 sav.	su viduriniu
Sekretoriaus-referento	18 sav.	
Drabužių mazgų siuvėjo	17 sav.	su pradiniu
Barmeno	16 sav.	su viduriniu
Siuvėjas - operatorius	16 sav.	su pagrindiniu
Trikotažo siuvėjo	14 sav.	su pagrindiniu
Manikiūrininko	13 sav.	su pagrindiniu
Trumpos programos (nuo 12 savaičių iki 1 dienos)		
Betonuotojo	12 sav.	su pagrindiniu
Mėsos iškapotojo	12 sav.	su pagrindiniu
Mezgėjas su kompiuterinėmis mezgimo mašinomis	10 sav.	su viduriniu
Virėjo kvalifikacijos tobulinimo	9 sav.	virėjo kvalifikacija arba virėjo darbo patirtis
Mūrininko pirminių žinių ir įgūdžių	8 sav.	
Autobusų vairuotojo, turinčio teisę vairuoti D kategorijos automobilius	6 sav.	su pagrindiniu ir D1 ar C arba C1+D1 kategorija
Sunkiasvorio sunkvežimio vairuotojo, turinčio teisę vairuoti C kategorijos automobilius	6 sav.	su pagrindiniu ir C1 ar B kategorija
Darbas su elektroniniais kasos aparatais (kvalifikacijos kėlimas)	5 sav.	su pagrindiniu + pardavėjo kvalifikacija
Kompiuterio vartojimo pagrindų	5 sav.	su viduriniu
Autokrautuvo vairuotojo	4 sav.	su pagrindiniu
Elektrinių krautuvų ir vežimėlių vairuotojo	4 sav.	su pagrindiniu
Krovinių kabinėtojo	2 sav.	su pagrindiniu

Nuo žemės valdomų tiltinio tipo kranų operatorius	2 sav.	su pagrindiniu
Aukštalipių darbų vadovo	1 sav.	su aukštesnioju techniniu išsilavinimu
Darbininko dirbančio aukštalipio darbus	1 sav.	su pagrindiniu
Priešgaisrinės saugos kursai vadovams	1 d. (8 val.)	

(Duomenys paimti iš priedų)

Kaip matome iš 4 lentelėje pateikto suskirstymo, ilgiausiai trunkančių yra 14 programų, iš jų 7 programos yra skirtos asmenims turintiems pagrindinį išsilavinimą, 3 programos turintiems vidurinį išsilavinimą bei dar keturios programos yra tokios, kuriose nenurodomas reikiamas išsilavinimas, todėl galime daryti prielaidą, kad šias specialybes gali įgyti tiek turintys vidurinį, tiek pagrindinį išsilavinimą.

Vidutinio ilgumo programų yra 17. Iš jų 7 programos yra skirtos asmenims turintiems pagrindinį išsilavinimą, 8 programos skirtos turintiems vidurinį išsilavinimą bei viena programa, kurioje nenurodoma, koks reikalingas išsilavinimas. Tai sekretorės – referentės mokymo programa, kurios trukmė 18 savaičių. Taip pat yra viena programa, kurią norintiems mokytis pakanka turėti pradinį išsilavinimą, tai – drabužių mazgų siuvėjo mokymo programa, kurios trukmė 17 savaičių.

Trumpų programų yra 16. Iš jų 10 programų, kuriose gali mokytis asmenys turintys pagrindinį išsilavinimą, tarp jų 3 programos, kuriose reikia turėti dar ir papildomą kvalifikaciją, tokios programos yra autobusų vairuotojo, turinčio teisę vairuoti D kategorijos automobilius, sunkiasvorio sunkvežimio vairuotojo, turinčio teisę vairuoti C kategorijos automobilius bei darbas su elektroniniais kasos aparatais (kvalifikacijos kėlimas). Tarp trumpų programų yra 2 programos skirtos asmenims turintiems vidurinį išsilavinimą, viena programa yra tokia, kurioje nenurodomas reikalingas išsilavinimas, viena programa, kurioje reikalingas aukštasis techninis išsilavinimas. Tarp šių programų yra dvi programos, kurios yra skirtos kelti kvalifikacijai tai - virėjo kvalifikacijos tobulinimo (norint ją mokytis reikalinga virėjo kvalifikacija arba virėjo darbo patirtis) bei darbas su elektroniniais kasos aparatais (kvalifikacijos kėlimas), čia reikalingas pagrindinis išsilavinimas bei pardavėjo kvalifikacija. Viena programa trunka tik vieną dieną, tai priešgaisrinės saugos kursai vadovams.

Kaip pastebime iš duomenų, daugiausiai programų (24) yra skirtos asmenims turintiems pagrindinį išsilavinimą. Keista, kad daugiausiai iš jų yra trumpą laiką trunkantys mokymai. Pagrindinį išsilavinimą turintys asmenys nėra gerai išmokę mokytis savarankiškai, o mokymuose per trumpą laiką suteiktos žinios ne visada gerai būna įsisavinamos, net jei ir taikomas ne tik teorinis, bet ir praktinis mokymas. Todėl labai svarbu išsiaiškinti, kokius mokymo metodus taiko Šiaulių darbo rinkos mokymo centras savo mokymo programose. Duomenys pateikti 5 lentelėje.

Mokymo programų metodika

Mokymo programa	Trukmė	Išsilavinimas	Metodika
Ilgos programos (nuo 38 savaičių iki 26 savaičių)			
Plataus profilio kirpėjo	38 sav.	su pagrindiniu	Mokymas susideda iš dviejų etapų: teorinio ir praktinio mokymo.
Autotransporto priemonių remonto šaltkalvio	33 sav.		Integruotas mokymasis, kai, asmenys mokosi teorinių dalykų, susietų su praktiniu mokymu.
Virėjo	32 sav.	su pagrindiniu	Programą sudaro teorinis ir praktinis mokymas.
Virėjo - konditerio	32 sav.	su pagrindiniu	Programos turinį sudaro teorinis ir praktinis mokymas.
Konditerio	32 sav.	su pagrindiniu	Integruotas mokymasis, kai asmenys mokosi teorinių dalykų, susietų su praktiniu mokymu.
Pardavėjo	30 sav.	su pagrindiniu	Programą sudaro teorinis ir praktinis mokymas.
Plataus profilio kirpėjo	29 sav.	su viduriniu	Mokymas susideda iš dviejų etapų: teorinio ir praktinio mokymo.
Santechniko	29 sav.	su pagrindiniu	Mokymo programos struktūroje didžiąją laiko dalį sudaro praktinis mokymas, kuris skiriamas į du etapus: praktinis mokymas mokymo įstaigoje ir praktinis mokymas realioje darbo vietoje.
Autotransporto priemonių elektros įrengimų taisytojo	28 sav.		Integruotas mokymasis, kai asmenys mokosi teorinių dalykų, susietų su praktiniu mokymu.
Autotransporto priemonių variklio taisytojo	28 sav.		Integruotas mokymasis, kai asmenys mokosi teorinių dalykų, susietų su praktiniu mokymu.
Autotransporto priemonių maitinimo sistemų taisytojo	28 sav.		Integruotas mokymasis, kai asmenys mokosi teorinių dalykų, susietų su praktiniu mokymu.
Padavėjo	28 sav.	su pagrindiniu	Šios programos mokymosi turinį sudaro dvi dalys: teorinis mokymas ir praktinis mokymas.
Padavėjo - barmeno	26 sav.	su viduriniu	Programą sudaro teorinis ir praktinis mokymas.
Verslo organizatoriaus	26 sav.	su viduriniu	Siekiant mokymo vientisumo, teorinis mokymas glaudžiai siejamas su praktinių įgūdžių formavimu.
Vidutinio ilgumo programos (nuo 25 savaičių iki 13)			
Lengvų drabužių siuvėjo	25 sav.	su pagrindiniu	Programos turinį sudaro teorinis ir praktinis mokymas.
Kasininko - pardavėjo	25 sav.	su viduriniu	Programos mokymo turinį sudaro teorinis ir praktinis mokymas.
Padavėjo	25 sav.	su viduriniu	Programos mokymo turinį sudaro teorinis ir praktinis mokymas.
Individualiu lengvų drabužių siuvėjo - sukirpėjo	24 sav.	su viduriniu	Programos turinį sudaro teorinis ir praktinis mokymas.
Dekoratyvinės kosmetikos	22 sav.	su viduriniu	Programos turinį sudaro teorinis ir praktinis mokymas.

Metalo apdirbimo staklininko	22 sav.	su pagrindiniu	Mokymo programa numato teorinį ir praktinį metalo apdirbimo staklininko mokymą.
Pardavėjo	22 sav.	su viduriniu	Programos mokymo turinį sudaro teorinis ir praktinis mokymas.
Apskaitininko	20 sav.	su viduriniu	
Duonos gaminių kepėjo	20 sav.	su pagrindiniu	Programos turinį sudaro teorinis ir praktinis mokymas.
Mūrininko	20 sav.	su pagrindiniu	Mokymo programos struktūroje didžiąją laiko dalį sudaro praktinis mokymas, kuris skiriamas į du etapus: praktinis mokymas mokymo įstaigoje ir praktinis mokymas realioje darbo vietoje.
Administracijos darbuotojo	18 sav.	su viduriniu	
Sekretoriaus-referento	18 sav.		Didžiausias valandų skaičius skiriamas šiems dalykams: raštinės darbo organizavimui, raštvedybai, informacinėms technologijoms, užsienio kalbai, kurias baigus laikomi tarpiniai egzaminai.
Drabužių mazgų siuvėjo	17 sav.	su pradiniu	Programos turinį sudaro teorinis ir praktinis mokymas.
Barmeno	16 sav.	su viduriniu	Programą sudaro teorinis ir praktinis mokymas.
Siuvėjas - operatorius	16 sav.	su pagrindiniu	Programą sudaro teorinis ir praktinis mokymas.
Trikotažo siuvėjo	14 sav.	su pagrindiniu	Programos mokymo turinį sudaro teorinis ir praktinis mokymas.
Manikiūrininko	13 sav.	su pagrindiniu	
Trumpos programos (nuo 12 savaičių iki 1 dienos)			
Betonuotojo	12 sav.	su pagrindiniu	Programą sudaro teorinis ir praktinis mokymas. Programa numato dviejų etapų praktinį mokymą. Pirmajame etape praktinis mokymas organizuojamas mokymo įstaigoje, ir jam vadovauja profesijos mokytojas. Antras etapas – tai praktinis mokymas, vykdomas statybos objektuose.
Mėsos iškapotojo	12 sav.	su pagrindiniu	Programa sudaryta išskiriant teorinį ir profesinį praktinį mokymą. Praktinis mokymas sudaro apie 70% viso mokymosi laiko.
Mezgėjas su kompiuterinėmis mezgimo mašinomis	10 sav.	su viduriniu	Programą sudaro teorinis ir praktinis mokymas.
Virėjo kvalifikacijos tobulinimo	9 sav.	virėjo kvalifikacija arba virėjo darbo patirtis	Virėjo kvalifikacijos tobulinimosi programos turinį sudaro teorinis ir praktinis mokymas.
Mūrininko pirminių žinių ir įgūdžių	8 sav.		Mokymo programos struktūroje didžiąją laiko dalį sudaro praktinis mokymas, kuris skiriamas į du etapus: praktinis mokymas mokymo įstaigoje ir praktinis mokymas realioje darbo vietoje.

Autobusų vairuotojo, turinčio teisę vairuoti D kategorijos automobilius	6 sav.	su pagrindiniu ir D1 ar C arba C1+D1 kategorija	Per mokymosi laikotarpį (6 savaitės) asmenys teoriškai ir praktiškai supažindinami su kelių eismo taisyklių reikalavimais vairuojant automobilius gyvenvietės ir ne gyvenvietės keliuose, važiavimą per reguliuojamas ir nereguliuojamas sankryžas, geležinkelio pervažas, transporto priemonių vilkimo būdus, pervežant žmones ir gabenant bagažą, tempiant priekabas.
Sunkiasvorio sunkvežimio vairuotojo, turinčio teisę vairuoti C kategorijos automobilius	6 sav.	su pagrindiniu ir C1 ar B kategorija	Programos mokymo plane ir atskirų dalykų programose nurodytas teorinių pamokų ir praktinio vairavimo valandų, skirtų kiekvienam asmeniui, skaičius.
Darbas su elektroniniais kasos aparatais (kvalifikacijos kėlimas)	5 sav.	su pagrindiniu + pardavėjo kvalifikacija	Programos turinį sudaro teorinis ir praktinis mokymas.
Kompiuterio vartojimo pagrindų	5 sav.	su viduriniu	
Autokrautuvo vairuotojo	4 sav.	su pagrindiniu	Mokymo programa susideda iš teorinio ir praktinio mokymo.
Elektrinių krautuvų ir vežimėlių vairuotojo	4 sav.	su pagrindiniu	Programos turinį sudaro teorinis ir praktinis mokymas.
Krovinių kabinėtojo	2 sav.	su pagrindiniu	
Nuo žemės valdomų tiltinio tipo kranų operatorius	2 sav.	su pagrindiniu	Programą sudaro teorinis ir praktinis mokymas.
Aukštalipių darbų vadovo	1 sav.	su aukštesniuju techniniu išsilavinimu	
Darbininko dirbančio aukštalipio darbus	1 sav.	su pagrindiniu	Programos turinį sudaro teorinis ir praktinis mokymas.
Priešgaisrinės saugos kursai vadovams	1 d. (8 val.)		

(duomenys paimti iš priedų)

Kaip matome iš 5 lentelėje pateiktų duomenų didžioji dalis mokymo programų susideda iš teorinio ir praktinio mokymo (40 mokymo programų). Vienoje mokymo programoje (sekretorės – referentės) yra nurodomi tik dalykai kuriuos mokysis, tačiau galime suprasti, kad jie taip pat bus mokomi ne tik teoriškai, bet ir praktiškai. Taip pat yra 6 programos, kuriose nenurodoma, kokia mokymo metodika yra taikoma, tai: apskaitininko; administracijos darbuotojo; kompiuterinio vartojimo pagrindų; krovinių kabinėtojo; aukštalipių darbų vadovo bei priešgaisrinės saugos kursai vadovams. Tikėtina, kad ir šiose mokymo programose yra taikomi tiek teoriniai tiek praktiniai mokymai, nes paprastai nėra pakankama supažindinti vien su teorija, o nežinant teorijos sunkoka žinias taikyti praktikoje.

Mokymosi visą gyvenimą metodus tyrinėję mokslininkai (G. Chrivers 2006, S. de Freitas ir kt., 2006) taip pat teigia, kad geriausiai profesinis mokymąsi visą gyvenimą vyksta tada kai taikomi teoriniai mokymai su praktiniais. O efektyviausiai mokymas vyksta, kai drauge yra taikomi tokie mokymo metodai kaip “akis į akį” ir nuotolinis mokymasis, bet jeigu mokymuose yra taikomas tik “akis į akį” mokymo metodas, tai vienas pats jis nėra veiksmingas. Šiaulių darbo rinkos mokymo centras savo programose taip pat dažniausiai taiko teorinius mokymus su praktiniais, tačiau jų mokymo programose pirmiausia vyksta teoriniai mokymai, o paskui teorinės žinios yra taikomos praktikoje. Taip pat yra kelios programos, kurios yra integruotos, tai: autotransporto priemonių remonto šaltkalvio programa; autotransporto priemonių elektros įrengimų taisytojo programa; autotransporto priemonių variklio taisytojo programa bei autotransporto priemonių maitinimo sistemų taisytojo programa. Šiose programose integruotai yra taikomas teorinis ir praktinis mokymas, vadinasi mokiniai lygiagrečiai mokosi teorijos ir praktikos. Galime teigti, kad šiuose mokymuose besimokantieji geriau įsisavina teorines žinias, nes iš karo sužino, kaip jos pritaikomos praktiškai.

Kaip pastebime, integruotos programos trunka ilgą laiką, (nuo 33 iki 28 savaičių), todėl galime sakyti, kad žinios ir praktiniai gebėjimai tikrai yra gerai įsisavinami, nors mokosi ir tie asmenys, kurie turi tik pagrindinį išsilavinimą.

Vidutinio ilgio 14 programų taip pat nurodoma, kad mokymas yra vykdomas dviem etapais, tai yra vyksta teorinis bei praktinis mokymas. 3 programose nenurodyta, kaip vyksta mokymai.

Trumpose mokymo programose, kaip ir vidutinio ilgumo bei ilgose programose vykstantys mokymai yra organizuojami tokiais pat etapais, tai yra mokiniai yra mokomi ir teorijos ir praktikos. Tokių programų yra 12, o dar 4 programose nenurodoma, kaip vyksta mokymai.

Siekdami suprasti, ar programų trukmė labai įtakoja mokymo metodiką, atskirai paanalizavome ilgų, vidutinio ilgumo ir trumpų mokymo programų metodikas bei išsiaiškinome, kokie yra esminiai skirtumai, tarp programų metodikų. Taip pat buvo atkreiptas dėmesys ir į suteikiamas kvalifikacijas. Tokie kriterijai, kaip turimas išsilavinimas mokymo pradžioje, mokymų trukmė, mokymo metodika bei įgyjama kvalifikacija padėjo mums geriau suprasti, ar adekvatus mokymas yra taikomas besimokančiajam, ar jis sugebės įgyti pakankamai teorinių žinių bei praktinių gebėjimų, kad gautų vienokią arba kitokią profesinę kvalifikaciją.

Iš prieduose pateiktų aprašymų pastebime, kad yra suteikiamos skirtingos profesinės kvalifikacijos arba leidimai užsiimti tam tikra veikla. Tai priklauso nuo pasirinktos profesijos. Darbuotojams suteikiamos kvalifikacijos ir leidimai dirbti pateikti 6 lentelėje.

6 lentelė

Suteikiamos kvalifikacijos

Kvalifikacijos ir leidimai	Skaičius
Išduodamas pirmo lygio kvalifikacijos pažymėjimas	4
Išduodamas antro lygio kvalifikacijos pažymėjimas	26
Kvalifikacijos pažymėjimas	7
Leidimas dirbti	5
Leidimas vadovauti	1
Neformalaus mokymo pažymėjimas	1
Terminuoti pažymėjimai	1
Kvalifikacijos tobulinimo pažymėjimas	1
Nenurodyta įgyjama kvalifikacija	1

(Duomenys paimti iš priedų)

Kaip matome iš 6 lentelėje pateiktų duomenų, dažniausiai yra išduodamas antro lygio kvalifikacijos pažymėjimas, rečiau tiesiog kvalifikacijos pažymėjimas, kuris suteikia profesinę kvalifikaciją, arba yra išduodamas tik leidimas užsiimti tam tikrais darbais.

Kad geriau suprastume, pagal kokius kriterijus yra pasirenkama programos trukmė, mokymo forma ir įgyjama kvalifikacija, mokymo programas analizuojame pagal trukmę.

Iš prieduose pateiktų aprašymų apie ilgas mokymo programas (3, 4, 5, 6, 19, 26, 28, 30, 32, 34, 41 priedai), matome, kad daugiausiai (11) programų yra suteikiama II lygio profesinė kvalifikacija, 2 (virėjos – konditerės ir virėjos) programose tiesiog suteikiama kvalifikacija bei vienoje programoje (konditerio) nenurodoma, kokį pažymėjimą gaus asmuo, baigęs šiuos kursus.

Ilgiausiai (38 savaites) trunkanti programa yra *plataus profilio kirpėjo* programa. Čia gali mokytis asmenys, turintys pagrindinį išsilavinimą. Kursų metu jie gauna teorinių žinių apie kirpėjo profesiją, kirpimų ir šukuosenų meno vystymosi raidą, kirpyklų įrengimus, darbo įrankius ir jų eksploataciją, darbo ir priešgaisrinę saugą. Taip pat gauna etikos, estetikos, sanitarijos, užsienio kalbos žinių. Kirpėjai praktiniuose užsiėmimuose įgyja praktinių įgūdžių, kurie reikalingi atliekant įvairius kirpimus bei šukavimus, bendravimo meno su klientais bei dirbant kasos aparatais. Baigę šiuos kursų mokiniai įgyja II lygio profesinę kvalifikaciją.

Nors kursų metu mokiniai turi įsisavinti nemažai žinių ir gebėjimų, 38 savaitės yra gana nemažas laiko tarpas įgyti nors minimalius praktinius gebėjimus, todėl visai suvokiama, kad baigę šią mokymo programą besimokantieji įgyja profesinę kvalifikaciją.

Šiek tiek trumpesnė (33 savaitėmis) programa yra *autotransporto priemonių šaltkalvio* programa, mokymo metu yra vykdomas integruotas mokymas, tai yra, besimokantieji lygiagrečiai mokosi teorinių ir praktinių dalykų. Praktiniai mokymai yra organizuojami mokymosi įstaigoje arba socialinių partnerių bazėse. Šie mokiniai baigę mokymo kursus įgyja II lygio profesinę kvalifikaciją.

Tikėtina, kad šią programą baigę asmenys darbo pradžiai turi pakankamai žinių ir

gebėjimų, nes jų mokymo programa yra integruota. Jei mokinys ir nesuprato teorinės medžiagos, jis ją išsivinti galėjo ir praktinių užsiėmimų metu. Kadangi šioje programoje nenurodyta, kokį išsilavinimą turi turėti besimokantysis, tikėtina kad čia gali mokytis tiek asmenys su vidutiniu, tiek turintys pagrindinį išsilavinimą. Programa trunka 33 savaites, tai galime manyti, kad šias laiko tarpas yra pakankamas ir pagrindinį išsilavinimą turintiems žmonėms įgyti pakankamai kompetencijų, kad galėtų savarankiškai dirbti pagal turimą kvalifikaciją.

Šie tiek trumpesnės (32 savaitių) programos yra: virėjo, virėjo – konditerio bei konditerio. Šios programos yra asmenims turintiems pagrindinį išsilavinimą.

Virėjo mokymo programa susideda iš teorinio ir praktinio mokymo. Teorinių pamokų metu virėjo profesijos mokiniai mokosi kulinarijos, gamybos organizavimo, apskaitos ir kalkuliacijos, užsienio kalbos, informacinių technologijų, susipažįsta su geros higienos ir geros gamybos praktikos taisyklėmis, verslo organizavimo pagrindais. Praktinis mokymas susideda iš dviejų etapų. Pirmojo etapo metu praktinis mokymas vykdomas mokymo įstaigoje, kurių metu mokiniai įgys pirmuosius virėjo darbo įgūdžius. Antrasis praktinio mokymo etapas vykdomas maitinimo įmonėje, kur būsimi virėjai tobulins savo profesinius įgūdžius, būtinus tolesnei darbinei veiklai. Šios profesijos mokiniai baigę mokymus gauna virėjo kvalifikacijos pažymėjimą.

Atkreipę dėmesį į virėjo profesijos mokymus galime teigti, kad jie baigę kursus jau turi profesinės patirties, nes mokymo metu atlieka dvi praktikas. Jie ne tik susipažįsta su profesinės veiklos ypatumais, bet taip pat turi galimybę pajusti, ką reiškia dirbti, tikroje darbo vietoje. Nors mokymo trukmė ir trumpoka, kad mokiniai išmoktų užsienio kalbą, tačiau suvokiama apie savo profesiją bei minimalias žinias jie tikrai turėtų išsivinti per mokymosi laiką.

Kaip ir virėjo mokymo programoje taip ir **virėjos – konditerės** programoje praktinis mokymas vyksta dviem etapais. Teoriniuose užsiėmimuose būsimieji virėjai ir konditeriai susipažįsta su kulinarija, miltinių konditerijos gaminių paruošimo technologija, maitinimo įmonių ir konditerijos cechų įrengimais, geros higienos praktikos taisyklėmis. Pirmojo praktinio mokymo etapo metu praktinis mokymas vykdomas mokymo įstaigoje. Antrasis praktinio mokymo etapas vykdomas maitinimo įmonėje. Jo metu būsimieji virėjai ir konditeriai dirba įmonėje lavindami profesinius įgūdžius, būtinus būsimai darbinei veiklai. Baigę šiuos kursus besimokantieji gauna virėjo ir konditerio kvalifikacijos pažymėjimą.

Taigi kaip ir virėjai, virėjai – konditeriai, tikėtina įgyja nemažai praktinių gebėjimų, kad galėtų pradėti dirbti pagal gautą kvalifikaciją.

Nors konditerio specialybė taip pat yra skirta asmenims turintiems pagrindinį išsilavinimą, ir trunka 32 savaites (kaip ir virėjo bei virėjo – konditerio), tačiau čia mokymo metodika yra kiek kitokia. Šios programos mokiniai mokosi integruotai, jų teorinis mokymas yra siejamas su praktiniu mokymu, tačiau kaip bebūtų keista šioje profesijoje nėra nurodoma kvalifikacija, kurią įgis mokinys baigęs šiuos kursus. Kadangi nėra nurodyta kvalifikacija, yra sunku objektyviai

vertinti, ar mokymo metodai gali padėti pasiekti norimą mokymosi kvalifikaciją. Tačiau integruotas mokymas yra vienas geriausių mokymų, kai lygiagrečiai yra mokoma teorijos ir praktikos, o ne kai pirma yra išklausa teorija, o paskui mokomasi teoriją taikyti praktikoje. Dažniausiai mokiniai pradėdami praktinius užsiėmimus, jau būna primiršę teorinę medžiagą.

Taigi galime sakyti, kad integruotas mokymas yra vienas geriausių mokymo metodų siekiant, kad būtų išmokstama teoriją taikyti praktikoje.

30 savaičių *pardavėjo* mokymo programa yra skirta asmenims turintiems pagrindinį išsilavinimą. Jų metu besimokantieji mokosi 12 teorinių dalykų, bei įgyja praktinius įgūdžius. Teorinio mokymo metu besimokantieji susipažįsta su prekybos darbo organizavimu, sužino profesinės etikos ir psichologijos, geros higienos praktikos pagrindus, kalbos kultūros naujoves, išnagrinėja maisto ir ne maisto prekių asortimentą ir kokybės reikalavimus. Užsiėmimų metu yra mokomi dirbti kasos aparatais, susipažįsta su prekybos įrengimų ir inventoriaus įvairove bei jų pritaikymo galimybėmis, sužino apskaitos svarbą, išmoka dirbti informacinėmis technologijomis, susipažįsta su teisės pagrindais, įgyja užsienio verslo kalbos pagrindus. Teorinio mokymo metu numatyti praktiniai užsiėmimai, kurių metu pradėdami formuoti pirmieji profesinio darbo įgūdžiai. Praktinis mokymas numatytas mokymo įstaigoje ir realioje aplinkoje – parduotuvėje. Mokymo įstaigoje mokiniai mokosi teorines žinias pritaikyti praktiškai: analizuoja prekių ženklavimo rekvizitus, nagrinėja prekių asortimentą, pildo prekių ir pinigų apskaitos dokumentus, mokosi dirbti svėrimo įrengimais, kasos aparatais, aptarnauti pirkėjus. Prekybos įmonėse mokiniai tobulina mokymo įstaigoje įgytus pirminius darbo įgūdžius. Baigę šią programą mokiniai gauna II lygio kvalifikacijos pažymėjimą.

Galime teigti, kad besimokantieji, turėdami galimybę dirbti tikroje darbo vietoje, įgyja daugiau gebėjimų nei vien atlikdami praktiką mokymo įstaigoje. Jiems yra svarbiau prisiminti teorines žinias, kad padarytų kuo mažiau klaidų. Kadangi praktinis mokymas trunka ilgiau nei teorinis, tai teorija gali būti įsisavinama tik paviršutiniškai, tačiau jeigu ji vis primenama praktinių užsiėmimų metu, tai gali būti įsisavinama ir giliau. Taigi šios profesijos mokiniai gali tapti kvalifikuotais darbuotojais.

Dar savaitę trumpesnės mokymo programos yra plataus profilio kirpėjo (su viduriniu išsilavinimu) bei santechniko (su pagrindiniu išsilavinimu). Šios programos trunka 29 savaites. *Plataus profilio kirpėjo* programa yra tokia pat programa kaip ir plataus profilio kirpėjo programa turintiems pagrindinį išsilavinimą, tik trunka trumpesnę laiką. Įgyjama profesinė kvalifikacija taip pat yra tokia pat.

Galime daryti prielaidą, kad taip yra todėl, jog tikimasi, kad vidurinį išsilavinimą turintys asmenys, turi daugiau žinių, tačiau, taip galvoti nėra teisinga, nes vidurinį išsilavinimą turintys žmonės nebūtinai turi daug žinių apie kirpėjo darbą, o mokymų metu didžiausias dėmesys būtent ir yra skiriamas supažindinimui su kirpėjo profesija, darbo bei įrankių specifika. Kitą vertus,

vidurinį išsilavinimą turintys žmonės dažnai turi gebėjimą mokytis savarankiškai, todėl trūkstamą informaciją gali išmokti bei sužinoti patys. Taigi galime daryti prielaidą, kad sąlyginai teisingai ši programa yra patalpinta.

Santehniko mokymo programa yra skirta asmenims turintiems pagrindinį išsilavinimą. Mokymuose yra organizuojami teoriniai ir praktiniai užsiėmimai. Mokymo programos struktūroje didžiąją laiko dalį sudaro praktinis mokymas, kuris skiriamas į du etapus: praktinis mokymas mokymo įstaigoje ir praktinis mokymas realioje darbo vietoje. Baigusieji kursų gauna II lygia kvalifikacijos pažymėjimą.

Galime daryti prielaidą, kad santechnikai neturi įsisavinti labai daug teorinės informacijos, tačiau atsižvelgiant į technikos tobulėjimą galime sakyti, kad tai nėra tiesa, nes šiuo metu yra labai daug naujų santechninių priemonių, bei įrankių, kurie yra naudojami santechniko darbe. Kyla klausimas, ar asmenys, turintys pagrindinį išsilavinimą, sugebės įsisavinti pakankamai informacijos, kad galėtų kokybiškai atlikti darbą, jei mokymo programa yra tokio pat ilgumo kaip ir plataus profilio kirpėjo programa, kuri skirta asmenims, turintiems vidurinį išsilavinimą. Kitą vertus, gali būti, kad didžioji teorinio mokymo dalis yra iškart mokoma praktinių užsiėmimų metu, todėl mokymo trukmė ir nėra ilgesnė.

Dar keturios programos, kurios yra savaitę trumpesnės nei prieš tai minėtos dvi, yra: autotransporto priemonių elektros įrengimų taisytojo, autotransporto priemonių variklio taisytojo, autotransporto priemonių maitinimo sistemų taisytojo bei padavėjo. Šios programos trunka 28 savaites, o jas baigę asmenys gauna antro lygio profesinę kvalifikaciją. Padavėjo specialybės gali mokytis asmenys turintys pagrindinį išsilavinimą, o autotransporto priemonių elektros įrengimų taisytojo, autotransporto priemonių variklio taisytojo, autotransporto priemonių maitinimo sistemų taisytojo programų aprašymuose nėra nurodyta, kokio išsilavinimo reikia asmenims norintiems mokytis šių specialybių. Todėl tikėtina, kad jas gali mokytis tiek vidurinį, tiek pagrindinį išsilavinimą turintys asmenys.

Autotransporto priemonių elektros įrengimų taisytojo, autotransporto priemonių variklio taisytojo, autotransporto priemonių maitinimo sistemų taisytojo programose yra taikomas integruotas mokymas, todėl tikėtina, kad asmenys mokydami šias programas pakankamai įsisavina teorines žinias ir jas moka taikyti praktikoje.

Padavėjo mokymo programa yra sudaryta iš teorinių ir praktinių mokymų. Teoriniuose užsiėmimuose būsimieji padavėjai susipažįsta su svečių aptarnavimu maitinimo įmonėse, maisto prekių asortimentu, kasos aparatais, patiekalų kulinarine charakteristika, mitybos fiziologija ir higienos pagrindais, prekybos psichologijos pagrindais, profesine etika ir estetika, darbo teisės pagrindais, informacinėmis technologijomis bei kitais dalykais, užsienio kalba, profesine kalbos kultūra. Praktinį mokymą sudaro praktinis mokymas mokymo įstaigoje ir maitinimo įmonėje. Mokymo įstaigoje mokiniai įgyja pirmuosius profesinius įgūdžius, kuriuos vėliau lavina

maitinimo įmonėje. Todėl yra stengiamasi glaudžiai bendradarbiauti su įmonės vadovais, kad jie padėtų jaunam specialistui įgusti ir atlikti vis sudėtingesnius darbus; paskiria kartu su juo dirbti labiau prityrusį specialistą. Daugiau dėmesio yra skiriama praktinių gebėjimų, būtinų būsimai darbinei veiklai ugdymui.

Kaip pastebime, šioje programoje mokiniai praktinių užsiėmimų metu turi “vyresnį draugą”. Tai yra gerai, nes atlikdami praktinį darbą, jie iškart gali konsultuotis, išsiaiškinti, ko nesuprato bei gauti daug vertingų patarimų. Tokia praktika, kai mokinys turi vyresnės klasės draugą yra taikoma užsienio vidurinėse mokyklose, kad vaikas atėjęs iš pradinės mokyklos greičiau adaptuotųsi prie naujos aplinkos, greičiau susipažintų su vietos taisyklėmis.

Galime daryti prielaidą, kad mokymo įstaigoje įgytos teorinės žinios yra gana paviršutinės, pažintinės, o pagrindinės tiek teorijos, tiek praktikos žinios yra įgyjamos praktinių užsiėmimų metu, kai besimokančiajam padeda labiau patyręs kolega.

Trumpiausios iš ilgų programų yra padavėjo – barmeno bei verslo organizatoriaus mokymo programos. Jos trunka 26 savaites ir yra skirtos asmenims turintiems vidurinį išsilavinimą, o asmenys baigę programą gauna II lygio kvalifikacijos pažymėjimą.

Padavėjo – barmeno mokymo programa yra sudaryta iš teorinių ir praktinių mokymų. Teoriniuose užsiėmimuose būsimieji padavėjai ir barmenai susipažįsta su svečių aptarnavimu maitinimo įmonėse, maisto prekių asortimentu, kasos aparatais, patiekalų kulinarine charakteristika, mitybos fiziologija ir higienos pagrindais, prekybos psichologijos pagrindais, profesine etika ir estetika, informacinėmis technologijomis. Praktinį mokymą sudaro praktinis mokymas mokymo įstaigoje ir maitinimo įmonėje. Mokymo įstaigoje mokiniai įgyja pirmuosius profesinius įgūdžius, kuriuos vėliau lavina maitinimo įmonėje.

Kaip pastebime didžioji dalis teorinės informacijos, kurią turi įsisavinti besimokantysis, glaudžiai siejasi su praktika, todėl nenuostabu, kad yra organizuojami du praktinio mokymo etapai, kur pirmajame mokiniai išmoksta taikyti teorines žinias praktikoje, o paskui įgyja praktinio darbo gebėjimus realioje darbo vietoje. Kitaip tariant, čia teorija yra mokoma per praktiką.

Verslo organizatoriaus mokymo programoje siekiant mokymo vientisumo, teorinis mokymas glaudžiai siejamas su praktinių įgūdžių formavimu. Praktinio mokymo metu sukuriama reali darbo situacija, naudojami LR norminiai aktai, organizuojant verslą, atliekami marketingo tyrimai. Besimokantieji praktiškai supažįsta su konkrečiais įmonės ir atskirų jos padalinių personalo funkcijomis ir jų darbu, atliekama įmonės veiklos analizė ir įvertinimas, parengiamas verslo planas. Nors šioje programoje praktika glaudžiai siejama su teorija ir galime sakyti, kad tikriausiai beveik visai nėra organizuojamos teorinės pamokos, o visko mokoma lygiagrečiai išklausančią teoriją ir ją atliekant praktiškai. Nors šios profesijos mokosi asmenys turintys vidurinį išsilavinimą, tačiau norint paruošti gerą verslo organizatorių 28 savaitių

nepakanka. Tikėtina, kad šios srities specialistai iš tiesų netampa gerais specialistais, nes per 28 savaitę galima tik trumpai susipažinti su verslo organizavimo pagrindais. Tačiau gali būti taip, kad šia specialybę renkasi tie asmenys, kurie yra pradėję savo verslą ir nori gauti kvalifikaciją įrodantį pažymėjimą bei įgyti naujų kompetencijų.

Taigi, galime sakyti, kad ilgos programos neretai yra organizuojamos, taip, kad atitiktų besimokančiojo lygį, sudarant galimybę, kuo geriau įsisavinti žinias bei svarbiausia išmokti atlikti veiklą praktiškai. Tačiau kai kurios programos galėtų būti ilgesnės, arba organizuojamos taip, kad teorinės žinios būtų ne tik paviršutinės.

Apžvelgę ilgas programas pastebėjome, kad jose nėra labai stipriai atsižvelgiama į pirminį besimokančiųjų išsilavinimą. Todėl kyla noras išsiaiškinti, kaip yra organizuojami mokymai vidutinio ilgumo programose. Galbūt šiose programose mokymas yra vykdomas kitaip, kitokiais metodais pateikiamos žinios, labiau atsižvelgiama į pirminį mokinių išsilavinimą.

Vidutinio ilgumo programos yra pateikiamos 1, 2, 7, 8, 11, 15, 16, 18, 21, 23, 27, 31, 35, 37, 38, 39, 40 prieduose.

Ilgiausios iš vidutinio ilgumo programų yra 25 savaitių trukmės programos. Tokios programos yra: lengvų drabužių siuvėjo (su pagrindiniu išsilavinimu), kasininko – pardavėjo (su viduriniu išsilavinimu), bei padavėjo (su viduriniu išsilavinimu).

Padavėjo programos mokymą sudaro teorinis ir praktinis mokymas. Teoriniuose užsiėmimuose būsimieji padavėjai susipažįsta su svečių aptarnavimu maitinimo įmonėse, maisto prekių asortimentu, kasos aparatais, patiekalų kulinarine charakteristika, mitybos fiziologija ir higienos pagrindais, prekybos psichologijos pagrindais, profesine etika ir estetika, darbo teisės pagrindais, informacinėmis technologijomis bei kitais dalykais, užsienio kalba, profesine kalbos kultūra, verslo organizavimu. Praktinį mokymą sudaro praktinis mokymas mokymo įstaigoje ir maitinimo įmonėje. Mokymo įstaigoje mokiniai įgyja pirmuosius profesinius įgūdžius, kuriuos vėliau lavina maitinimo įmonėje. Baigusieji gauna II lygio kvalifikacijos pažymėjimą.

Kaip matome, ši programa visiškai nesiskiria nuo tos padavėjo programos, kuri trunka 30 savaitių, skirtumas tik tas, kad čia mokosi asmenys turintys vidurinį išsilavinimą. Sunku patikėti, kad vidurinis išsilavinimas, daro tokią didelę įtaką mokymosi gebėjimams, kad reikėtų programą sutrumpinti 5 savaitėm.

Galime daryti prielaidą, kad mokymų organizatoriai tikisi, jog besimokantieji daugiau teorijos mokysis savarankiškai, nes sunku būtų patikėti, kad praktikos laikas būtų sutrumpintas vardan teorijos.

Kasininko – pardavėjo mokymo programos turinį sudaro teorinis ir praktinis mokymas. Teorinio mokymo metu kasininkai – pardavėjai mokosi: prekybos darbo organizavimo, materialinių vertybių ir pinigų apskaitos, prekybos psichologijos ir profesinės etikos, kalbos kultūros, darbo higienos reikalavimų, susipažįsta su maisto ir ne maisto prekių asortimentu,

kokybės reikalavimais, laikymo sąlygomis, su darbo teisės klausimais, mokosi profesinės anglų ir vokiečių kalbos bei dirbti personaliniu kompiuteriu. Ypatingas dėmesys programoje skiriamas darbui elektroniniais kasos aparatais. Šio dalyko mokymosi metu mokiniai išmoka dirbti su elektroniniais ir kompiuteriniais kasos aparatais, su universaliomis valdymo sistemomis. Jau teorinio mokymo metu, atliekant praktines užduotis, pradedami formuoti profesinio darbo įgūdžiai. Mokiniai mokosi prekių ženklavimo rekvizitų, nagrinėja prekių standartus, pildo prekių ir pinigų apskaitos dokumentus, mokosi dirbti svėrimo įrengimais, elektroniniais kasos aparatais ir universaliomis valdymo sistemomis. Praktinį mokymą mokiniai atlieka prekybos centruose – realioje darbo aplinkoje, kur, panaudodami teorines žinias, lavina kasininko – pardavėjo profesinius darbo įgūdžius: priiminėja prekes, konsultuoja ir aptarnauja pirkėjus prekybos salėje, sveriamų ir vienetinių prekių skyriuose, dirba su elektroniniais ir kompiuteriniais kasos aparatais, universaliomis valdymo sistemomis.

Apžvelgę teorinio mokymo aprašymą, galėtume sakyti, kad ši programa ruošia tikrai gerus specialistus. Jie baigę kursus turėtų mokėti dirbti personaliniu kompiuteriu, organizuoti prekybos darbą, gebėti atlikti apskaitą ir netgi turi mokėti dvi kalbas. Tačiau naivu tikėti, kad per 25 savaites, žmogus gali įsisavinti ir išmokti tiek daug informacijos, gebėti ją taikyti praktikoje, o svarbiausia išmokti dvi užsienio kalbas. Tikėtina, kad baigęs šią profesiją asmuo turės minimalias teorines žinias, bei šiuos, tokius praktinius įgūdžius, kurie ilgainiui dirbant tik tobulės. Šią specialybę baigę žmonės gauna II lygio kvalifikacijos pažymėjimą.

Lengvų drabužių siuvėjo programa taip pat susideda iš teorinio ir praktinio mokymo. Teorinio mokymo metu besimokantieji išsiaiškina siuvimo technologijos žinias, audinių asortimentą ir savybes, darbų saugos, siuvimo įrenginių paskirtį ir veikimą, sukirpimo pagrindus, darbo teisės ir ekonominių žinių aktualius klausimus. Šalia pagrindinio programos tikslo – lengvų drabužių siuvėjo kvalifikacijos įgijimo siekiama lavinti žmogaus bendruosius gebėjimus bei gebėjimą prisitaikyti informacinėje visuomenėje, dėl to įtrauktas kompiuterinio raštingumo pradmenų dalykas. Praktinis mokymas susideda iš dviejų etapų. Pirmasis mokymas vyksta mokymo įstaigoje, kur formuojami siuvėjui reikalingi mokėjimai bei įgūdžiai. Antras praktinio mokymo etapas skirtas profesinių įgūdžių lavinimui, įtvirtinimui, ir jis vykdomas siuvimo įmonėse ar esant gamybinio darbo sąlygoms – mokymo įstaigoje. Baigę šią specialybę asmenys, gana II lygio kvalifikacijos pažymėjimą.

Kaip matome, stengiamasi šią programą padaryti, kaip galima šiuolaikiškesne, kad būtų pritraukta, kuo daugiau norinčių mokytis. Tačiau kyla klausimas ar papildomi kursai nesumenkins turimos įgyti darbinės teorinės medžiagos, juk ši programa trunka tik 25 savaitę, o per jas reikia įsisavinti teoriją bei išmokti ją taikyti praktikoje. Antrasis praktikos etapas numato, kad mokymai gali vykti realioje darbo vietoje, kur klaidos ne visada yra toleruojamos.

Individualių lengvųjų drabužių siuvėjo – sukirpėjo mokymo programa yra savaitę

trumpesnė nei prieš tai aptarta lengvųjų drabužių siuvėjo programa. Ji runka 24 savaitė ir yra skirta asmenims turintiems vidurinį išsilavinimą. Baigę šiuos mokymus asmenys gauna lengvųjų drabužių siuvėjo – sukirpėjo kvalifikacijos pažymėjimą. Mokymo programą sudaro lengvųjų drabužių konstravimo, modeliavimo pagrindai, siuvimo technologijos, siuvimo įrenginių, siuvimo medžiagų, piešimo, verslo organizavimo, užsienio kalbos, higienos mokymas, praktinis mokymas. Galime daryti prielaidą, kad ir šią specialybę įgiję asmenys nebus gerai išsavinę teorinių žinių arba įgiję pakankamai praktinių gebėjimų. Tikriausiai viliamasi, kad vidurinį išsilavinimą turintys žmonės sugebės savarankiškai gilinti teorines žinias bei jas taikyti praktikoje.

22 savaites trunkantys mokymai yra šie: dekoratyvinės kosmetikos (su viduriniu išsilavinimu), metalo apdirbimo staklininko (su pagrindiniu išsilavinimu) bei pardavėjo (su viduriniu išsilavinimu).

Pirmiausia analizuosime *pardavėjo* specialybę, nes tarp ilgų programų taip pat ši specialybė buvo, tačiau ji buvo skirta asmenims turintiems pagrindinį išsilavinimą ir truko 30 savaičių. Pardavėjo specialybę turintiems vidurinį išsilavinimą yra sudaryta iš teorinio ir praktinio mokymo. Teoriniam mokymui programoje numatyta 12 dalykų, kurių metu mokiniai susipažįsta su prekių asortimentu, jų vartojamosiomis savybėmis, prekių ženkliniu, prekybos organizavimo reikalavimais, kuriuos privalo žinoti pardavėjas, aptarnavimo tvarka ir reikalavimais, pardavėjo profesinė etika. Mokiniai mokomi dirbti kasos aparatais, kompiuterine įranga. Būsiami pardavėjai mokosi užsienio kalbos (anglų ar vokiečių), priklausomai nuo turimos kalbos pagrindų. Teorinio mokymo metu numatyti praktiniai užsiėmimai, kurių metu pradedami formuoti profesinio darbo įgūdžiai. Mokymo įstaigoje praktikos metu mokiniai mokosi teorines žinias pritaikyti praktikoje: analizuoja prekių ženklavimo rekvizitus, nagrinėja prekių asortimentą, pildo prekių ir pinigų apskaitos dokumentus, mokosi dirbti svėrimo įrengimais, kasos aparatais, aptarnauti pirkėjus. Baigę šią programą asmenys gauna II lygio kvalifikacijos pažymėjimą.

Kaip pastebime, ši programa tikrai yra sutrumpinta lyginant, su programa skirta asmenims turintiems pagrindinį išsilavinimą, tačiau jų profesinės kvalifikacijos pažymėjimai yra vienodi. Kyla klausimas, kodėl trumpesnė bei mažiau kompetencijų suteikianti mokymo programa suteikia tokią pat kvalifikaciją, kaip ir 8 savaitėm ilgesnė programa. Gal būt taip yra todėl, kad labiau apkrauta programa, nors ir ilgesnė savo trukme negarantuoja, kad besimokantieji įgis labai galias žinias, todėl ji ir yra prilyginama trumpesnei programai. Kitą vertus, taip gali būti todėl, kad programose mokosi skirtingą išsilavinimą turintys asmenys. O vidurinį išsilavinimą įgiję žmonės yra nuovokesni. Tačiau taip neturėtų būti, nes pirmoji programa savo turiniu yra išsamesnė, ji labiau padeda įsigilinti į pardavėjo darbą nei antroji.

Kita programa trunkanti 22 savaites yra *dekoratyvinės kosmetikos* programa. Jos turinį

sudaro teorinis ir praktinis mokymas. Teorinių užsiėmimų pradžioje besimokantieji susipažįsta su žmogaus anatomijos ir fiziologijos bei dermatologijos ir epidemiologijos pagrindais. Vėliau mokosi medžiagotyros, dekoratyvinės kosmetikos darbo technologijos, koloristikos, profesinės etikos ir psichologijos dalykų. Be to, būsimi vizažistai mokosi verslo organizavimo, teisės pagrindų, profesinės užsienio (vokiečių arba anglų) kalbos, išmoksta dirbti elektroniniais kasos aparatais bei asmeniniu kompiuteriu, susipažįsta su kompiuterinės grafikos programa Adobe Photoshop. Praktinio mokymo pirmoji dalis vyksta mokymo įstaigos praktinio mokymo klasėse, aprūpintose visa reikiama įranga, inventoriu ir medžiagomis. Šios praktikos metu mokiniai įgyja pirminius darbo įgūdžius. Įgytų pirminių darbo įgūdžių lavinimui mokiniai nukreipiami praktiniam mokymui į grožio salonus. Baigę šią programą asmenys gauna II lygio kvalifikacijos pažymėjimą. Ši programa numato, kad praktinė mokymų dalis truks maždaug 70% viso mokymo laiko, vadinasi praktika truks apie 16 savaitių. Taigi teoriniams užsiėmimams lieka apie 6 savaitės. Sunku patikėti, kad per 6 savaites įmanoma išmokti ir įsisavinti tiek teorinės informacijos, kiek tikisi išmokyti programos kūrėjai. Geriausiu atveju įmanoma tik paviršutiniškai susipažinti su teorija. Vadinasi mokiniai bus priversti praktikos metu mokytis ne tik kaip teisingai atlikti savo darbą, bet ir mokytis teorinių dalykų. Šiai programai tikrai turėtų būti skiriama daug daugiau laiko neatsižvelgiant į tai, kad mokymuose dalyvauja vidurinių išsilavinimą turintys žmonės.

Metalo apdirbimo staklininko profesija skirta asmenims turintiems pagrindinį išsilavinimą. Šią programą sudaro teoriniai ir praktiniai mokymai. Teorinio mokymo užsiėmimuose mokiniai išsiaiškina techninės mechanikos, elektrotechnikos pagrindus, metalo apdirbimo įvairaus tipo staklėmis technologiją, naudojamų įrengimų konstrukciją, veikimą bei įvairių detalių, įrankių gamybai naudojamas medžiagas, techninius matavimus ir tolerancijas, darbų saugos reikalavimus, išmoksta skaityti nesudėtingus techninius brėžinius. Praktiniuose užsiėmimuose mokiniai iš pradžių mokomosiose dirbtuvėse mokosi valdyti tekinimo, gręžimo, frezavimo, šlifavimo stakles, apdirbti cilindrinis ir galinius paviršius, cilindrinės kiaurymės, sriegti sriegius sriegpjovėmis, sriegikliais ir tekinimo peiliais, tekinti fasoninius kūginius paviršius, frezuoti plokščius paviršius, griovelius, šlifuoti plokščius paviršius. Antrame praktinio mokymo etape, dirbant įmonėje, mokosi savarankiškai atlikti įvairius tekinimo, sriegių įsriegimo, frezavimo, šlifavimo, drožimo darbus. Baigę šią programą asmenys gauna II lygio kvalifikacijos pažymėjimą. Kaip matome, ši programa taip pat galėtų būti ilgesnė, nes suteikiamos teorinės žinios ir praktiniai įgūdžiai reikalauja daug daugiau laiko nei 22 savaitės.

Dar trys vidutinio ilgumo programos, kurios trunka 20 savaitių yra: apskaitininko (su viduriniu išsilavinimu), duonos gaminių kepėjo (su pagrindiniu išsilavinimu) bei mūrininko (su pagrindiniu išsilavinimu).

Apskaitininko programos aprašyme nėra pateiktos mokymo metodikos, todėl sunku

pasakyti, ar įmanoma per 20 savaičių įsisavinti mokomą teoriją bei įgyti apskaitininkui reikiamas kompetencijas. Žinoma tik tiek, kad baigę šią programą mokiniai gauna apskaitininko kvalifikacijos pažymėjimą.

Duonos gaminių kepėjo programa sudaryta iš teorinio ir praktinio mokymo. Teorinių pamokų metu duonos gaminių kepėjo profesijos mokiniai mokosi duonos kepimo technologijos, gamybos organizavimo, apskaitos ir kalkuliacijos, informacinių technologijų, susipažįsta su geros higienos ir geros gamybos praktikos taisyklėmis, verslo organizavimo pagrindais. Praktinis mokymas susideda iš dviejų etapų. Pirmojo etapo metu praktinis mokymas vykdomas mokymo įstaigoje. Antrasis praktinio mokymo etapas vykdomas kepimo įmonėje. Praktinio mokymo duonos kepimo įmonėje metu būsimi duonos gaminių kepėjai tobulina savo profesinius įgūdžius, būtinus tolesnei darbinei veiklai. Šią programą baigę asmenys gauna II lygio kvalifikacijos pažymėjimą. Galima teigti, kad ši programa taip pat neparuošia gero specialisto, nes teikiamų žinių ir gebėjimų neįmanoma taip gerai įsisavinti per 20 savaičių, kad tikrai taptum kvalifikuotu darbuotoju.

Mūrininko specialybės programa yra papildyta ir į programą yra įtraukta aukštalipių mokymo programa ir krovinių kabinėtojo mokymo programa. Mokymo turinį sudaro teorinis ir praktinis mokymas. Programa numato dviejų etapų praktinį mokymą. Pirmajame etape praktinis mokymas organizuojamas mokymo įstaigoje, ir jam vadovauja profesijos mokytojas. Jo metu siekiama suformuoti besimokantiems pirmuosius teisingus mūrininko įgūdžius, atliekant nesudėtingus mūro darbus, įvertinant atliekamų darbų kultūrą, teisingą darbo įrankių naudojimą. Praktinį mokymą mokomosiose dirbtuvėse siūloma vykdyti, derinant teorinį ir praktinį mokymą. Antras etapas – tai praktinis mokymas, vykdomas statybos objektuose. Organizuojant šį, statybinėse organizacijose atliekamą praktinį mokymą, jo priežiūra pavedama profesijos mokytojui. Bet mokinių praktiniam mokymui konkrečiose darbo vietose vadovauja įmonės kvalifikuotas darbininkas – instruktorius gamybiniam mokymui. Su jais – statybinių organizacijų kvalifikuotais mūrininkais turi būti sudaromos mokytojo darbo sutartys, numatant jų funkcijas ir atsakomybę. Baigę šią programą mokiniai gauna antro išsilavinimo lygio kvalifikacijos pažymėjimą liudijantį apie mūrininko kvalifikacijos įgijimą, taip pat krovinių kabinėtojo pažymėjimą bei aukštalipio pažymėjimą.

Kaip matome, ši programa suteikia gana plačius gebėjimus, mokinys įgyja ne tik mūrininko kvalifikaciją, bet taip pat ir teisę dirbti aukštalipiu bei krovinių kabinėtoju. Nors mokymo trukmė ir nėra ilga, tačiau šioje programoje taikomi mokymai skiriasi nuo kitų programų, nes čia siūloma teoriją mokyti iškart atliekant praktiką. Vadinasi mokiniai gauna ne vien sausą teoriją, kurią turi išiminti, o paskui taikyti praktikoje, bet jie per praktiką išmoksta teoriją.

Dar dviem savaitėm trumpesnės programos yra administracijos darbuotojo (su viduriniu

išsilavinimu) bei sekretoriaus – referento (būtinasis išsilavinimas nenurodytas). Šių programų trukmė 18 savaičių. Šias programas baigę asmenys gauna II lygio kvalifikacijos pažymėjimą.

Administracijos darbuotojo mokymo programoje didžiausias valandų skaičius skiriamas šiems dalykams: administravimui, raštinės darbo organizavimui, vadybai, raštvedybai, informacinėms technologijoms, užsienio kalbai. Galime daryti prielaidą, kad mokymų metu teorija yra taikoma su praktika, tačiau sunku įsivaizduoti, kad per 18 savaičių žmogus sugebėtų išmokyti administravimo, raštinės darbo organizavimo bei vadybos. Tačiau sąlyginai tai yra įmanoma, nes šios profesijos gali mokytis asmenys turintys vidurinį išsilavinimą. Vidurinėje mokykloje yra mokoma informacinių technologijų, mokiniai turi gilesnes užsienio kalbos žinias, todėl kursų metu gali labiau susikoncentruoti į tuos dalykus, kurių nemoka.

Sekretoriaus – referento programoje nenurodoma, koks turi būti norinčiųjų mokytis išsilavinimas, todėl galime daryti prielaidą, kad šią profesiją gali įgyti tiek pagrindinį, tiek vidurinį išsilavinimą turintys asmenys. Šios programos mokymuose didžiausias valandų skaičius skiriamas šiems dalykams: raštinės darbo organizavimui, raštvedybai, informacinėms technologijoms, užsienio kalbai.

Kaip pastebime, tiek administracijos darbuotojo, tiek sekretoriaus – referento mokymo programos yra labai panašios, tik administracijos darbuotojas papildomai mokosi administravimo bei vadybos. Galime daryti prielaidą, kad per šiai programai skirtą mokymosi laiką yra įmanoma išmokyti ir įsisavinti reikiamą informaciją, ypač tuo atveju, jei programoje dalyvauja asmenys turintys vidurinį išsilavinimą.

Kita Šiaulių darbo rinkos mokymo centro siūloma vidutinio ilgio programa yra **drabužių mazgų siuvėjo** programa, ji trunka 17 savaičių, o asmenys baigę šią programą gauna drabužių mazgų siuvėjo profesinę kvalifikaciją. Šioje programoje gali mokytis asmenys, turintys pradinį išsilavinimą. Drabužių mazgų siuvėjo mokymo programos rengimas reikalauja naujų mokymosi formų, paremtų racionalia besimokančiųjų veikla. Mokymosi procesas organizuojamas informaciją pateikiant atskiromis programos dalimis, apimančiomis atskirus mokymo proceso etapus. Į atskiras dalis išskiriama siuvimo technologija ir praktinis mokymas, medžiagų parinkimas ir siuvimo įrengimai, verslo ekonomika ir darbo teisė, bei psichologija.

Kaip matome, šios programos mokymo metodika tikrai skiriasi nuo kitų mokymo metodikų, taip yra todėl, kad šioje programoje gali mokytis ir tie asmenys, kurie neturi net pagrindinio išsilavinimo. Programa yra labai supaprastinama, kad besimokantieji kaip galima lengviau suprastų jiems pateikiamą informaciją. Tačiau galime daryti prielaidą, kad ir toks programos supaprastinimas neatneš norimo rezultato, nes siekiant, kad susipažintų ir suvoktų, kas yra verslo ekonomika ir darbo teisė bei įgytų psichologijos pagrindų reikia daug daugiau laiko nei 17 savaičių.

Dar dvi programos, kurių trukmė 16 savaičių yra: barmeno ir susiuvėjo – operatoriaus

mokymo programos. **Barmeno** specialybę gali įgyti asmenys turintys vidurinį išsilavinimą. O baigę mokymus gauna II lygio kvalifikacijos pažymėjimą. Mokymo programos turinį sudaro teorinis ir praktinis mokymas. Teorinių pamokų metu mokiniai mokosi: barmeno darbo organizavimo, maisto prekių asortimento, patiekalų kulinarinės charakteristikos, baro įrengimų, užsienio kalbos, apskaitos ir atsiskaitomybės, informacinių technologijų, verslo, psichologijos ir etikos pagrindų, kasos aparatų, profesinės kalbos kultūros, susipažįsta su geros higienos ir praktikos, darbo teisės pagrindais. Barmeno kompetenciją sustiprina į programą įtraukti naujai dėstomi dalykai: kasos aparatai, darbuotojų sauga ir sveikata, žinios apie ergonomiką, savikontrolės sistemos diegimą, žinios apie vynus ir someljė funkcijas. Praktinis mokymas susideda iš dviejų etapų. Pirmojo etapo metu praktinis mokymas vykdomas mokymo įstaigoje. Praktinio mokymo, mokymo įstaigoje, metu mokiniai įgis pirmuosius barmeno darbo įgūdžius. Antrasis praktinio mokymo etapas vykdomas maitinimo įmonėje, kur būsimi barmenai tobulina savo profesinius įgūdžius, būtinus tolesnei darbinei veiklai.

Galime daryti prielaidą, kad baigusiems šią specialybę asmenims bus ganėtinai sunku dirbti, jie, žinoma, turės šiokių tokių praktinių įgūdžių, nes mokymo laikotarpiu atliks dvi praktikas, bet teorinės žinios tikrai nebus gerai įsisavintos. Ši programa, kaip matome iš aprašymo yra išplėsta, čia atsiranda naujų dalykų, tokių kaip darbas su kasos aparatais, darbuotojų sauga ir sveikata, žinios apie ergonomiką, savikontrolės sistemos diegimą, žinios apie vynus ir someljė funkcijas. Taigi norint įsisavinti daugiau teorinių žinių, turėtų būti pailgintas mokymosi laikas, tačiau taip nėra, mokymosi trukmė, kaip ir anksčiau yra 16 savaičių, o tai tikrai nėra labai daug norint paruošti gerą specialistą.

Siuvėjo – operatoriaus mokymo programa taip pat trunka 16 savaičių, tačiau šioje programoje, gali mokytis asmenys turintys pagrindinį išsilavinimą. Jie baigę mokymo programą gauna kvalifikacijos pažymėjimą liudijantį apie išklaustyą kursą. Siuvėjo – operatoriaus mokymo programa sudaryta iš teorinio ir praktinio mokymo. Teorinio mokymo metu besimokantieji išsiaiškina siuvėjos – operatorės darbų atlikimo technologijos žinias, audinių savybes, darbų saugos ir elektrosaugos reikalavimus. Praktinis mokymas susideda iš dviejų etapų. Pirmasis etapas vykdomas mokymo įstaigoje, kur ugdomi pirmieji mokėjimai. Antrasis praktinio mokymo etapas vykdomas siuvimo įmonėse ir skirtas siuvėjų – operatorių profesinių įgūdžių lavinimui. Kaip matome iš mokymo programos aprašymo, teorinėje mokymo dalyje, mokiniai tik susipažįsta su specialybei būtinomis žiniomis, kurios vėliau yra ugdomos ir gilinamos dviejų praktikų metu. Taigi šis mokymas yra paremtas daugiau praktiniais mokėjimais nei teoriniais, todėl asmenys baigę šią programą, jau turi jiems reikalingus praktinius gebėjimus, kuriuos tobulindami darbo vietoje gali tapti gerais specialistais.

Trikotažo siuvėjo mokymo programa trunka 14 savaičių. Šią specialybę gali įgyti asmenys turintys pagrindinį išsilavinimą, kurie sėkmingai baigę kursus gauna antro lygio kvalifikacijos

pažymėjimą. Trikotažo siuvėjo mokymo programos turinį sudaro teorinis ir praktinis mokymas. Teorinio mokymo metu besimokantieji supažįsta su įvairių žaliavų trikotažo savybėmis, struktūra, pynimais, išsiaiškina siuvimo technologiją siuvimo įrenginių paskirtį ir veikimą, darbų saugos, elektrosaugos, priešgaisrinės saugos reikalavimus, aktualius darbo teisės ir ekonominių žinių klausimus. Praktinis mokymas susideda iš dviejų etapų. Pirmasis etapas vykdomas mokymo įstaigoje, kur formuojami reikalingi trikotažo susiuvėjui mokėjimai bei įgūdžiai. Antras praktinio mokymo etapas skirtas trikotažo siuvėjo profesinių įgūdžių lavinimui, įtvirtinimui, ir jis vykdomas įmonės siuvimo ceche prie siuvimo įrengimų, kur išmokstami pasiūti įvairių pynimų bei žaliavų sudėtingos konstrukcijos viršutinio trikotažo gaminiai: vyriški, moteriški, vaikiški džemperiai, sviteriai, žaketai, moteriški ir vaikiški kostiumai.

Palyginkime siuvėjo – operatoriaus ir trikotažo siuvėjo mokymo programas. Abiejose programose gali mokytis žmonės turintys pagrindinį išsilavinimą. Nors išsilavinimas vienodas, tačiau siuvėjo – operatoriaus programa trunka 16 savaičių, o trikotažo siuvėjo programa trunka 14 savaičių, taigi ši programa trunka dviem savaitėm trumpiau, o programos apimtis daug didesnė nei siuvėjo – operatoriaus.

Siuvėjas – operatorius teorinių mokymų metu įgyja darbų atlikimo technologijos žinias, sužino audinių savybes, darbų saugos ir elektrosaugos reikalavimus, o trikotažo siuvėjas teorinių mokymų metu susipažįsta su įvairių žaliavų trikotažo savybėmis, struktūra, pynimais, išsiaiškina siuvimo technologiją siuvimo įrenginių paskirtį ir veikimą, darbų saugos, elektrosaugos, priešgaisrinės saugos reikalavimus, aktualius darbo teisės ir ekonominių žinių klausimus. Praktiku metu siuvėjas – operatorius įgyja praktinius gebėjimus, kurie padeda valdyti siuvimo įrenginius, o trikotažo siuvėjas, turi išmokti siūti įvairius viršutinius rūbus. Taigi trikotažo siuvėjas, mokymų pabaigoje, turi žinoti daugiau nei siuvėjas – operatorius, nors ir trumpiau mokosi. Taip pat baigęs mokslus įgyja aukštesnę kvalifikaciją nei siuvėjas – operatorius, nors pradedant mokymus tiek siuvėjas – operatorius, tiek trikotažo siuvėjas turi pagrindinį išsilavinimą. Taigi galime daryti prielaidą, kad trikotažo siuvėjas, baigia mokslus menkai susipažinęs su savo profesija, ir į darbą ateina visiškai ne kvalifikuotas, nors turi trikotažo siuvėjo profesinę kvalifikaciją.

Paskutinė ir trumpiausia iš vidutinio ilgumo mokymo programų yra manikiūrininko mokymo programa. Ši programa skirta asmenims turintiems pagrindinį išsilavinimą ir trunka 13 savaičių. Šią specialybę baigę mokiniai įgyja II lygio profesinę kvalifikaciją.

Manikiūrininko mokymo programa susideda iš teorinio ir praktinio mokymo. Teorinio mokymo užsiėmimuose dėstomi dalykai: medžiagotyra; manikiūrininko darbo technologija; higienos mokymas; pirmoji pagalba įvykus nelaimingas atsitikimui; estetika ir aptarnavimo kultūra; darbuotojų sauga ir sveikatos sauga, priešgaisrinė sauga; verslo ir ekonomikos pradmenys; teisės pagrindai; spalvų parinkimas – koloristika. Praktinis mokymas apima beveik

70% viso mokymo trukmės iš kurių viena dalis organizuojama mokymo įstaigos praktinio mokymo kabinete, o kita – vyksta realioje darbo vietoje. Kaip matome, manikiūrininko programoje didžiausią mokymų dalį sudaro praktinis mokymas, 70% mokymo laiko yra šiek tiek daugiau nei 9 savaitės, taigi teoriniam mokymui yra skirtos maždaug 4 savaitės. Taigi per keturias savaites manikiūrininko mokymo programos mokiniai turi išmokti ir įsisavinti be galo daug teorinės medžiagos.

Galime daryti prielaidą, kad programos kūrėjai nesitiki, jog mokiniai išmoks visą teorinę medžiagą, tačiau siekia, kad būsiami manikiūrininkai būtų nors minimaliai supažindinami su teorija. O paskui per praktiką išmokyti teorija. Taigi, ši mokymo programa, kokia yra dabar, tikrai neparuošia gero specialisto bei savo srities žinovo, bet jeigu ji būtų organizuojama integruotai, tai yra teorija iškart siejama su praktika, ji būtų daug kokybiškesnė ir net per tokį trumpą laiką kaip 13 savaičių, būsiami manikiūrininkai tikrai daugiau įsisavintų reikiamų darbui žinių.

Trumpiausios Šiaulių darbo rinkos mokymo centro mokymo programos trunka nuo 12 savaičių iki vienos dienos, šios programos pateiktos (9, 10, 12, 13, 14, 17, 20, 22, 24, 25, 29, 33, 36, 42, 43, 44) prieduose. Ilgiausios iš šių programų yra 12 savaičių truncančio programos: betonuotojo bei mėsos iškapotojo. Šiose programose gali mokytis asmenys turintys pagrindinį išsilavinimą.

Betonuotojo mokymo programą sudaro teorinis ir praktinis mokymas. Programa numato dviejų etapų praktinį mokymą. Pirmajame etape praktinis mokymas organizuojamas mokymo įstaigoje, ir jam vadovauja profesijos mokytojas. Jo metu siekiama suformuoti besimokantiems pirmuosius teisingus betonuotojo įgūdžius, atliekant nesudėtingus betonavimo darbus, įvertinant atliekamų darbų kultūrą, teisingą darbo įrankių naudojimą. Praktinį mokymą mokomosiose dirbtuvėse siūloma vykdyti, derinant teorinį ir praktinį mokymą. Antras etapas – tai praktinis mokymas, vykdomas statybos objektuose. Organizuojant šį, statybinėse organizacijose atliekamą praktinį mokymą, jo priežiūra pavedama profesijos mokytojui. Bet mokinių praktiniam mokymui konkrečiose darbo vietose vadovauja profesijos mokytojas gamybiniam mokymui. Su jais – statybinių organizacijų kvalifikuotais betonuotojais turi būti sudaromos mokomojo darbo sutartys, numatant jų funkcijas ir atsakomybę. Kaip matome, šioje programoje numatoma derinti teoriją ir praktiką, taip siekiama per trumpą laiką padėti mokiniams įsisavinti, kuo daugiau reikiamų žinių.

Mėsos iškapotojo mokymo programą sudaro teorinis ir praktinis mokymas. Vykdydami teorinio mokymo programą, besimokantieji susipažįsta su pirminio gyvulių apdorojimo technologija, su skerdienos ženkliniu ir jo reikšme, iškapojimo schemomis ir pagrindiniais, iškapojimo reikalavimais, mėsos ir paukštienos asortimentu, maistine verte ir kokybe, veterinarine mėsos kontrole. Mokosi vesti materialinių vertybių apskaitą, nagrinėja darbo teisės pagrindus bei sanitarinius reikalavimus darbo vietai, sudaro įmonės verslo planą. Išklause teorinį

kursą besimokantieji atlieka praktinį mokymą skerdyklose. Jo metu mokiniai, pritaikydami teorines žinias, įgyja profesinių praktinių įgūdžių ir tinkamai pasirengia savarankiškam darbui. Praktinis mokymas sudaro apie 70% viso mokymosi laiko. Baigę šią programą asmenys įgyja mėsos iškapotojo kvalifikaciją.

Kaip matome, didžiąją šios programos dalį sudaro praktinis darbas, tai yra šiek tiek daugiau nei 8 savaitės, vadinasi teorinėms paskaitoms lieka mažiau nei keturios savaitės. Būtų suprantama, kad per tokį trumpą laiką reikėtų susipažinti tik su mėsos apdorojimo technologija, mėsos asortimentu, veterinarine mėsos kontrole, tačiau sunku patikėti, kad mokiniai dar turi išmokti vesti materialinę vertybių apskaitą, nagrinėti darbo teisės pagrindus bei sudaryti įmonės verslo planą. Šitiek pasiekti įmanoma tik paviršutiniškai mokantis kiekvieno dalyko, nesigilinant į esmę ir tiesiog gaunant šiokių tokį supratimą, taigi mokymasis tampa ne kokybiškas, todėl sunku patikėti, kad mokiniai praktikos metu galės gerai pritaikyti teorines žinias bei tinkamai pasirūšti savarankiškam darbui.

Mezgėjo su kompiuterinėmis mezgimo mašinomis mokymo programa yra skirta asmenims turintiems vidurinį išsilavinimą bei mezgėjo kvalifikaciją. Ši programa trunka 10 savaitių, o ją baigę asmenys gauna kvalifikacijos kėlimo pažymėjimą. Mezgėjo su kompiuterinėmis mezgimo mašinomis mokymo programą sudaro teorinis ir praktinis mokymas. Teorinio mokymo metu mokiniai susipažįsta su kompiuterinėmis mezgimo mašinomis, mezgimo technologija, gaminio susiuvimu ir apdaila, ekonomikos ir darbo teisės pagrindais, kompiuterinio raštingumo pagrindais. Praktinis mokymas vyksta mezgimo įmonėse.

Kadangi ši programa yra kvalifikacijos kėlimo kursai, tai galime suprasti, kodėl ji trunka tik 10 savaitių. Čia susirenka žmonės, kurie jau turi ir teorinių, ir praktinių žinių, o svarbiausias jų mokymosi tikslas yra įgyti naujas kompetencijas, kurios galėtų praplėsti jų profesinius gebėjimus, įgalintų juos siekti geresnės darbo vietos.

Dar vieni kvalifikacijos kėlimo kursai yra **virėjo kvalifikacijos tobulinimas**, kuriuos gali lankyti virėjo kvalifikaciją arba virėjo patirtį turintys asmenys. Ši programa trunka 9 savaites, o ją baigę žmonės gauna virėjo kvalifikacijos tobulinimo pažymėjimą. Virėjo kvalifikacijos tobulinimosi programos turinį sudaro teorinis ir praktinis mokymas. Teorinių užsiėmimų metu dėstomos kulinarijos gaminių technologijos ir gamybos organizavimo naujovės, mokoma dirbti su pačia naujausia žaliava naudojant moderniausius įrengimus. Besimokantieji pagilina buhalterinės apskaitos, darbo teisės pagrindus, geros higienos praktikos žinias. Praktiniai gebėjimai tobulinami laboratorinių darbų ir praktinio darbo metu dirbant su šiuolaikiniais įrengimais, praktiškai pritaikant įgytas žinias.

Kaip matome iš programos aprašymo, programoje gali mokytis tiek asmenys turintys virėjo kvalifikaciją, tai yra jau baigę virėjo kursus, arba asmenys turintys patirties dirbant virėjo darbu. Taigi galime sakyti, jog nėra visiškai teisinga, kad tie ir tie asmenys gauna vienodą

pažymėjimą, nors vieni turi įgiję virėjo profesiją, o kiti tik dirba šį darbą. Tačiau mokymosi visą gyvenimą konvencijoje nurodoma, kad kol kas vienintelis būdas įteisinti turimas žinias įgytas atliekant profesinę veiklą yra lankyti kursus arba mokytis, kad būtų teisiškai pripažįstama turima kvalifikacija bei žinios.

Mūrininko pirminių žinių ir įgūdžių mokymo programa trunka 8 savaites. Šioje programoje nėra nurodyta, kokį išsilavinimą turintys asmenys gali mokytis, todėl galime daryti prielaidą, kad šiuose mokymuose gali dalyvauti bet kokį išsilavinimą turintys asmenys. Mokymus baigę mokiniai gauna I lygio kvalifikacijos pažymėjimą, kuris liudija apie įgytą kvalifikaciją. Šios mokymo programos turinį sudaro teorinis ir praktinis mokymas. Praktinis mokymas trunka apie 70% viso mokymo laiko, tai yra daugiau nei 5 savaites. Programa numato dviejų etapų praktinį mokymą. Pirmajame etape praktinis mokymas organizuojamas mokymo įstaigoje, jo metu siekiama suformuoti besimokantiesiems pirmuosius teisingus mūrininko mokėjimus, atliekant nesudėtingus mūro darbus, įvertinant atliekamų darbų kultūrą, teisingą darbo įrankių naudojimą. Praktinį mokymą mokomosiose dirbtuvėse siūloma vykdyti, derinant teorinį ir praktinį mokymą. Organizuojant statybinėse organizacijose atliekamą praktinį mokymą jo priežiūra pavedama profesijos mokytojui. Bet mokinių praktiniam mokymui konkrečiose darbo vietose vadovauja gamybinio mokymo instruktoriai.

Kaip matome, šioje programoje siūloma derinti teorinį mokymą kartu su praktiniu, taip skiriant daugiau laiko praktiniam mokymui. Tokiu pat principu yra organizuojama ir mūrininko mokymo programa, kuri yra vidutinio ilgumo, jos trukmė 20 savaitių, o ją gali mokytis asmenys turintys pagrindinį išsilavinimą. Beje mūrininko programą baigę mokiniai įgyja net kelias kvalifikacijas, tai yra mūrininko, aukštalipių bei krovinių kabinėtojo. Palyginus šias dvi mokymo programas galime pamatyti, kad praktinis mokymas pirmajame etape yra identiškas, čia mokoma tų pačių dalykų, o mokymai vyksta tuo pačiu principu, tai yra teorija yra derinama su praktika. Tik antrasis praktikos etapas skiriasi, čia mūrininko specialybės mokiniai gali mokytis iš kvalifikuotų mūrininkų, kurie vadovauja praktikai, o mūrininko pirminių žinių ir įgūdžių mokymo programos mokinius moko gamybinio mokymo instruktoriai.

Galime daryti prielaidą, kad į mūrininko programą stoja asmenys baigę mūrininko pirminių žinių ir įgūdžių mokymo programą, tačiau pirmosios praktikos dalių panašumas leidžia suprasti, kad mūrininko specialybės mokosi ir tie asmenys, kurie neturi jokių žinių apie mūrininko profesiją.

Beveik identiškos mokymo programos yra *autobusų vairuotojo, turinčio teisę vairuoti D kategorijos automobilius* bei *sunkiasvorio sunkvežimio vairuotojo, turinčio teisę vairuoti C kategorijos automobilius* mokymo programos. Šios abi programos trunka 6 savaites. Jose gali mokytis asmenys turintys pagrindinį išsilavinimą, tačiau autobuso vairuotojo programoje norintys mokytis žmonės dar papildomai turi turėti D1 ar C arba C1+D1 kategorija, o

sunkvežimio vairuotojo kvalifikaciją norintys gauti turi turėti C1 ar B kategorija. Šių mokymo programų metu besimokantieji teoriškai ir praktiškai supažįsta su kelių eismo taisyklių reikalavimais vairuojant automobilių gyvenvietės ir ne gyvenvietės keliuose, važiavimą per reguliuojamas ir nereguliuojamas sankryžas, geležinkelio pervažas, transporto priemonių vilkimo būdus, pervežant žmones ir gabenant įvairius krovinius, tempiant priekabas. Mokydamiesi šių transporto priemonių būsimieji vairuotojai susipažįsta su transporto priemonėmis, jų savybėmis bei darbo specifika. Autobusų vairuotojo, turinčio teisę vairuoti D kategorijos automobilius mokymo kursą baigęs asmenys gauna pažymėjimą suteikiantį teisę vairuoti autobusą, o sunkiasvorio sunkvežimio vairuotojo, turinčio teisę vairuoti C kategorijos automobilius gauna pažymėjimą įrodantį profesinį pasirengimą dirbti krovinių sunkiasvorių automobilių vairuotoju.

Taigi šias programas gali rinktis asmenys jau turintys vairavimo patirtį bei tam tikrą vairuotojo kategoriją, todėl kursų metu asmenys besimokantys šiose programose pagilina turimas žinias bei įgyja praktinius gebėjimus dirbti norima transporto priemone. Todėl galime sakyti, kad šios mokymo programos yra tarsi kvalifikacijos kėlimo kursai.

Dar vieni kvalifikacijos kėlimo kursai yra *darbo su elektriniais kasos aparatais* mokymo programa. Šioje programoje gali mokytis asmenys turintys pagrindinį išsilavinimą bei pardavėjo kvalifikaciją. Mokymai trunka 5 savaites. Programos turinį sudaro teorinis ir praktinis mokymas. Teoriniuose užsiėmimuose kurso klausytojai susipažįsta su naujausiomis maisto ir ne maisto prekėmis, jų ženklinimu, kokybės reikalavimais, pirkėjų tipais ir jų aptarnavimo tvarka, pardavėjo profesine etika. Taip pat yra mokomi dirbti elektroniniais kasos aparatais, kasos sistema, kompiuteriu, mokosi kalbos kultūros, materialinių vertybių apskaitos. Praktinis mokymas skirtas pardavėjo darbui jo darbo vietoje.

Kaip matome, ši programa skirta asmenims turintiems pardavėjo darbo kvalifikaciją, todėl galime daryti prielaidą, kad šią programą dažniausiai renkasi tie asmenys, kurie be kvalifikacijos turi ir darbo patirtį bei kuriems norint užsitikrinti geresnę darbo vietą arba didesnę atlyginimą reikalinga papildoma kvalifikacija. Ši prielaida atsiranda todėl, kad mokiniai baigę šią programą gauna neformalaus mokymo pažymėjimą. Taigi ši programa kaip tik sudaro sąlygas dirbančiam pardavėjui pakelti kvalifikaciją nepaliekant darbo vietos, tačiau pažymėjimas neparodo, kad kvalifikacija yra patobulinama.

Kompiuterinio vartojimo pagrindų mokymo programa taip pat trunka 5 savaites, tačiau šioje programoje gali mokytis asmenys turintys vidurinį išsilavinimą. Baigę šią programą mokiniai gauna pirmo lygio kvalifikacijos pažymėjimą įrodantį sugebėjimą dirbti kompiuterine technika ir taikomosiomis programomis. Nors programos aprašyme nenurodoma kaip vyksta mokymai bei kokios žinios turi būti įsisavinamos mokymo metu, tačiau iš programos pavadinimo galime suprasti, kad besimokantieji šioje programoje įgyja tik kompiuterinio

vartojimo pagrindus. Todėl natūraliai kyla klausimas, kodėl šioje programoje mokosi tie asmenys, kurie turi vidurinį išsilavinimą, nes vidurinėje mokykloje kompiuterinio raštingumo pagrindai yra mokomi. Galime daryti prielaidą, kad mokymo programos kūrėjai tikisi, jog šioje programoje mokysis vyresnio amžiaus asmenys, kurie mokykloje kompiuterinio raštingumo pagrindų neįgijo. Tačiau tada kyla klausimas, kodėl ši programa yra tokia trumpa, juk ji trunka tiek pat kiek kvalifikacijos kėlimo kursai, į kuriuos susiranka tie asmenys, kurie nori pagilinti turimas žinias. O svarbiausia, jei į šią programą susirenka vyresnio amžiaus žmonės, tai ji kaip tik turėtų būti ilgesnė, nes vyresni asmenys sunkiausiai orientuojasi, kai jiems tenka dirbti kompiuteriais, jie sunkiausiai įsimena bei įsisavina žinias.

Taigi, galime daryti prielaidą, kad programos kūrėjai prieš sudarydami programą gerai neapsvarstė to fakto, kad programoje gali mokytis vyresnio amžiaus asmenys, ir neparinko atitinkamos mokymo trukmės pagal jų turimus gebėjimus bei amžių.

Dar dvi mokymo programos skirtos asmenims turintiems pagrindinį išsilavinimą yra autokrautuvo vairuotojo bei elektrinių krautuvų ir vežimėlių vairuotojo mokymo programos. Jos trunka 4 savaites. Pagal trukmę galėtume sakyti, kad tai kvalifikacijos kėlimo kursai. Sąlyginai taip ir yra. *Autokrautuvo vairuotojo* specialybę norintys mokytis asmenys turi turėti B kategorijos vairuotojo apžymėjimą arba mechanizatoriaus kvalifikaciją, o baigę mokymo kursus mokiniai gauna pažymėjimą, kuris leidžia dirbti autokrautuvo vairuotoju. Šią mokymo programą sudaro teorinis ir praktinis mokymas, tačiau programa nenurodo, kas konkrečiai yra dėstoma teoriniuose užsiėmimuose, todėl galime daryti prielaidą, kad mokiniai yra supažindinami su darbo specifika bei darbo sauga.

Elektrinių krautuvų ir vežimėlių vairuotojo mokymo programa šiek tiek kitokia, čia tarsi profesijos mokymo programa. Norintiems mokytis šios specialybės nereikia turėti jokios vairavimo kategorijos ar darbo patirties, čia mokiniai kursų metu mokosi vairuoti bei atlikti krovimo darbus, o baigę mokymus gauna pažymėjimą, kuris leidžia dirbti elektrinių krautuvų ir vežimėlių vairuotoju. Kyla klausimas, kodėl šių programų trukmė tokia pat, o norintys mokytis turi turėti skirtingą pasirengimą. Gal būt taip yra todėl, kad autokrautuvo ir elektrinių krautuvų techninės galimybės skiriasi, o baigę elektrinių krautuvų ir vežimėlių vairuotojo mokymo programą asmenys tikriausiai vis tiek dirbs tik krovėjo darbus.

Krovinių kabinėtojo bei nuo žemės valdomų tiltinio tipo kranų operatoriaus mokymo programose taip pat gali mokytis asmenys turintys pagrindinį išsilavinimą, tačiau šios programos trunka tik dvi savaitės. Beje šios programos nėra lygiavertės, *krovinių kabinėtojo* programos tikslas, kad būsimas darbininkas išmoktų taisyklingai ir saugiai užkabinti ir nukabinti krovinių nuo kėlimo mašinos. O baigęs mokymus mokinytis gauna pažymėjimą suteikiantį teisę dirbti krovinių kabinėtoju bei gauna atestacijos pažymėjimą.

O *nuo žemės valdomų tiltinio tipo kranų operatoriaus* mokymo programos mokiniai

susipažįsta su nuo žemės valdomų tiltinio tipo kranų konstrukcija, veikimu, jų saugaus eksploatavimo ir priežiūros reikalavimais, krovinių kabinimo, kėlimo taisyklėmis. Taigi šios programos mokiniai mokosi ne tik valdyti tiltinio tipo kranus, bet ir taisyklingai užkabinti krovinius. Todėl keista, kad šios dvi programos trunka tokį pat laiką tarpą, bet jų metu mokiniai įsisavina skirtingą kiekį informacijos. Nuo žemės valdomų tiltinio tipo kranų operatoriaus mokymo programą baigę asmenys gauna pažymėjimą leidžiantį dirbti nuo žemės valdomų tiltinio tipo kranų operatoriumi.

Galime daryti prielaidą, kad šios programos skirtos asmenims jau dirbantiems šį darbą, tačiau neturintiems kvalifikaciją patvirtinančio dokumento, todėl programos trunka taip trumpai. O nieko nesuvokiantis asmuo vargu ar sugebėtų per dvi savaites išmokti saugiai ir gerai atlikti darbus.

Vienos trumpiausių Šiaulių darbo rinkos mokymo centro mokymo programų yra aukštalipių darbų vadovo bei darbininko dirbančio aukštalipio darbus mokymo programos. Šios programos trunka vieną savaitę.

Aukštalipių darbų vadovo mokymo programa yra skirta asmenims turintiems aukštąjį techninį išsilavinimą. Galime sakyti, kad ši programa yra kvalifikacijos kėlimo kursai, kurie suteikia teisę vadovauti aukštalipių darbams. Mokymų metu būsimi aukštalipių vadovai supažįsta su pavojais kurie gresia vykdant darbus aukštyje, su saugaus darbo aukštyje organizavimo principais, reikalingomis priemonėmis darbų bei dirbančiųjų saugumui užtikrinti, saugaus darbo atlikimo taisyklėmis, su alpinizmo elementais ir taisyklėmis atliekant darbus ant laikinų bei nestabilių konstrukcijų. Palyginę programos trukmę bei turimų įsisavinti žinių gausą galime daryti prielaidą, kad šiuos kursus lanko tie asmenys, kurie jau yra susipažinę su aukštalipių darbų specifika, o pagrindinis jų mokymosi tikslas yra gauti leidimą vadovauti aukštalipių darbams.

Darbininko dirbančio aukštalipio darbus mokymo programa yra skirta žmonėms turintiems pagrindinį išsilavinimą. Programos tikslas supažindinti besimokančiuosius su pavojais vykdant darbus aukštyje, su saugaus darbo aukštyje organizavimo principais, reikalingomis priemonėmis darbų bei dirbančiųjų saugumui užtikrinti, saugaus darbo atlikimo taisyklėmis, su alpinizmo elementais ir taisyklėmis atliekant darbus ant laikinų bei nestabilių konstrukcijų.

Šios programos (aukštalipių darbų vadovo bei darbininko dirbančio aukštalipio darbus) ne labai skiriasi informacija, kurią turi įsisavinti besimokantysis, tačiau darbininko dirbančio aukštalipio darbus mokymo programa gali būti kaip papildoma programa tiems asmenims, kurie mokosi mūrininko, montuotojo, stogdengio specialybių, taigi tai tarsi kvalifikacijos kursai, kurie suteikia teisę atlikti aukštalipio darbus, o baigusieji mokymus gauna atestacijos pažymėjimą.

Galime daryti išvadą, kad šios abi programos yra kvalifikacijos kėlimo kursai, nes kitu atveju mokymo programos trukmė tikrai būtų per trumpa, kad paruoštų specialistą darbui.

Pati trumpiausia mokymo programa trunka vieną dieną. Tai *priešgaisrinės saugos kursai vadovams*. Šių kursų tikslas supažindinti objektų vadovus su priešgaisrinę apsaugą reglamentuojančiais teisės aktais, priešgaisrinės saugos organizavimu įmonėje, įstaigoje, organizacijoje tvarka, priešgaisrine įranga, gaisrų gesinimo tvarka, objektų vadovų teisėmis ir pareigomis priešgaisrinės saugos srityje, atsakomybe už priešgaisrinės saugos reikalavimų pažeidimus. Išklausiems kursų išduodamas pažymėjimas, kuris galioja vienerius metus.

Taigi, galime daryti prielaidą, kad šiuose kursuose nuosekliai kiekvienais metais dalyvauja įmonių vadovai, kuriems kursų klausymas yra tik formalumas, kurį reikia atlikti, kad toliau galėtų užsiimti savo veikla.

Apžvelgę visas mokymo programas, kurias siūlo Šiaulių darbo rinkos mokymo centras, galime pasakyti, kad dalis šių programų tikrai gali paruošti profesijos specialistus. Tokios programos yra ilgai trunkančios, o mokymuose teorija lygiagrečiai taikoma su praktika. Taip pat dalis programų yra kvalifikacijos kėlimo kursai, kuriuos lanko tie asmenys, kuriems reikalinga aukštesnė kvalifikacija. Tokios programos dažniausiai yra trumpos. Tačiau yra ir tokių programų, kurios yra parengtos ne adekvačiai, tai yra, programų organizatoriai neatsižvelgė į programos turinį, trukmę bei reikalingą išsilavinimą norintiems mokytis, tokios programos yra per trumpos, gana plačios, o dažniausiai norintys mokytis neturi reikiamos kvalifikacijos. Todėl tokių programų trukmė turėtų būti ilgesnė, arba keliami aukštesni reikalavimai norintiems mokytis. Nes baigę tokias programas asmenys tikrai nėra kvalifikuoti, jie gali susidurti su sunkumais įsidarbinant arba atliekant savo darbą darbo vietoje, todėl jiems tenka daugiau mokytis savarankiškai. Sąlyginai tokios programos skatina mokymąsi visą gyvenimą, žmonės daugiau išmoksta savaiminiu būdu. Taigi galime sakyti, kad Šiaulių darbo rinkos mokymo centras tokiu būdu prisideda prie mokymosi visą gyvenimą skatinimo.

Tikėtina, kad daugelyje šių programų mokosi tie asmenys, kuriems iš tiesų reikalingos ne žinios, o pažymėjimas įrodantis turimą kvalifikaciją, nes Lietuvoje kol kas nėra įteisintas savaiminis arba neformalus mokymasis, o kvalifikacija įgyjama tik formaliu būdu.

Norėdami geriau suprasti, kaip Šiaulių darbo rinkos mokymo centro mokymo programose taikomi mokymo metodai atitinka mokymosi visą gyvenimą metodus palyginome taikomų metodų atitikimą. Rezultatai pateikti 7 lentelėje.

7 lentelė

Mokymosi visą gyvenimą ir Šiaulių darbo rinkos mokymo metodų atitikimas

Mokymosi visą gyvenimą mokymo metodai	Šiaulių darbo rinkos mokymo programų skaičius, kuriose taikomi metodai
Nuotolinis mokymas	0
E.mokymasis	0
„Akis į akį“	47

Naudojami akis į akį ir nuotolinio mokymosi metodai drauge	1
Teorija yra derinama su praktika	8

Kaip matome iš 7 lentelėje pateiktų duomenų, Šiaulių darbo rinkos mokymo cento mokymo programose dažniausiai naudojami tokie mokymosi visą gyvenimą mokymo metodai, kaip “akis į akį”, “akis į akį” ir nuotolinis mokymasis bei teorinio ir praktinio mokymo derinimas. Visiškai yra nenaudojami tokie metodai kaip nuotolinis mokymasis bei e mokymasis. Šie mokymo metodai tikriausiai nėra naudojami todėl, kad jiems reikalinga speciali technika, kurios tikriausiai neturi nei mokymo centras, tuo labiau asmenys, kurie naudojami mokymo centro paslaugomis. Kitą vertus gali būti ir taip, kad mokymo centro darbuotojams tiesiog nepakanka kvalifikacijos, kad organizuotų nuotolinius arba e mokymus.

Nors mokymo metodas “akis į akį” nėra pats veiksmingiausias, tačiau šis metodas yra lengviausiai naudojamas, tikriausiai dėl šios priežasties Šiaulių darbo rinkos mokymo centras dažniausiai ir naudoja šį mokymo metodą. Vienintelėje programoje, kurią baigę asmenys gauna neformalaus mokymosi pažymėjimą (darbo elektriniais kasos aparatais mokymo programa) yra naudojamas “akis į akį” ir nuotolinio mokymo metodas. Taip tikriausiai yra todėl, kad šioje programoje mokosi dirbantys asmenys, kurie praktiką atlieka savo darbo vietoje, o teorinės paskaitos bei laikomi egzaminai yra mokymo įstaigoje.

Tik 8 programose yra taikomas vienas efektyviausių mokymosi visą gyvenimą metodų “teorija derinama su praktika”. Šis metodas yra taikomas tose programose, kurios nereikalauja didelių teorinių žinių, o visos teorinės žinios yra labiau pagrįstos praktika nei žinojimu.

Galime daryti prielaidą, kad Šiaulių darbo rinkos mokymo centras mokymo programose naudojamus metodus dažniausiai renkasi tokius, kuriuos lengviausiai gali pritaikyti, nors ir ne visada jie geriausiai padeda besimokantiejiems pasiruošti profesinei veiklai.

Mokymo programų aprašymuose išskiriami dar du skyriai tai programos tikslas, bei veiklos sritys. Dažniausias programose nurodomas tikslas yra parengti tam tikros profesijos darbininką sugebantį savarankiškai dirbti. O veiklos sritys nurodomos, priklausomai nuo profesijos, kad baigęs kursas asmuo gali dirbti pagal įgytą kvalifikaciją arba kurti savo verslą. Tačiau ne visose programose mokiniai yra mokomi verslo pagrindų, todėl realiai jie tik gali dirbti pagal įgytą kvalifikaciją. Taip pat ne visos programos, kaip skelbia programų tikslai, išugdo savarankiškai gebantį dirbti darbininką.

Galime daryti išvadą, kad Šiaulių darbo rinkos mokymo programos ne iki galo įgyvendina savo tikslus, o jas baigę asmenys ne visada tampa įgytos profesijos specialistais. Tačiau toks ne iki galo suteiktas išsilavinimas palieka dideles galimybes baigusiesiems mokslus mokytis visą gyvenimą, kad taptų tikrais profesionalais.

IŠVADOS

1. Lietuvoje mokymasis visą gyvenimą vis dar yra suvokiamas kaip profesinis suaugusiųjų mokymas, todėl jį reglamentuoja tie valstybės dokumentai kaip Lietuvos Respublikos profesinio mokymo įstatymas, neformaliojo suaugusiųjų švietimo įstatymas, Lietuvos švietimo koncepcija, mokymosi visą gyvenimą užtikrinimo strategija, kuriai pagrindą davė mokymosi visą gyvenimą memorandumas. Mokymosi visą gyvenimą svarba ir aktualumas pažymimas ir Lietuvos darbo rinkos mokymo tarnybos prie socialinės apsaugos ir darbo ministerijos nuostatose.
2. Lietuvos darbo rinkos mokymo tarnyba steigėjas yra socialinės apsaugos ir darbo ministerija. O Šiaulių darbo rinkos mokymo centras yra Lietuvos darbo rinkos mokymo padalinys. Šios tarnybos vienas iš tikslų yra mokymosi visą gyvenimą idėjų įgyvendinimas tarnybos veikloje, o viena iš veiklos sričių yra profesinis mokymas.
3. Šiaulių darbo rinkos mokymo centras šiuo metu vykdo 8 mokymo programas, 37 programos yra ruošiamos vykdyti taip pat yra ruošiami organizuoti treji kursai. Programų trukmė yra nuo 39 savaičių iki vienos dienos. Baigusiems mokymus išduodami tiek kvalifikacijos pažymėjimai, tiek leidimai užsiimti tam tikra profesine veikla. Priklausomai nuo specialybės mokyti gali tiek asmenys turintys pradinį išsilavinimą, tiek turintys aukštesnį išsilavinimą, arba reikalingą kvalifikaciją. Dažniausiai mokymų metu yra naudojami tokie mokymosi visą gyvenimą mokymo metodai kaip “akia į akį” rečiau “akis į akį” ir nuotolinio mokymo metodo derinys bei teorinio ir praktinio mokymo derinimas tarpusavyje. Visiškai nenaudojami nuotolinio bei e mokymosi metodai.
4. Mokymosi visą gyvenimą pagrindinės mokymosi formos: formalus, neformalus ir informalus mokymasis. Tačiau Lietuvoje kaip ir kitose Europos Sąjungos valstybėse įteisintas tik formalus mokymais. Tik formaliai įgytos žinios yra pripažįstamos ir vertinamos. Todėl pagrindiniai mokymosi visą gyvenimą mokymo metodai yra pritaikyti formaliojo mokymosi formai. Pagrindiniai mokymuose taikomi metodai yra nuotolinis mokymas(sis), e mokymasis, “akis į akį” mokymo metodas, “akis į akį” ir nuotolinio mokymo metodo derinys, teorinio ir praktinio mokymo derinimas tarpusavyje. Efektyviausi mokymosi visą gyvenimą metodai taikomi profesiniame mokyme yra “akis į akį” ir nuotolinio mokymo metodas bei teorinio ir praktinio mokymo derinimas.

Atlikus tyrimą hipotezė iš dalies pasitvirtino. Šiaulių darbo rinkos mokymo centro mokymo programose iš tiesų yra taikomi kai kurie mokymosi visą gyvenimą metodai. Tačiau yra taikomi tik tokie metodai, kurie nereikalauja palikdomos įrangos. Dažniausiai mokymuose

naudojami tie metodai, kurie yra panašiausi į tradicinius mokymo metodus.

REKOMENDACIJOS

1. Šiaulių darbo rinkos mokymo centras kurdamas mokymo programas turėtų labiau atsižvelgti į norinčių mokytis turimą išsilavinimą bei kompetencijas, kad mokymo programos trukmė būtų pakankamo ilgumo ir užtikrintų teikiamo išsilavinimo kokybę.
2. Labai svarbu sudaryti reikalingas mokymosi ir darbo sąlygas. Mokymuose reikėtų derinti įvairias mokymo formas, taikyti efektyviausius mokymosi visą gyvenimą mokymo metodus, tokius kaip nuotolinis mokymas, e mokymas, neakivaizdinė mokymo forma, vakarinės mokyklos ir taip toliau. Tai turėtų užtikrinti aukštesnę mokymosi kokybę.
3. Šiaulių darbo rinkos mokymo centras turėtų labiau investuoti į savo materialinę bazę, nuolat ją atnaujindamas naujausiomis technologijomis. Taip pat rūpintis, kad mokymo centro darbuotojai nuolat keltų kvalifikaciją, kuri jiems leistų savo mokymo programose taikyti tokius mokymo metodus kaip nuotolinis mokymas, arba e mokymas.
4. Miesto ir rajono spaudoje reikėtų plačiau skelbti apie organizuojamus mokymus, jų formas bei metodus

LITERATŪRA

1. Bartlett K., Johnson K., Herris M. (2006). Student Perceptions of the Learning Process and Outcomes in Accelerated Classes. *International Journal of Learning*, 13, p 123-129 [žiūrėta 2007-11-21]. Prieiga per internetą: <<http://web.ebscohost.com/ehost/pdf?vid=20&hid=3&sid=4004dbcc-c5e2-448a-8fec-ea6f63da20de%40SRCSM1>>.
2. Beresnevičienė D. (1995). Nuolatinis mokymasis Lietuvoje. Vilnius: Pedagogikos institutas.
3. Billett S. (2001). Learning Throughout Working Life: interdependencies at work. *Studies in Continuing Education*, 23, p 19-35 [žiūrėta 2007-11-21]. Prieiga per internetą: <<http://web.ebscohost.com/ehost/pdf?vid=23&hid=3&sid=4004dbcc-c5e2-448a-8fec-ea6f63da20de%40SRCSM1>>.
4. Chivers G. (2006). The training of university lifelong learning professionals as researchers. *Journal of European Industrial Training*, 30, p 330-348 [žiūrėta 2007-11-21]. Prieiga per internetą: < <http://web.ebscohost.com/ehost/detail?vid=18&hid=3&sid=4004dbcc-c5e2-448a-8fec-ea6f63da20de%40SRCSM1>>.
5. Claxton G. (2002). Tracking the Development of Learning Dispositions. *Assessment in Education: Principles, Policy & Practice*, 9, p 9 [žiūrėta 2007-11-10] Prieiga per internetą: <<http://web.ebscohost.com/ehost/pdf?vid=19&hid=3&sid=4004dbcc-c5e2-448a-8fec-ea6f63da20de%40SRCSM1>>.
6. de Freitas S., Harrison I., Magoulas G., Mee A., Mohamad F., Oliver M., Papamarkos G., Paulovassilis A. (2006). The development of a system for supporting the lifelong learner. *British Journal of Educational Technology*, 37, p 867-880 [žiūrėta 2007-11-10]. Prieiga per internetą: <<http://web.ebscohost.com/ehost/pdf?vid=20&hid=3&sid=4004dbcc-c5e2-448a-8fec-ea6f63da20de%40SRCSM1>>.
7. Glastra F. J., Hake F. J., Schedler P. E. (2004), Lifelong Learning as Transitional Learning. *Adult Education Quarterly*, 54, p 291-307 [žiūrėta 2007-11-10]. Prieiga per internetą: <<http://web.ebscohost.com/ehost/pdf?vid=8&hid=114&sid=ceb76731-42dc-42c9-8d9a-8a0125d33998%40sessionmgr108>>.
8. Heinrich E., Bhattacharya M., Rayudu R. (2007), Preparation for lifelong learning using ePortfolios. *European Journal of Engineering Education*, 32, p 653-663 [žiūrėta 2007-11-21]. Prieiga per internetą: <<http://web.ebscohost.com/ehost/detail?vid=5&hid=104&sid=fff4c4c4-f2da-4f5e-93e9-9bcbd8bf338c%40sessionmgr103>>.
9. Foley G. (2007). *Suaugusiųjų mokymosi metmenys. Suaugusiųjų švietimas globalizacijos laikais*. Vilnius.
10. Yeazel M. W., Center B. A. (2004). Demonstration of the effectiveness and acceptability of

- self-study module use in residency education. *Medical Teacher*, 26, p 57-62 [žiūrėta 2007-11-21]. Prieiga per internetą: <<http://web.ebscohost.com/ehost/pdf?vid=19&hid=3&sid=4004dbcc-c5e2-448a-8fec-ea6f63da20de%40SRCSM1>>.
11. Jovaiša L. (2007). *Enciklopedinis gimtasis žodis*. Vilnius: Gimtasis žodis.
 12. *Lietuvos darbo rinkos mokymo centras, 1* [žiūrėta 2008-12-21]. Prieiga per internetą: <<http://www.darborinka.lt/neigaliesiems/?pid=90>>.
 13. *Lietuvos darbo rinkos mokymo centras, 2* [žiūrėta 2008-12-21]. Prieiga per internetą: <<http://www.darborinka.lt/neigaliesiems/?pid=91>>.
 14. *Lietuvos darbo rinkos mokymo tarnybos prie socialinės apsaugos ir darbo ministerijos nuostatai*. 2005-07-12, ISAK Nr. A1-197. [žiūrėta 2008-11-21]. Prieiga per internetą: <<http://www.darborinka.lt/files/nuostatai.pdf>>.
 15. *Lietuvos Respublikos profesinio mokymo įstatymas*. (2006). [žiūrėta 2008-11-21]. Prieiga per internetą: <<http://www.litlex.lt/scripts/sarasas2.dll?Tekstas=1&Id=25173>>
 16. *Lietuvos švietimo koncepcija*. (1992). Vilnius.
 17. Longworth N. (2007). *Mokymosi visą gyvenimą praktika. Švietimo kaita XXI amžiuje*. Vilnius.
 18. Maslow A. H., (2006). *Motyvacija ir asmenybė*. Vilnius.
 19. *Mokymosi visą gyvenimą memorandumas*. Europos Bendrijų komisija, Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija, Lietuvos suaugusiųjų švietimo asociacija. (2001). Vilnius.
 20. *Mokymosi visą gyvenimą užtikrinimo strategija*. ŠMM. Vilnius, 2004-03-26. Nr. ISAK-433/A-83.
 21. *Neformaliojo suaugusiųjų švietimo įstatymas* (1998). Vilnius. [žiūrėta 2008-11-22]. Prieiga per internetą: <http://www.lssic.lt/alevel/pictures/Dokumentai/Teisine_baze/neform_suaug_svietimo_istatym.doc>.
 22. Paterson G. (2005). *Lietuvos nuotolinio mokymosi tinklo plėtra* [2007-11-22]. Prieiga per internetą: <http://www.ndma.lt/docs/NM_tinklo_strategija_galutine_LT.pdf>.
 23. *Profesinio orientavimo strategija 2003* [žiūrėta 2008-11-21]. Prieiga per internetą: http://www.smm.lt/es_parama/docs/pasirengimas/NPO.pdf.
 24. Schuetze H. G., Casey C. (2006). Models and meanings of Lifelong Learning: progress and barriers on the road to a Learning Society. *Compare: A Journal of Comparative Education*, 36, p 279-287 [žiūrėta 2007-11-21]. Prieiga per internetą: <<http://web.ebscohost.com/ehost/pdf?vid=23&hid=3&sid=4004dbcc-c5e2-448a-8fec-ea6f63da20de%40SRCSM1>>.
 25. *Šiaulių darbo rinkos mokymo centras, 1* [žiūrėta 2008-12-21]. Prieiga per internetą:

- <http://www.mokymocentras.lt/svetaine/index.php?option=com_content&task=blogsection&id=4&Itemid=36>.
26. *Šiaulių darbo rinkos mokymo centras*, 2 [žiūrėta 2008-12-21]. Prieiga per internetą: <http://www.mokymocentras.lt/svetaine/index.php?option=com_content&task=blogcategory&id=54&Itemid=75>.
 27. *Šiaulių darbo rinkos mokymo centras*, 3 [žiūrėta 2008-12-21]. Prieiga per internetą: <http://www.mokymocentras.lt/svetaine/index.php?option=com_content&task=blogcategory&id=64&Itemid=85>.
 28. *Šiaulių darbo rinkos mokymo centras*, 4 [žiūrėta 2008-12-21]. Prieiga per internetą: <http://www.mokymocentras.lt/svetaine/index.php?option=com_content&task=blogcategory&id=71&Itemid=92>.
 29. *Šiaulių darbo rinkos mokymo centras*, 5 [žiūrėta 2008-12-21]. Prieiga per internetą: <http://www.mokymocentras.lt/svetaine/index.php?option=com_content&task=blogcategory&id=76&Itemid=97>.
 30. *Šiaulių darbo rinkos mokymo centras*, 6 [žiūrėta 2008-12-21]. Prieiga per internetą: <http://www.mokymocentras.lt/svetaine/index.php?option=com_content&task=blogcategory&id=106&Itemid=126>.
 31. *Šiaulių darbo rinkos mokymo centras*, 7 [žiūrėta 2008-12-21]. Prieiga per internetą: <http://www.mokymocentras.lt/svetaine/index.php?option=com_content&task=blogcategory&id=111&Itemid=133>.
 32. *Šiaulių darbo rinkos mokymo centras*, 8 [žiūrėta 2008-12-21]. Prieiga per internetą: <http://www.mokymocentras.lt/svetaine/index.php?option=com_content&task=blogcategory&id=120&Itemid=157>.
 33. *Šiaulių darbo rinkos mokymo centras*, 9 [žiūrėta 2008-12-21]. Prieiga per internetą: <http://www.mokymocentras.lt/svetaine/index.php?option=com_content&task=blogcategory&id=55&Itemid=76>.
 34. *Šiaulių darbo rinkos mokymo centras*, 10 [žiūrėta 2008-12-21]. Prieiga per internetą: <http://www.mokymocentras.lt/svetaine/index.php?option=com_content&task=blogcategory&id=56&Itemid=77>.
 35. *Šiaulių darbo rinkos mokymo centras*, 11 [žiūrėta 2008-12-21]. Prieiga per internetą: <http://www.mokymocentras.lt/svetaine/index.php?option=com_content&task=blogcategory&id=57&Itemid=78>.
 36. *Šiaulių darbo rinkos mokymo centras*, 12 [žiūrėta 2008-12-21]. Prieiga per internetą: <http://www.mokymocentras.lt/svetaine/index.php?option=com_content&task=blogcategory&id=58&Itemid=79>.
 37. *Šiaulių darbo rinkos mokymo centras*, 13 [žiūrėta 2008-12-21]. Prieiga per internetą:

- <http://www.mokymocentras.lt/svetaine/index.php?option=com_content&task=blogcategory&id=59&Itemid=80>.
38. *Šiaulių darbo rinkos mokymo centras, 14* [žiūrėta 2008-12-21]. Prieiga per internetą: <http://www.mokymocentras.lt/svetaine/index.php?option=com_content&task=blogcategory&id=60&Itemid=81>.
39. *Šiaulių darbo rinkos mokymo centras, 15* [žiūrėta 2008-12-21]. Prieiga per internetą: <http://www.mokymocentras.lt/svetaine/index.php?option=com_content&task=blogcategory&id=61&Itemid=82>.
40. *Šiaulių darbo rinkos mokymo centras, 16* [žiūrėta 2008-12-21]. Prieiga per internetą: <http://www.mokymocentras.lt/svetaine/index.php?option=com_content&task=blogcategory&id=62&Itemid=83>.
41. *Šiaulių darbo rinkos mokymo centras, 17* [žiūrėta 2008-12-21]. Prieiga per internetą: <http://www.mokymocentras.lt/svetaine/index.php?option=com_content&task=blogcategory&id=63&Itemid=84>.
42. *Šiaulių darbo rinkos mokymo centras, 18* [žiūrėta 2008-12-21]. Prieiga per internetą: <http://www.mokymocentras.lt/svetaine/index.php?option=com_content&task=blogcategory&id=65&Itemid=86>.
43. *Šiaulių darbo rinkos mokymo centras, 19* [žiūrėta 2008-12-21]. Prieiga per internetą: <http://www.mokymocentras.lt/svetaine/index.php?option=com_content&task=blogcategory&id=66&Itemid=87>.
44. *Šiaulių darbo rinkos mokymo centras, 20* [žiūrėta 2008-12-21]. Prieiga per internetą: <http://www.mokymocentras.lt/svetaine/index.php?option=com_content&task=blogcategory&id=67&Itemid=88>.
45. *Šiaulių darbo rinkos mokymo centras, 21* [žiūrėta 2008-12-21]. Prieiga per internetą: <http://www.mokymocentras.lt/svetaine/index.php?option=com_content&task=blogcategory&id=68&Itemid=89>.
46. *Šiaulių darbo rinkos mokymo centras, 22* [žiūrėta 2008-12-21]. Prieiga per internetą: <http://www.mokymocentras.lt/svetaine/index.php?option=com_content&task=blogcategory&id=69&Itemid=90>.
47. *Šiaulių darbo rinkos mokymo centras, 23* [žiūrėta 2008-12-21]. Prieiga per internetą: <http://www.mokymocentras.lt/svetaine/index.php?option=com_content&task=blogcategory&id=70&Itemid=91>.
48. *Šiaulių darbo rinkos mokymo centras, 24* [žiūrėta 2008-12-21]. Prieiga per internetą: <http://www.mokymocentras.lt/svetaine/index.php?option=com_content&task=blogcategory&id=72&Itemid=93>.
49. *Šiaulių darbo rinkos mokymo centras, 25* [žiūrėta 2008-12-21]. Prieiga per internetą:

- <http://www.mokymocentras.lt/svetaine/index.php?option=com_content&task=blogcategory&id=73&Itemid=94>.
50. *Šiaulių darbo rinkos mokymo centras*, 26 [žiūrėta 2008-12-21]. Prieiga per internetą: <http://www.mokymocentras.lt/svetaine/index.php?option=com_content&task=blogcategory&id=74&Itemid=95>.
51. *Šiaulių darbo rinkos mokymo centras*, 27 [žiūrėta 2008-12-21]. Prieiga per internetą: <http://www.mokymocentras.lt/svetaine/index.php?option=com_content&task=blogcategory&id=75&Itemid=96>.
52. *Šiaulių darbo rinkos mokymo centras*, 28 [žiūrėta 2008-12-21]. Prieiga per internetą: <http://www.mokymocentras.lt/svetaine/index.php?option=com_content&task=blogcategory&id=109&Itemid=129>.
53. *Šiaulių darbo rinkos mokymo centras*, 29 [žiūrėta 2008-12-21]. Prieiga per internetą: <http://www.mokymocentras.lt/svetaine/index.php?option=com_content&task=blogcategory&id=77&Itemid=98>.
54. *Šiaulių darbo rinkos mokymo centras*, 30 [žiūrėta 2008-12-21]. Prieiga per internetą: <http://www.mokymocentras.lt/svetaine/index.php?option=com_content&task=blogcategory&id=78&Itemid=99>.
55. *Šiaulių darbo rinkos mokymo centras*, 31 [žiūrėta 2008-12-21]. Prieiga per internetą: <http://www.mokymocentras.lt/svetaine/index.php?option=com_content&task=blogcategory&id=79&Itemid=100>.
56. *Šiaulių darbo rinkos mokymo centras*, 32 [žiūrėta 2008-12-21]. Prieiga per internetą: <http://www.mokymocentras.lt/svetaine/index.php?option=com_content&task=blogcategory&id=80&Itemid=101>.
57. *Šiaulių darbo rinkos mokymo centras*, 33 [žiūrėta 2008-12-21]. Prieiga per internetą: <http://www.mokymocentras.lt/svetaine/index.php?option=com_content&task=blogcategory&id=81&Itemid=102>.
58. *Šiaulių darbo rinkos mokymo centras*, 34 [žiūrėta 2008-12-21]. Prieiga per internetą: <http://www.mokymocentras.lt/svetaine/index.php?option=com_content&task=blogcategory&id=82&Itemid=103>.
59. *Šiaulių darbo rinkos mokymo centras*, 35 [žiūrėta 2008-12-21]. Prieiga per internetą: <http://www.mokymocentras.lt/svetaine/index.php?option=com_content&task=blogcategory&id=83&Itemid=104>.
60. *Šiaulių darbo rinkos mokymo centras*, 36 [žiūrėta 2008-12-21]. Prieiga per internetą: <http://www.mokymocentras.lt/svetaine/index.php?option=com_content&task=blogcategory&id=107&Itemid=127>.
61. *Šiaulių darbo rinkos mokymo centras*, 37 [žiūrėta 2008-12-21]. Prieiga per internetą:

- <http://www.mokymocentras.lt/svetaine/index.php?option=com_content&task=blogcategory&id=110&Itemid=138>.
62. *Šiaulių darbo rinkos mokymo centras*, 38 [žiūrėta 2008-12-21]. Prieiga per internetą: <http://www.mokymocentras.lt/svetaine/index.php?option=com_content&task=blogcategory&id=115&Itemid=146>.
63. *Šiaulių darbo rinkos mokymo centras*, 39 [žiūrėta 2008-12-21]. Prieiga per internetą: <http://www.mokymocentras.lt/svetaine/index.php?option=com_content&task=blogcategory&id=113&Itemid=139>.
64. *Šiaulių darbo rinkos mokymo centras*, 40 [žiūrėta 2008-12-21]. Prieiga per internetą: <http://www.mokymocentras.lt/svetaine/index.php?option=com_content&task=blogcategory&id=118&Itemid=155>.
65. *Šiaulių darbo rinkos mokymo centras*, 41 [žiūrėta 2008-12-21]. Prieiga per internetą: <http://www.mokymocentras.lt/svetaine/index.php?option=com_content&task=blogcategory&id=119&Itemid=156>.
66. *Šiaulių darbo rinkos mokymo centras*, 42 [žiūrėta 2008-12-21]. Prieiga per internetą: <http://www.mokymocentras.lt/svetaine/index.php?option=com_content&task=blogcategory&id=130&Itemid=175>.
67. *Šiaulių darbo rinkos mokymo centras*, 43 [žiūrėta 2008-12-21]. Prieiga per internetą: <http://www.mokymocentras.lt/svetaine/index.php?option=com_content&task=blogcategory&id=129&Itemid=176>.
68. *Šiaulių darbo rinkos mokymo centras*, 44 [žiūrėta 2008-12-21]. Prieiga per internetą: <http://www.mokymocentras.lt/svetaine/index.php?option=com_content&task=blogcategory&id=84&Itemid=105>.
69. *Šiaulių darbo rinkos mokymo centras*, 45 [žiūrėta 2008-12-21]. Prieiga per internetą: <http://www.mokymocentras.lt/svetaine/index.php?option=com_content&task=blogcategory&id=85&Itemid=106>.
70. *Šiaulių darbo rinkos mokymo centras*, 46 [žiūrėta 2008-12-21]. Prieiga per internetą: <http://www.mokymocentras.lt/svetaine/index.php?option=com_content&task=blogcategory&id=86&Itemid=107>.
71. Tushling A., Egemann Ch. (2006). From Education to Lifelong Learning: The emerging regime of learning in the European Union. *Educational Philosophy & Theory*, 38, p 451-469 [žiūrėta 2007-11-18]. Prieiga per internetą: <<http://web.ebscohost.com/ehost/pdf?vid=16&hid=3&sid=4004dbcc-c5e2-448a-8fec-ea6f63da20de%40SRCSM1>>.
72. Ušeckienė L., Ališauskienė R. (2007). Tęstinio suaugusiųjų mokymosi galimybės. *Santalka. Edukologija*, T. 15, Nr. 2, p 88-99 [žiūrėta 2008-11-21]. Prieiga per internetą:

- <http://www.coactivity.vgtu.lt/upload/filosof_zurn/useckiene_alisauskiene_t15_no2.pdf>.
73. Valstybinė švietimo ir mokslo strategijos 2003-2012 metų nuostatai (2003). Vilnius. [žiūrėta 2008-11-22]. Prieiga per internetą: <http://www.smm.lt/teisine_baze/docs/strategija2003-12.doc>.
74. Werquin P. (2007). Moving Mountains: will qualifications systems promote lifelong learning? *European Journal of Education*, 42, p 459-484 [žiūrėta 2007-11-21]. Prieiga per internetą: <<http://web.ebscohost.com/ehost/detail?vid=5&hid=104&sid=fff4c4c4-f2da-4f5e-93e9-9bcbd8bf338c%40sessionmgr103>>.
75. Wurzburg G. (2005). Why Economic and Financial Sustainability Matter for Lifelong Learning. *European Journal of Education*, 10, p 69-91 [žiūrėta 2007-11-21]. Prieiga per internetą: <<http://web.ebscohost.com/ehost/pdf?vid=7&hid=114&sid=ceb76731-42dc-42c9-8d9a-8a0125d33998%40sessionmgr108>>.

PRIEDAI

Dekoratyvinės kosmetikos programos aprašymas

Mokymo trukmė, reikalingas išsilavinimas	22 savaitės. Turintiems vidurinį išsilavinimą.
Poreikio pagrindimas	Juo labiau išsivysčiusi visuomenė, tuo daugiau dėmesio žmogus skiria savo išvaizdai. Nuo jos didele dalimi priklauso žmogaus nuotaika, savijauta, santykiai su aplinka, jo aktyvumas asmeniniame gyvenime bei darbe. Vizažistas gali ne tik išryškinti žmogaus gražiausius veido bruožus, atskleisti individualumą, bet ir padėti išvengti daugelio išvaizdos defektų arba juos paslėpti. Todėl ne tik moterys, bet ir vyrai vis dažniau naudojami vizažistų paslaugomis.
Tikslas	Paruošti specialistą, atitinkantį darbo rinkos poreikius, kuris suprastų vizažisto darbo svarbą, žinotų procedūrų atlikimo eiliškumą, suderinamumą, paruošti vizažistą, kaip menininką, apipavidalinantį veidą, atliekantį makiažą ir įvaldžiusį jo atlikimo techniką, sugebantį kūrybiškai pritaikyti dekoratyviosios kosmetikos priemones įvertinant veido spalvą, bruožus ir žmogaus individualumą.
Veiklos sritys	Darbo organizavimas, kosmetinių procedūrų atlikimas, klientų konsultavimas, bendravimas su kolegomis, verslo organizavimas.
Mokymo metodika	Pagal šią programą gali mokytis asmenys, turintys vidurinį išsilavinimą. Programos turinį sudaro teorinis ir praktinis mokymas. Teorinių užsiėmimų pradžioje besimokantieji susipažins su žmogaus anatomijos ir fiziologijos bei dermatologijos ir epidemiologijos pagrindais. Vėliau mokysis medžiagotyro, dekoratyvinės kosmetikos darbo technologijos, koloristikos, profesinės etikos ir psichologijos dalykų. Be to, būsimi vizažistai mokysis verslo organizavimo, teisės pagrindų, profesinės užsienio (vokiečių arba anglų) kalbos, išmoks dirbti elektroniniais kasos aparatais bei asmeniniu kompiuteriu, susipažins su kompiuterinės grafikos programa Adobe Photoshop. Praktinio mokymo, kuris sudaro 72 % visos mokymo trukmės, pirmoji dalis vyks mokymo įstaigos praktinio mokymo klasėse, aprūpintose visa reikiama įranga, inventoriu ir medžiagomis. Šios praktikos metu mokiniai įgis pirminius darbo įgūdžius. Įgytų pirminių darbo įgūdžių lavinimui mokiniai nukreipiami praktiniam mokymui į grožio salonus.
Kvalifikacija	Sėkmingai išlaikę kvalifikacijos egzaminą, asmenys gauna antro lygio kvalifikacijos pažymėjimą (lygmuo 2100), suteikiantį teisę ir galimybę dirbti grožio salonuose ar pradėti individualią veiklą.

(Duomenys paimti iš “Šiaulių darbo rinkos mokymo centras 3”)

Manikiūrininko specialybės aprašymas

Mokymo trukmė, reikalingas išsilavinimas	13 savaičių. Turintiems pagrindinį išsilavinimą.
Poreikio pagrindimas	Manikiūrininko mokymo programa - antro lygmens darbo rinkos profesinę kvalifikaciją suteikianti mokymo programa, skirta asmenims turintiems pagrindinį išsilavinimą. Tai populiari ir perspektyvi sritis darbu, nes vis daugiau žmonių naudojami profesionaliomis manikiūrininkų paslaugomis. Įgiję šią perspektyvią profesiją, asmenys galės sėkmingai įsidarbinti ir integruotis visuomenėje.

Tikslas	Parengti kvalifikuotą darbuotoją, gebantį naudojant naujausias medžiagas ir taikant modernias technologijas atlikti saugų ir estetišką manikiūrą, konsultuoti klientus, apie rankų odos prižiūrą, žinantį individualaus verslo organizavimo pradmenis, o taip pat turintį asmeninių gebėjimų integruojantis darbo rinkoje.
Veiklos sritys	Asmuo baigęs šią mokymo programą, galės dirbti manikiūrininku kirpyklose, kosmetikos kabinetuose ar salonuose, arba įkurti individualią įmonę
Mokymo metodika	Teorinio mokymo užsiėmimuose dėstomi dalykai: medžiagotyra; manikiūrininko darbo technologija; higienos mokymas; pirmoji pagalba įvykus nelaimingas atsitikimui; estetika ir aptarnavimo kultūra; darbuotojų sauga ir sveikata sauga, priešgaisrinė sauga; verslo ir ekonomikos pradmenys; teisės pagrindai; spalvų parinkimas - koloristika. Praktinis mokymas apima beveik 70% viso mokymo trukmės iš kurių viena dalis organizuojama mokymo įstaigos praktinio mokymo kabinete, o kita - vyksta realioje darbo vietoje.
Kvalifikacija	Mokymas baigiamas kvalifikaciniu egzaminu, susidedančiu iš teorinių žinių ir praktinių įgūdžių patikrinimo bei vertinimo. Išlaikiusiems kvalifikacinį egzaminą mokiniams suteikiama manikiūrininko kvalifikacija ir išduodami kvalifikacijos pažymėjimai (2100 lygmuo).

(Duomenys paimti iš “Šiaulių darbo rinkos mokymo centras 4”)

3 PRIEDAS

Pardavėjos specialybės aprašymas

Mokymo trukmė, reikalingas išsilavinimas	30 savaitių. Turintiems pagrindinį išsilavinimą.
Poreikio pagrindimas	Ši programa skirta pardavėjo, turinčio pagrindinį išsilavinimą, profesinei kvalifikacijai įgyti ir garantuoja žinių ir įgūdžių lygmenį, reikalingą pardavėjo darbe. Tai atnaujinta programa, sudaryta atsižvelgiant į darbdavių pageidavimus ir reikalavimus šiuolaikiniam pardavėjui.
Tikslas	Parengti kvalifikuotą pardavėją, gebantį kultūringai ir profesionaliai aptarnauti pirkėją, puikiai išmanantį prekių asortimentą, gebantį suteikti pirkėjams reikalingą informaciją apie prekių vartojamąsias bei naudojamąsias savybes, prekių kokybės rodiklius, prekių ženklinimą, prekių galiojimo laiką, mokantį dirbti elektroniniais kasos aparatais, gebantį atlikti materialinių vertybių apskaitą.
Veiklos sritys	Pardavėjo kvalifikacija suteikia teisę ir galimybes įsidarbinti prekybos įmonėse arba įsigyti verslo liudijimą ir verstis jame nurodyta veikla.
Mokymo metodika	Programoje numatyta 12 teorinio mokymo dalykų. Teorinio mokymo metu besimokantieji susipažins su prekybos darbo organizavimu, sužinos profesinės etikos ir psichologijos, geros higienos praktikos pagrindus, kalbos kultūros naujoves, išnagrinės maisto ir ne maisto prekių asortimentą ir kokybės reikalavimus. Užsiėmimų metu bus mokomi dirbti kasos aparatais, susipažins su prekybos įrengimų ir inventoriaus įvairove bei jų pritaikymo galimybėmis, sužinos apskaitos svarbą, išmoks dirbti informacinėmis technologijomis, susipažins su teisės pagrindais, įgis užsienio verslo kalbos pagrindus. Teorinio mokymo metu numatyti praktiniai užsiėmimai, kurių metu pradedami formuoti pirmieji profesinio darbo įgūdžiai. Programoje didelis dėmesys skiriamas praktiniam mokymui, kuris sudaro 55% viso mokymo laiko. Praktinis mokymas numatytas mokymo įstaigoje ir realioje aplinkoje- parduotuvėje. Mokymo įstaigoje mokiniai mokysis teorines žinias pritaikyti praktiškai: analizuos prekių ženklinimo rekvizitus, nagrinės prekių asortimentą, pildys prekių ir pinigų apskaitos dokumentus, mokysis

	dirbti svėrimo įrengimais, kasos aparatais, aptarnauti pirkėjus. Prekybos įmonėse mokiniai tobulins mokymo įstaigoje įgytus pirminius darbo įgūdžius. Programoje praktinis mokymas realioje aplinkoje sudaro apie 76 % viso praktinio mokymo laiko
Kvalifikacija	Asmenys, įvykdę pardavėjo mokymo programą ir išlaikę kvalifikacijos egzaminą, gauna valstybės pripažintą kvalifikacijos pažymėjimą (lygmuo 2100).

(Duomenys paimti iš “Šiaulių darbo rinkos mokymo centras 5”)

4 PRIEDAS

Virėjos – konditerės specialybės aprašymas

Mokymo trukmė, reikalingas išsilavinimas	32 savaitės. Turintiems pagrindinį išsilavinimą.
Poreikio pagrindimas	Tai atnaujinta programa, sudaryta remiantis kompetencijomis grindžiamu mokymu. Ši programa sudaryta siekiant į mokymo programą įtraukti naujoves virėjų ir konditerių mokyme, atsižvelgiant į darbdavių rekomendacinius pasiūlymus virėjų ir konditerių profesiniam paruošimui bei vadovaujantis naujais reikalavimais mokymo programoms.
Tikslas	
Veiklos sritys	
Mokymo metodika	Virėjo ir konditerio profesijų mokyti pagal šią mokymo programą gali asmenys, turintys pagrindinį išsilavinimą. Teoriniuose užsiėmimuose būsimieji virėjai ir konditeriai susipažins su kulinarija, miltinių konditerijos gaminių paruošimo technologija, maitinimo įmonių ir konditerijos cechų įrengimais, geros higienos praktikos taisyklėmis ir kitais dalykais, kurie būtini būsimam virėjui ir konditeriui. Praktinis mokymas susideda iš dviejų etapų. Pirmojo etapo metu praktinis mokymas vykdomas mokymo įstaigoje. Antrasis praktinio mokymo etapas vykdomas maitinimo įmonėje. Jo metu būsimieji virėjai ir konditeriai dirba įmonėje lavindami profesinius įgūdžius, būtinus būsimai darbinei veiklai. Praktinio mokymo trukmė šioje programoje numatyta ilgesnė nei ankstesnėje virėjo ir konditerio programoje, taip sudarant sąlygas daugiau dėmesio skirti praktinių gebėjimų ugdymui, būtinų būsimai darbinei veiklai.
Kvalifikacija	Išklause visą teorinį mokymą ir atlikę praktinį mokymą, sėkmingai išlaikę egzaminą, asmenys gauna valstybės pripažintą virėjo ir konditerio kvalifikacijos pažymėjimą.

(Duomenys paimti iš “Šiaulių darbo rinkos mokymo centras 6”)

5 PRIEDAS

Autotransporto priemonių remonto šaltkalvio specialybės aprašymas

Mokymo trukmė,	33 savaitės.
-----------------------	--------------

reikalingas išsilavinimas	
Poreikio pagrindimas	Lietuvoje atsirandantys naujausių modelių automobiliai, reikalauja naujausių technologinių žinių. Autošaltkalvis turi ne tik gerai išmanyti savo amatą, bet turi taip pat sugebėti bendrauti, analizuoti ir kritiškai vertinti savo ir kitų poelgius, galintis priimti sprendimų atsakomybę, būti kūrybingu.
Tikslas	Išmokyti atlikti automobilio remonto ir techninės priežiūros darbus.
Veiklos sritys	
Mokymo metodika	Integruotas mokymasis, kai, asmenys mokosi teorinių dalykų, susietų su praktiniu mokymu. Mokymo(si) turinys tolygiai sudėtingėja, didelis dėmesys skiriamas praktinių įgūdžių formavimui. Praktinis mokymas organizuojamas mokymo institucijos mokymo bazėje arba socialinių partnerių bazėje, kur formuojami darbiniai veiklos gebėjimai.
Kvalifikacija	Asmenims, įsisavinusiems šią programą ir išlaikiusiems kvalifikacinį egzaminą, išduodamas nustatytos formos baigimo pažymėjimas (lygmuo 2100). Sėkmingai baigusiais laikomi tie asmenys, kurių vertinimai yra ne mažesni, kaip 7 balai pagal 10 balų vertinimo sistemą.

(Duomenys paimti iš "Šiaulių darbo rinkos mokymo centras 7")

6 PRIEDAS

Autotransporto priemonių elektros įrengimų taisytojo, autotransporto priemonių variklio taisytojo bei autotransporto priemonių maitinimo sistemų taisytojo specialybių aprašymas

Mokymo trukmė, reikalingas išsilavinimas	28 savaitės.
Poreikio pagrindimas	Vystantis automobilių pramonei, į Europos Sąjungos kelius kasdien įsilieja vis daugiau automobilių, kurių aptarnavimas ir remontas darosi vis sudėtingesnis, reikalaujantis naujausių žinių ir praktinių įgūdžių. Automobilius aptarnaujančioms įmonėms, siekiančioms prisitaikyti prie spartaus automobilizacijos augimo ir naujų reikalavimų aptarnavimo srityje, reikalingi kvalifikuoti specialistai. Šie darbo rinkos pokyčiai iššaukė būtinybę atnaujinti ankstesnę ir jau netenkinančią šiandienos reikalavimų autotransporto priemonių elektros įrenginių taisytojų mokymo programą.
Tikslas	Parengti autotransporto priemonių elektros įrenginių taisytoją, kuris galėtų kokybiškai, efektyviai ir racionaliai suremontuoti automobilio elektros įrenginius, sutaisyti ir sureguliuoti jų atskirus mazgus ir agregatus, atliktų automobilio remonto ir techninės priežiūros darbus.
Veiklos sritys	Baigęs šią mokymo programą asmuo galės užsiimti automobilių elektros įrengimų taisymu autoservisuose ir kitose su automobilių taisymu susijusiose įmonėse.
Mokymo metodika	Integruotas mokymasis, kai asmenys mokosi teorinių dalykų, susietų su praktiniu mokymu. Mokymo(si) turinys tolygiai sudėtingėja, didelis dėmesys skiriamas praktinių įgūdžių formavimui. Praktinis mokymas organizuojamas mokymo institucijos mokymo bazėje arba socialinių partnerių bazėje, kur formuojami darbiniai veiklos gebėjimai. Teorinio mokymo metu besimokantieji išmoks šaltkalvystės, techninės braižybos pagrindus, išsiaiškins medžiagų savybes, automobilių elektros įrenginių veikimą, pasitaikančius gedimus, jų išvengimo ir šalinimo būdus, reikalavimus techninei priežiūrai. Be to, teorinio mokymo metu būsimeji autotransporto priemonių elektros įrenginių taisytojai išmoks dirbti su kompiuteriu, išmoks autotransporto priemonių elektros įrenginių bei medžiagų terminologiją anglų kalba. Įgijęs programoje numatytą kvalifikaciją,

	autotransporto priemonių elektros įrenginių taisytojas galės, pasinaudodamas diagnostinėmis priemonėmis, nustatyti gedimus pagal visus parametrus ir juos pataisyti.
Kvalifikacija	Asmenims, įsisavinusiems šią programą ir išlaikiusiems kvalifikacinį egzaminą, išduodamas nustatytos formos baigimo pažymėjimas (lygmuo 2100). Sėkmingai baigusiais laikomi tie asmenys, kurių vertinimai yra ne mažesni, kaip 7 balai pagal 10 balų vertinimo sistemą.

(Duomenys paimti iš “Šiaulių darbo rinkos mokymo centras 8”)

7 PRIEDAS

Apskaitininko mokymo programos aprašymas

Mokymo trukmė, reikalingas išsilavinimas	20 savaitių. Turintiems vidurinį išsilavinimą.
Poreikio pagrindimas	Apskaitininko mokymo programa parengta pagal Darbo rinkos profesinio mokymo programų bendruosius reikalavimus, LR Švietimo ir mokslo ministerijos išsilavinimo lygio patvirtintus reikalavimus. Apskaitininko mokymo programos įgyvendinimas atitinka darbo rinkos poreikius.
Tikslas	Suteikti teorines žinias bei išugdyti profesinius įgūdžius, būtinus apskaitininko darbui.
Veiklos sritys	Ūkio subjektų turto, nuosavybės, įsipareigojimų, ūkinių ir finansinių procesų bei jų rezultatų nustatymas ir atvaizdavimas apskaitoje bei atskaitomybėje.
Mokymo metodika	
Kvalifikacija	Asmenys, įvykdę apskaitininko mokymo programą ir išlaikę kvalifikacijos egzaminą, gauna kvalifikacijos pažymėjimą.

(Duomenys paimti iš “Šiaulių darbo rinkos mokymo centras 9”)

8 PRIEDAS

Administracijos darbuotojo mokymo programos aprašymas

Mokymo trukmė, reikalingas išsilavinimas	18 savaitių. Turintiems vidurinį išsilavinimą. Administracijos darbuotojo mokymo programa yra antrą kvalifikacijos lygį suteikianti profesinio mokymo programa, taikytina darbo rinkos profesinio mokymo įstaigose. Didžiausias valandų skaičius skiriamas šiems dalykams: administravimui, raštinės darbo organizavimui, vadybai, raštvedybai, informacinėms technologijoms, užsienio kalbai, kuriuos baigus laikomi tarpiniai egzaminai.
Poreikio pagrindimas	Įmonės darbo administravimas - labai svarbi sritis, padedanti užtikrinti darnų visų įmonės padalinių ir darbuotojų veiklą. Specialistai, gerai išmanantys raštinės darbo organizavimą, administravimą, sugebantys naudoti savo darbe informacines technologijas, mokantys organizuoti įvairius įmonės renginius, bendrauti su interesantais, reikalingi beveik kiekvienoje įmonėje. Todėl poreikis tokiems specialistams nemažėja. Administracijos darbuotojo mokymo programa parengta pagal Darbo rinkos profesinio mokymo programų bendruosius reikalavimus, LR Švietimo ir mokslo ministerijos išsilavinimo lygio patvirtintus reikalavimus.
Tikslas	Suteikti teorines ir praktines žinias, išugdyti profesinius įgūdžius šiose profesinės veiklos srityse: įmonės dokumentacijos ruošimas ir tvarkymas, naudojantis informacinėmis technologijomis, raštinės darbo organizavimas,

	interesantų aptarnavimas, įmonės renginių organizavimas - būtinus administracijos darbuotojo darbe.
Veiklos sritys	1. Raštinės darbo organizavimas. 2. Interesantų aptarnavimas ir institucijos renginių organizavimas. Administracijos darbuotojo kvalifikacija suteikia teisę ir galimybes dirbti įmonių administratoriumi įvairių nuosavybės formų įmonėse. Įgytas žinias galima panaudoti tolesniam kvalifikacijos kėlimui - studijuojant kolegijose įmonių administravimą.
Mokymo metodika	Administracijos darbuotojo mokymo programa yra antrą kvalifikacijos lygį suteikianti profesinio mokymo programa, taikytina darbo rinkos profesinio mokymo įstaigose. Didžiausias valandų skaičius skiriamas šiems dalykams: administravimui, raštinės darbo organizavimui, vadybai, raštvedybai, informacinėms technologijoms, užsienio kalbai, kuriuos baigus laikomi tarpiniai egzaminai.
Kvalifikacija	Sėkmingai baigusiems šios mokymo programos kursą asmenims suteikiama Administracijos darbuotojo kvalifikacija ir jiems išduodamas nustatytos formos antro profesinio išsilavinimo lygio kvalifikacijos pažymėjimas (forma 2100).

(Duomenys paimti iš "Šiaulių darbo rinkos mokymo centras 10")

9 PRIEDAS

Aukštalipių darbų vadovo mokymo programos aprašymas

Mokymo trukmė, reikalingas išsilavinimas	1 savaitė. Turintiems aukštesnįjį techninį išsilavinimą.
Poreikio pagrindimas	Pastaraisiais metais statomi tokie objektai kaip radiotelefoniniam ryšiui aukšti (iki 100m) bokštai, didelės talpos rezervuarai, įvairios karkasinės konstrukcijos reklamoms, pastatų karkasai. Ne retai tokiems darbams dar nėra sudarytų kokybiškų technologijų, organizacijos neturi būtiniausių techninių bendrų bei asmeninių saugos priemonių, darbai vykdomi nesaugiai, tą liudija nelaimingų atsitikimų statistika.
Tikslas	tikslas supažindinti vadovaujančius aukštalipio darbams su pavojais kurie gresia vykdant darbus aukštyje, su saugaus darbo aukštyje organizavimo principais, reikalingomis priemonėmis darbų bei dirbančiųjų saugumui užtikrinti, saugaus darbo atlikimo taisyklėmis, su alpinizmo elementais ir taisyklėmis atliekant darbus ant laikinų bei nestabilių konstrukcijų (paviršių).
Veiklos sritys	
Mokymo metodika	
Kvalifikacija	Baigusiems šią mokymo programą, žinių tikrinimą vykdo mokymo institucijos sudaryta komisija. Išlaikiusiems egzaminą išduodamas pažymėjimas (kodas 1114) leidžiantis vadovauti aukštalipio darbams.

(Duomenys paimti iš "Šiaulių darbo rinkos mokymo centras 11")

10 PRIEDAS

Autokrautuvo vairuotojų mokymo programos aprašymas

Mokymo trukmė,	4 savaitės. Mokytis gali asmenys (vyrai ir moterys) ne jaunesni 18 m. ir turintys
-----------------------	--

reikalingas išsilavinimas	vairuotojo "B" kategoriją arba mechanizatoriaus kvalifikaciją.
Poreikio pagrindimas	
Tikslas	
Veiklos sritys	
Mokymo metodika	Mokymo programa susideda iš teorinio ir praktinio mokymo. Teoriniam mokymui skirta 60 val., iš kurių 8 val. - praktiniai užsiėmimai prie autokrautuvo.
Kvalifikacija	Išlaikiusiems egzaminus, išduodamas pažymėjimas (serija 1500), leidžiantis dirbti autokrautuvo vairuotoju.

(Duomenys paimti iš "Šiaulių darbo rinkos mokymo centras 12")

11 PRIEDAS

Barmeno specialybės mokymo programos aprašymas

Mokymo trukmė, reikalingas išsilavinimas	Ši naujai parengta 24 savaičių barmeno mokymo programa yra ilgesnės trukmės ir turiningesnė nei anksčiau galiojusi. Mokytis pagal šią barmeno mokymo programą gali asmenys, turintys vidurinę išsilavinimą.
Poreikio pagrindimas	Lietuvai tapus ES nare, iškilio būtinybė taikyti europinius standartus maitinimo įmonėse. Dėl nuolat modernėjančių technologijų, augančių reikalavimų šio sektoriaus darbuotojams, maitinimo įmonės specialistus taip pat būtina rengti pagal naujus standartus atitinkančias mokymo programas.
Tikslas	- parengti kvalifikuotą kavinių, restoranų ir barų darbuotoją - barmeną, gebantį organizuoti darbą bare, aptarnauti lankytojus, paruošti ir patiekti maišytus gėrimus nuo aperityvų iki alkoholinių kokteilių, šaltus ir karštus užkandžius, karštus gėrimus. Todėl atnaujintoje barmeno programoje daug mokymo skiriama maišytų gėrimų ir kokteilių, šaltų ir karštų užkandžių, karštų gėrimų gamybai, puošimui ir patiekimui.
Veiklos sritys	Įgiję barmeno kvalifikaciją asmenys gali dirbti barmenais baruose, kavinėse, restoranuose ir kitose įmonėse, kuriose yra įrengti barai, o taip pat gali pradėti savo verslą viešojo maitinimo srityje.
Mokymo metodika	Programą sudaro teorinis ir praktinis mokymas. Teoriniam mokymui skirta 360 valandų. Teorinių pamokų metu mokiniai mokysis: barmeno darbo organizavimo, maisto prekių asortimento, patiekalų kulinarinės charakteristikos, baro įrengimų, užsienio kalbos, apskaitos ir atsiskaitomybės, informacinių technologijų, verslo, psichologijos ir etikos pagrindų, kasos aparatų, profesinės kalbos kultūros, susipažins su geros higienos ir praktikos, darbo teisės pagrindais. Barmeno kompetenciją sustiprins į programą įtraukti naujai dėstomi dalykai: kasos aparatai, darbuotojų sauga ir sveikata, žinios apie ergonomiką, savikontrolės sistemos diegimą, žinios apie vynus ir someljė funkcijas. Praktiniam mokymui skirta 584 valandų. Praktinis mokymas susideda iš dviejų etapų. Pirmojo etapo metu praktinis mokymas vykdomas mokymo įstaigoje. Praktiniam mokymui mokymo įstaigoje skirta 128 valandos, kurių metu mokiniais įgys pirmuosius barmeno darbo įgūdžius. Antrasis praktinio mokymo etapas vykdomas maitinimo įmonėje, kuriam skirta 456 valandos. Praktinio mokymo maitinimo įmonėje metu būsiami barmenai tobulins savo profesinius įgūdžius, būtinus tolesnei darbinei veiklai.
Kvalifikacija	Išklaušę visą teorinį mokymą ir baigę praktinį mokymą, sėkmingai išlaikę kvalifikacinį egzaminą, asmenys gaus valstybės pripažintą barmeno kvalifikacijos pažymėjimą (lygmuo 2100).

(Duomenys paimti iš "Šiaulių darbo rinkos mokymo centras 13")

Betonuotojo specialybės mokymo programos aprašymas

Mokymo trukmė, reikalingas išsilavinimas	12 savaičių. Turintiems bendrąjį pagrindinį išsilavinimą ir ne jaunesniems kaip 18 metų asmenims.
Poreikio pagrindimas	Betonuotojo mokymo programa (toliau Programa) parengta pagal darbdavių pageidavimus ir reikalavimus šiuolaikiniam statybų darbininkui, ir atsižvelgiant į darbo rinkos pokyčius. Šiuolaikinis darbininkas turi būti suinteresuotas mokytis ir tobulėti visą gyvenimą, nes šiuo metu ypač spartūs pokyčiai ir darbų atlikimo technologijos ir darbo rinkoje. Įvairių profilių statybininkų poreikis labai išaugo ir turi tendenciją dar daugiau augti. Augant apimtims darbdaviai, darbo biržos jaučia poreikį betonuotojų.
Tikslas	parengti betonuotoją, sugebantį atlikti paprastus ir nesudėtingus betonavimo darbus.
Veiklos sritys	bendrieji statybos darbai; klojinių įrengimas; armavimo darbai; betonavimo darbai.
Mokymo metodika	Didžiąją mokymo turinio dalį (77,5 %) sudaro praktinis mokymas. Programa numato dviejų etapų praktinį mokymą. Pirmajame etape praktinis mokymas organizuojamas mokymo įstaigoje, ir jam vadovauja profesijos mokytojas. Jo metu siekiama suformuoti besimokantiems pirmuosius teisingus betonuotojo įgūdžius, atliekant nesudėtingus betonavimo darbus, įvertinant atliekamų darbų kultūrą, teisingą darbo įrankių naudojimą. Praktinį mokymą mokomosiose dirbtuvėse siūloma vykdyti, derinant teorinį ir praktinį mokymą. Antras etapas – tai praktinis mokymas, vykdomas statybos objektuose. Organizuojant šį, statybinėse organizacijose atliekamą praktinį mokymą, jo priežiūra pavedama profesijos mokytojui. Bet mokinių praktiniam mokymui konkrečiose darbo vietose vadovauja profesijos mokytojas gamybiniam mokymui. Su jais – statybinių organizacijų kvalifikuotais betonuotojais turi būti sudaromos mokomojo darbo sutartys, numatant jų funkcijas ir atsakomybę.
Kvalifikacija	Išlaikę kvalifikacijos egzaminą asmenys gauna antro išsilavinimo lygio kvalifikacijos pažymėjimą (2100), liudijantį apie betonuotojo kvalifikacijos įgijimą.

(Duomenys paimti iš “Šiaulių darbo rinkos mokymo centras 14”)

Darbo elektriniais kasos aparatais mokymo programos aprašymas

Mokymo trukmė, reikalingas išsilavinimas	Mokymo trukmė 5 savaitės. Turintiems pagrindinį išsilavinimą bei pardavėjo kvalifikaciją.
Poreikio pagrindimas	
Tikslas	Padėti pardavėjams palaikyti kvalifikaciją ir atnaujinti profesinius gebėjimus, darbo įgūdžius. Suteikti naujų žinių dirbant naujausiais kasos aparatais bei padėti adaptuotis besikeičiančioje darbo rinkoje.
Veiklos sritys	Asmuo, baigęs mokymą ir sėkmingai išlaikęs egzaminą, mokės dirbti elektriniais kasos aparatais, todėl sėkmingai galės dirbti bet kokioje prekybos

	monėje (parduotuvėje ar prekybos centre).
Mokymo metodika	Programos turinį sudaro teorinis ir praktinis mokymas. Teoriniuose užsiėmimuose kurso klausytojai susipažins su naujausiomis maisto ir ne maisto prekėmis, jų ženkliniu, kokybės reikalavimais, pirkėjų tipais ir jų aptarnavimo tvarka, pardavėjo profesinė etika. O taip pat bus mokomi dirbti elektroniniais kasos aparatais, kasos sistema, kompiuteriu, mokysis kalbos kultūros, materialinių vertybių apskaitos. Praktinis mokymas skirtas pardavėjo darbui jo darbo vietoje.
Kvalifikacija	Kursantams, išlaikiusiems baigiamąjį egzaminą, išduodamas nustatytos formos neformalaus mokymo pažymėjimas.

(Duomenys paimti iš "Šiaulių darbo rinkos mokymo centras 15")

14 PRIEDAS

Darbininko dirbančio aukštaliptų darbus mokymo programos aprašymas

Mokymo trukmė, reikalingas išsilavinimas	Mokymo programa parengta atsižvelgiant į darbdavių poreikius ir LDRMT darbo rinkos profesinio mokymo bendrus reikalavimus ir skirta asmenims, turintiems pagrindinį bendrąjį išsilavinimą ir darbininko kvalifikaciją. Be to pristatoma medicininės tarnybos pažyma apie sveikatos būklę, leidžiančią dirbti aukštyje. Mokymosi trukmė numatyta 40val.
Poreikio pagrindimas	Įvairiose gamybos ir aptarnavimo bei paslaugų teikimo srityse yra dirbami aukštalipti darbai - statyboje (pastolių surinkimas ir ardymas, stogo darbai, aukštų pastatų konstrukcijų montavimas), įrenginių montavime (didelių matmenų įrenginių surinkimas, bokšto ir ryšio antenų erdvinių konstrukcijų montavimas bei kt.), energetikoje (veikiančių elektros įrenginių priežiūra ir taisymas, dūmtraukių signalinių šviestuvų priežiūra ir kt.), paslaugų teikimo sferoje (televizijos antenų įrengimas ir priežiūra, reklamos įrengimas, keitimas ir priežiūra bei kt.) ir pan.
Tikslas	supažindinti besimokančiuosius su pavojais vykdant darbus aukštyje, su saugaus darbo aukštyje organizavimo principais, reikalingomis priemonėmis darbų bei dirbančiųjų saugumui užtikrinti, saugaus darbo atlikimo taisyklėmis, su alpinizmo elementais ir taisyklėmis atliekant darbus ant laikinų bei nestabilių konstrukcijų (paviršių). Statybos ir remonto darbuose tenka naudoti kopėčias, lipynes, įrengti įvairias paaukštinimo priemones (klotinius, pastolius). Reikalavimus, kad pastolius montuotų ir demontuotų apmokyti darbininkai sąlygoja juos gaminančios ir tiekiančios užsienio kompanijos.
Veiklos sritys	
Mokymo metodika	Mokymus užsako įstaigos. Teoriniam mokymui skiriama 28 val., praktiniam - 16 val. Programą galima naudoti kartu su profesine kvalifikacija teikiančiomis mokymo programomis, kai asmenys mokomi tam tikros statybininko specialybės (pvz. mūrinių, montuotojo, stogdengio ir pan.).
Kvalifikacija	Išlaikiusiems egzaminą išduodamas pažymėjimas (kodas 1114) suteikiantis teisę atlikti aukštaliptų darbus ir atestacijos pažymėjimas.

(Duomenys paimti iš "Šiaulių darbo rinkos mokymo centras 16")

15 PRIEDAS

Drabužių mazgų siuvėjo specialybės mokymo programos aprašymas

Mokymo trukmė, reikalingas išsilavinimas	Pagal šią programą mokytis priimami asmenys, neturintys pagrindinio išsilavinimo. Mokslas trunka 17 savaičių
Poreikio pagrindimas	

Tikslas	
Veiklos sritys	
Mokymo metodika	<p>Programą sudaro 680 valandų profesinio mokymo, iš kurių 560 valandų skiriama praktiniam mokymui.</p> <p>Siuvėjų mokymo programa parengta pagal Darbo rinkos profesinio mokymo programų bendruosius reikalavimus. Siuvėjų mokymo programos rengimas reikalauja naujų mokymosi formų, paremtų racionalia besimokančiųjų veikla. Mokymosi procesas organizuojamas informaciją pateikiant atskiromis programos dalimis, apimančiomis atskirus mokymo proceso etapus. Į atskiras dalis išskiriama siuvimo technologija ir praktinis mokymas, medžiagų parinkimas ir siuvimo įrengimai, verslo ekonomika ir darbo teisė, bei psichologija.</p>
Kvalifikacija	Sėkmingai baigus šią programą išduodamas drabužių mazgų siuvėjo kvalifikacijos pažymėjimas.

(Duomenys paimti iš "Šiaulių darbo rinkos mokymo centras 17")

16 PRIEDAS

Duonos gaminių kepėjo mokymo programos aprašymas

Mokymo trukmė, reikalingas išsilavinimas	Numatyta šios programos mokymosi trukmė 20 savaičių. Mokytis pagal šią programą gali asmenys, turintys pagrindinį išsilavinimą.
Poreikio pagrindimas	Ši, atnaujinta, duonos gaminių kepėjo mokymo programa sudaryta remiantis kompetencijomis grindžiamu mokymu. Programa sudaryta atsižvelgiant į darbdavių keliamus reikalavimus, įtraukiant į mokymo programą naujas technologijas, naujus mokymo dalykus. Programa papildyta naujais dėstomais dalykais - informacinėmis technologijomis ir verslo pagrindais, žymiai atnaujintas ir praplėstas duonos kepimo technologijos dalyko kursas. Praktinio mokymo trukmė taip pat ilgesnė, kadangi darbdavių pageidavimu būsimam duonos gaminių kepėjui reikia daugiau praktinių įgūdžių, jis turi mokėti gerai organizuoti darbą ir sparčiau dirbti.
Tikslas	Yra parengti kvalifikuotą duonos gaminių kepėją, gebantį dirbti su naujomis žaliavomis, naujomis technologijomis, galintį prisitaikyti prie nuolat kintančių darbo rinkos sąlygų. Duonos gaminių kepėjai gebės kepti kvietinę, ruginę duoną, kvietinės tešlos miltinius konditerijos gaminius, saugiai naudotis įrengimais, mokės apskaičiuoti gaminio paruošimui reikiamą žaliavų kiekį.
Veiklos sritys	Ilgiję duonos gaminių kepėjo kvalifikaciją asmenys gali dirbti duonos gaminių kepėjais kepyklose, konditerijos cechuose, restoranuose ir kitose įmonėse, gaminančiose duonos ir pyrago gaminius, o taip pat gali pradėti savo verslą duonos gaminių kepimo srityje.
Mokymo metodika	<p>Teoriniam mokymui skirta 240 valandų. Teorinių pamokų metu duonos gaminių kepėjo profesijos mokiniai mokysis duonos kepimo technologijos, gamybos organizavimo, apskaitos ir kalkuliacijos, informacinių technologijų, susipažins su geros higienos ir geros gamybos praktikos taisyklėmis, verslo organizavimo pagrindais ir kitais dalykais, reikalingais būsimam kvalifikuotam duonos gaminių kepėjui.</p> <p>Praktiniam mokymui skirta 552 valandos. Praktinis mokymas susideda iš dviejų etapų. Pirmojo etapo metu praktinis mokymas vykdomas mokymo įstaigoje. Praktiniam mokymui mokymo įstaigoje skirta 152 valandos, kurių metu mokiniai įgys pirmuosius duonos gaminių kepėjo darbo įgūdžius. Antrasis praktinio mokymo etapas vykdomas kepimo įmonėje, kuriam skirta 400 valandų. Praktinio mokymo duonos kepimo įmonėje metu būsimi duonos gaminių kepėjai tobulins savo profesinius įgūdžius, būtinus tolesnei darbinei veiklai.</p>

Kvalifikacija	Asmenims, baigusiems visą mokymo kursą ir sėkmingai išlaikiusiems kvalifikacinį egzaminą, įteikiamas valstybės pripažintas duonos gaminių kepėjo kvalifikacijos pažymėjimas (lygmuo 2100).
----------------------	--

(Duomenys paimti iš “Šiaulių darbo rinkos mokymo centras 18”)

17 PRIEDAS

Elektroninių krautuvų ir vežimėlių vairuotojo mokymo programos aprašymas

Mokymo trukmė, reikalingas išsilavinimas	4 savaitės. Turintiems pagrindinį išsilavinimą.
Poreikio pagrindimas	Elektriniai krautuvai ir vežimėliai - tai mašinos, kuriose įtaisyta elektros variklis, maitinamas iš akumuliatorių baterijos. Šios mašinos, lyginant su kitų konstrukcijų mašinomis pranašesnės, nes nekelia triukšmo, manevringos, paprastai ir lengvai valdomos. Jos paplitę gamyklų cechuose, stotyse, prekybos įmonėse, bazėse ir panašiai. Įsigijusiems elektrinių krautuvų ir vežimėlių vairuotojo kvalifikacijos pažymėjimą, yra galimybė dirbti minėtose įmonėse.
Tikslas	
Veiklos sritys	
Mokymo metodika	Mokymo planas ir programa orientuota į tokį besimokančiųjų bendrą pasirengimą, kuris atitinka pagrindinės bendrojo lavinimo mokyklos (9 kl.) lygį. Mokymo programa susideda iš teorinio ir praktinio mokymo, kurio metu įsisavinami vairavimo įgūdžiai, atliekant krovimo darbus. Teoriniam mokymui skirta 72 val, 8 val. praktinių užsiėmimų laboratorijoje ar dirbtuvėse.
Kvalifikacija	Išlaikiusiems egzaminus, išduodamas pažymėjimas (serija 1500), leidžiantis dirbti elektrinių krautuvų ir vežimėlių vairuotoju.

(Duomenys paimti iš “Šiaulių darbo rinkos mokymo centras 19”)

18 PRIEDAS

Individualių lengvų drabužių siuvėjo – sukirpėjo specialybės mokymo programos aprašymas

Mokymo trukmė, reikalingas išsilavinimas	24 savaitės. Individualių lengvų drabužių siuvėjo – sukirpėjo mokymo programa parengta asmenims, turintiems vidurinės mokyklos išsilavinimą.
Poreikio pagrindimas	
Tikslas	
Veiklos sritys	
Mokymo metodika	Mokymo programą sudaro lengvų drabužių konstravimo, modeliavimo pagrindai, siuvimo technologijos, siuvimo įrenginių, siuvimo medžiagų, piešimo, verslo organizavimo, užsienio kalbos, higienos mokymas, praktinis mokymas.
Kvalifikacija	Sėkmingai baigusiems suteikiama individualių lengvų drabužių siuvėjo - sukirpėjo kvalifikacija ir išduodamas valstybės pripažintas kvalifikacijos pažymėjimas.

(Duomenys paimti iš “Šiaulių darbo rinkos mokymo centras 20”)

Konditerio specialybės mokymo programos aprašymas

Mokymo trukmė, reikalingas išsilavinimas	Mokymosi trukmė – 1280 valandų (32 sav.). Mokymosi programa yra sudaryta iš teorinio mokymo – 408 val., praktinio mokymo – 240 val., gamybinės praktikos - 632 val. Konditerio profesijos mokyti pagal šią programą gali asmenys turintys pagrindinį išsilavinimą.
Poreikio pagrindimas	Lietuvoje atsirandantys nauji technologiniai įrengimai, kintantis konditerijos gaminių asortimentas ir poreikis, reikalauja naujų technologinių žinių. Konditeris turi gerai išmanyti savo amatą, taip pat turėti kitas kompetencijas. Ši programa sudaryta siekiant į mokymo programą įtraukti naujoves, atsižvelgta į darbdavių ir besimokančiųjų pageidavimus ir rekomendacijas.
Tikslas	Išmokyti pagaminti konditerijos gaminius.
Veiklos sritys	
Mokymo metodika	Integruotas mokymasis, kai asmenys mokosi teorinių dalykų, susietų su praktiniu mokymu. Mokymo(si) turinys tolygiai sudėtingėja, didelis dėmesys skiriamas praktinių įgūdžių formavimui. Praktinis mokymas organizuojamas mokymo institucijos mokymo bazėje arba socialinių partnerių bazėje, kur formuojami darbiniai veiklos gebėjimai.
Kvalifikacija	

(Duomenys paimti iš “Šiaulių darbo rinkos mokymo centras 21”)

Krovinių kabinėtojo mokymo programos aprašymas

Mokymo trukmė, reikalingas išsilavinimas	Mokymo programa skirta asmenims, jau turintiems darbininko kvalifikaciją ir numato 2 savaitių (64 val.), mokymo trukmę.
Poreikio pagrindimas	
Tikslas	Parengti krovinių kabinėtoją, kuris sugebėtų savarankiškai kabinti ant kėlimo mašinos kablo krovinius (statybines konstrukcijas, miško medžiagą, metalo konstrukcijas ir kt.), saugiai vykdyti pakrovimo – iškrovimo darbus
Veiklos sritys	
Mokymo metodika	
Kvalifikacija	Išlaikiusiems egzaminą asmenims išduodamas pažymėjimas (kodas 1114), suteikiantis teisę dirbti krovinių kabinėtoju, ir atestacijos pažymėjimas.

(Duomenys paimti iš “Šiaulių darbo rinkos mokymo centras 22”)

Lengvų drabužių siuvėjo specialybės mokymo programos aprašymas

Mokymo	Mokymo trukmė 25 savaitės.
---------------	----------------------------

trukmė, reikalingas išsilavinimas	Mokymo programa parengta asmenims, įgijusiems pagrindinį bendrąjį išsilavinimą.
Poreikio pagrindimas	
Tikslas	Paruošti platesnio profilio specialistą, kuris galėtų dirbti ne tik masinėje siuvinių gamyboje, bet ir individualaus siuvimo įmonėse ar dirbti pagal verslo liudijimą, kur reikalingi gebėjimai pasiūti savarankiškai siuvinį iki galutinės apdailos.
Veiklos sritys	Įgijęs lengvų drabužių siuvėjo kvalifikaciją asmuo gali kvalifikuotai dirbti masinės siuvinių gamybos ar individualaus siuvimo įmonėse siuvėju, dirbti prie universalių ir specialių siuvimo mašinų.
Mokymo metodika	Programa sudaryta iš teorinio mokymo dalykų ir praktinės veiklos. Teorinio mokymo metu besimokantieji išsiaiškina siuvimo technologijos žinias, audinių asortimentą ir savybes, darbų saugos, siuvimo įrenginių paskirtį ir veikimą, sukirpimo pagrindus, darbo teisės ir ekonominių žinių aktualius klausimus. Šalia pagrindinio programos tikslo – lengvų drabužių siuvėjo kvalifikacijos įgijimo, siekiama lavinti žmogaus bendruosius gebėjimus bei gebėjimą pritaikyti informacinėje visuomenėje, dėl to įtrauktas kompiuterinio raštingumo pradmenų dalykas. Praktinis mokymas susideda iš dviejų etapų. Pirmasis mokymas vyksta mokymo įstaigoje, kur formuojami siuvėjui reikalingi mokėjimai bei įgūdžiai. Antras praktinio mokymo etapas skirtas profesinių įgūdžių lavinimui, įtvirtinimui, ir jis vykdomas siuvimo įmonėse ar esant gamybinio darbo sąlygoms - mokymo įstaigoje.
Kvalifikacija	Sėkmingai išlaikiusieji kvalifikacinį egzaminą, asmenys gauna valstybės pripažįstamą kvalifikacijos pažymėjimą (serija 2100), liudijantį apie lengvų drabužių siuvėjo kvalifikacijos įgijimą.

(Duomenys paimti iš "Šiaulių darbo rinkos mokymo centras 23")

22 PRIEDAS

Mėsos iškapotojo (išpjaustytojo) specialybės mokymo programos aprašymas

Mokymo trukmė, reikalingas išsilavinimas	12 savaičių. Mėsos iškapotojo programa skirta moksleiviams turintiems ne mažesnę, kaip pagrindinį išsilavinimą.
Poreikio pagrindimas	
Tikslas	
Veiklos sritys	
Mokymo metodika	Programa sudaryta išskiriant teorinį ir profesinį praktinį mokymą. Praktinis mokymas sudaro apie 70% viso mokymosi laiko. Vykdydami teorinio mokymo programą, moksleiviai susipažins su pirminio gyvulių apdorojimo technologija, su skerdienos ženklavimu ir jo reikšme, iškapojimo schemomis ir pagrindiniais iškapojimo reikalavimais, mėsos ir paukštienos asortimentu, maistine verte ir kokybe, veterinarine mėsos kontrole. Mokysis vesti materialinių vertybių apskaitą, nagrinės darbo teisės pagrindus bei sanitarinius reikalavimus darbo vietai, sudarys įmonės verslo planą. Praktinį mokymą moksleiviai atliks skerdyklose, išklause teorinį kursą. Jo metu moksleiviai, pritaikydami teorines žinias, įgis profesinių praktinių įgūdžių ir tinkamai pasirengs savarankiškam darbui.
Kvalifikacija	Sėkmingai baigusiesiems mokymą suteikiama mėsos iškapotojo kvalifikacija ir

	išduodamas valstybės pripažintas 2109 kvalifikacijos pažymėjimas.
--	---

(Duomenys paimti iš “Šiaulių darbo rinkos mokymo centras 24”)

23 PRIEDAS

Metalo apdirbimo staklininko mokymo programos aprašymas

Mokymo trukmė, reikalingas išsilavinimas	Mokymo programa parengta asmenims (geriau vyrams), turintiems pagrindinį bendrąjį išsilavinimą, sulaukusiems pilnametystės amžiaus. Mokymosi trukmė 22 savaitės.
Poreikio pagrindimas	Metalų apdirbimas plovimu įvairiomis metalų apdirbimo staklėmis yra labai paplitęs įvairiose ūkio šakose. Tai metalų tekimas, frezavimas, drožimas, šlifavimas. Darbo rinkoje pastoviai išlieka poreikis rengti plataus profilio metalo apdirbimo staklininkus, kurie sugebėtų dirbti ne vieno tipo, o įvairiomis metalų apdirbimo staklėmis.
Tikslas	parengti metalo apdirbimo staklininkus, sugebančius tekinti metalų išorinius ir vidinius paviršius, griovelius, tekinti vidinius ir išorinius kūginius paviršius, įpjauti išorinius sriegius, tekinti fasoninius paviršius, frezuoti plokščius, stačiakampius išorinius ir vidinius paviršius, fasoninius paviršius, išdrožas, griovelius, krumpliaračius, naudotis dalijimo galvute, pasukamaisiais stalais ir kt. Ši mokymo programa išmoks dirbti šlifavimo, gręžimo ir drožimo staklėmis.
Veiklos sritys	Igijęs kvalifikaciją metalo apdirbimo staklininkas galės įsidarbinti metalo apdirbimo įmonėse arba kurti savo verslą.
Mokymo metodika	Mokymo programa numato teorinį ir praktinį metalo apdirbimo staklininko mokymą. Teorinio mokymo užsiėmimuose mokiniai išsiaiškina techninės mechanikos, elektrotechnikos pagrindus, metalo apdirbimo įvairaus tipo staklėmis technologiją naudojamų įrengimų konstrukciją veikimą bei įvairių detalių, įrankių gamybai naudojamas medžiagas, techninius matavimus ir tolerancijas, darbų saugos reikalavimus, išmoks skaityti nesudėtingus techninius brėžinius. Praktiniuose užsiėmimuose mokiniai iš pradžių mokomosiuose dirbtuvėse mokysis valdyti tekimo, gręžimo, frezavimo, šlifavimo stakles, apdirbti cilindrinus ir galinius paviršius, cilindrinės kiaurymės, sriegti sriegius sriegplovėmis, sriegikliais ir tekimo peiliais, tekinti fasoninius kūginius paviršius, frezuoti plokščius paviršius, griovelius, šlifuoti plokščius paviršius. Antrame praktinio mokymo etape, dirbant įmonėje, bus mokomasi savarankiškai atlikti įvairius tekimo, sriegių įsriegimo frezavimo, šlifavimo, drožimo darbus.
Kvalifikacija	Sėkmingai išlaikę kvalifikacijos egzaminą asmenys įgyja metalo apdirbimo staklininko kvalifikaciją ir jiems išduodamas nustatytos formos kvalifikacijos pažymėjimas (serija 2100).

(Duomenys paimti iš “Šiaulių darbo rinkos mokymo centras 25”)

24 PRIEDAS

Mezgėjo su kompiuterinėmis mezgimo mašinomis mokymo programos aprašymas

Mokymo trukmė, reikalingas išsilavinimas	Programos trukmė - 10 sav. (400 val.). Reikalingas išsilavinimas - vidurinis. Papildomi reikalavimai - mezgėjo kvalifikacija.
Poreikio pagrindimas	
Tikslas	Suteikti galimybę mezgėjams kelti kvalifikaciją ir išmokti dirbti su

	kompiuterinėmis mezgimo mašinomis.
Veiklos sritys	
Mokymo metodika	Kursų metu mokiniai susipažins su kompiuterinėmis mezgimo mašinomis, mezgimo technologija, gaminio susiuvimu ir apdaila, ekonomikos ir darbo teisės pagrindais, kompiuterio pagrindais. Praktinis mokymas vyksta geriausiose mezgimo įmonėse Šiauliuose.
Kvalifikacija	Baigiamasis besimokančiųjų žinių tikrinimas ir vertinimas vykdomas kvalifikaciniu egzaminu. Sėkmingai išlaikiusiems egzaminą išduodami kvalifikacijos kėlimo pažymėjimai.

(Duomenys paimti iš "Šiaulių darbo rinkos mokymo centras 26")

25 PRIEDAS

Nuo žemės valdomų tiltinio tipo kranų operatoriaus mokymo programos aprašymas

Mokymo trukmė, reikalingas išsilavinimas	Kiekvienas toks darbuotojas gali atestuotis savarankiškai pasirengęs. Tačiau daugeliui darbuotojų patogesnė forma yra kursinis mokymas mokymo įstaigoje. Tokiam mokymui darbo rinkos profesinio mokymo įstaigoms parengta 2 savaičių trukmės programa (70 val.). Teoriniam mokymui numatyta apie pusę viso mokymui skiriamo laiko (30 val.), praktiniam - 40 val. Ši programa skirta asmenims sulaukusiems 18 m. amžiaus ir įsigijusiems darbininko kvalifikaciją.
Poreikio pagrindimas	Pramonės įmonėse ir statybinėse organizacijose naudojami tiltinio tipo ir gembiniai kranai, o taip pat elektrinės talės. Šie visi kėlimo įrenginiai valdomi nuo žemės. Jų konstrukcija, valdymas nėra itin sudėtingi, tačiau pagal galiojančias kėlimo kranų ir saugaus eksploatavimo taisykles ir kėlimo mašinų eksploatacijos instrukciją jų valdymui turi būti paskirtas apmokytas ir atestuotas darbuotojas.
Tikslas	
Veiklos sritys	
Mokymo metodika	Teoriniuose užsiėmimuose bus išaiškinta: nuo žemės valdomų tiltinio tipo kranų konstrukcija, veikimas jų saugaus eksploatavimo ir priežiūros reikalavimai, krovinių kabinimo, kėlimo taisyklės. Praktinis mokymas (40 val.) turi būti vykdomas įmonėje, kuri sudaro geras sąlygas reikalingų įgūdžių įsisavinimui, valdant nuo žemės tiltinio tipo kranus.
Kvalifikacija	Sėkmingai išlaikiusiems egzaminą, asmenims išduodamas pažymėjimas (forma 1114), leidžiantis dirbti nuo žemės valdomų tiltinio tipo kranų operatoriumi.

(Duomenys paimti iš "Šiaulių darbo rinkos mokymo centras 27")

26 PRIEDAS

Padavėjo ir barmeno mokymo programos aprašymas

Mokymo trukmė, reikalingas išsilavinimas	Numatyta programos trukmė – 1040 val. (26 savaitės), iš kurių 295 val. skiriamos teoriniam mokymui, o 745 val. – praktiniam mokymui, savarankiškiems darbams ir laboratoriniams darbams mokymo įstaigoje. Padavėjo ir barmeno specialybių gali mokytis asmenys, turintys vidurinį išsilavinimą.
Poreikio pagrindimas	Padavėjas ir barmenas aptarnauja įvairaus amžiaus klientus, pataria ir paaiškina, kaip išsirinkti norimus patiekalus bei prie jų tinkamus gėrimus, juos patiekia lankytojams, serviuoja stalus salėje ar prie baro. Priima atskirus užsakymus, aptarnauja lankytojus šventiniuose pobūviuose ir priėmimuose. Gamina nesudėtingus patiekalus ir gėrimus. Užsako, priima prekes ir tikrina jų kokybę. Tvarko įvairius materialinių vertybių ir finansinės apskaitos dokumentus.
Tikslas	

Veiklos sritys	
Mokymo metodika	Teoriniuose užsiėmimuose būsimieji padavėjai ir barmenai susipažins su svečių aptarnavimu maitinimo įmonėse, maisto prekių asortimentu, kasos aparatais, patiekalų kulinarine charakteristika, mitybos fiziologija ir higienos pagrindais, prekybos psichologijos pagrindais, profesine etika ir estetika, informacinėmis technologijomis bei kitais dalykais, reikalingais būsimoje padavėjo ir barmeno profesinėje veikloje. Praktinį mokymą sudaro praktinis mokymas mokymo įstaigoje ir maitinimo įmonėje. Mokymo įstaigoje mokiniai įgyja pirmuosius profesinius įgūdžius, kuriuos vėliau lavina maitinimo įmonėje.
Kvalifikacija	Išklausę visą teorinį mokymą ir atlikę praktinį mokymą, sėkmingai išlaikę egzaminą, asmenys gauna valstybės pripažintą padavėjo ir barmeno kvalifikacijos pažymėjimą (serija 2100) ir įgyja padavėjo ir barmeno kvalifikacija.

(Duomenys paimti iš "Šiaulių darbo rinkos mokymo centras 28")

27 PRIEDAS

Pardavėjo specialybės mokymo programos aprašymas

Mokymo trukmė, reikalingas išsilavinimas	Pardavėjo mokymo programa skirta asmenims, turintiems ne žemesnį, kaip vidurinį išsilavinimą. Numatyta šios programos mokymosi trukmė - 22 savaitės.
Poreikio pagrindimas	
Tikslas	
Veiklos sritys	
Mokymo metodika	Programos mokymo turinį sudaro teorinis ir praktinis mokymas. Teoriniam mokymui programoje numatyta 12 dalykų, kurių metu mokiniai susipažins su prekių asortimentu, jų vartojamosiomis savybėmis, prekių ženkliniu, prekybos organizavimo reikalavimais, kuriuos privalo žinoti pardavėjas, aptarnavimo tvarka ir reikalavimais, pardavėjo profesine etika. Bus mokomi dirbti kasos aparatais, kompiuterine įranga. Būsiami pardavėjai mokysis užsienio kalbos (anglų ar vokiečių), priklausomai nuo turimos kalbos pagrindų. Teorinio mokymo metu numatyti praktiniai užsiėmimai, kurių metu pradedami formuoti profesinio darbo įgūdžiai. Mokymo įstaigoje praktikos metu mokiniai mokysis teorines žinias pritaikyti praktikoje: analizuos prekių ženklinio rekvizitus, nagrinės prekių asortimentą, pildys prekių ir pinigų apskaitos dokumentus, mokysis dirbti svėrimo įrengimais, kasos aparatais, aptarnauti pirkėjus.
Kvalifikacija	Sėkmingai išlaikiusiems kvalifikacijos egzaminą, išduodamas antro lygio kvalifikacijos pažymėjimas (kodas 2100), suteikiantis galimybę įsidarbinti prekybos įmonėse pardavėjo pareigose.

(Duomenys paimti iš "Šiaulių darbo rinkos mokymo centras 29")

28 PRIEDAS

Plataus profilio kirpėjo specialybės mokymo programos aprašymas

Mokymo trukmė, reikalingas išsilavinimas	38 sav. (su pagrindiniu); 29 sav. programa parengta asmenims, turintiems vidurinį išsilavinimą. Tiems, kurie turi aukštesnį išsilavinimą, ši programa leis persikvalifikuoti ar patobulinti jau turimą kvalifikaciją.
Poreikio pagrindimas	Kirpėjas - tai labai atsakinga profesija. Klientas patiki kirpėjui savo plaukus, todėl kirpėjas turi būti atsakingas ne tik už jų grožį, bet ir gerai apkirpti, sušukuoti, parinkti tinkamą spalvą, kuri derintųsi prie kliento, drabužių,

	stiliaus, užimamų pareigų. Kirpėjui tenka visą dieną bendrauti su klientais. Nuo to, kaip kirpėjas aptarnauja klientus, nuo kirpėjo takto, profesinio pasirengimo labai priklauso kliento nuotaika.
Tikslas	Programa nukreipta į profesinių žinių ir įgūdžių formavimą, kryptingą pasirinktos profesijos veiklos vystymą, laisvos, sąmoningos asmenybės, gebančios integruotis į besikeičiančioje ekonominėje ir socialinėje aplinkoje, ugdymą, kirpėjos profesijai rengimas orientuotas į praktinių įgūdžių formavimą. Teorinis mokymas integruojamas su praktiniu, todėl laiduojamas mokymo vientisumas.
Veiklos sritys	Asmuo įgijęs kirpėjo kvalifikaciją gali dirbti kirpykloje ar grožio salone tiek Lietuvoje tiek užsienyje. Galės įkurti individualia įmonę.
Mokymo metodika	Mokymas susideda iš dviejų etapų: teorinio ir praktinio mokymo. Baigę mokymąsi pagal šią mokymo programą, besimokantieji žinos apie kirpėjo profesiją, kirpimų ir šukuosenų meno vystymosi raidą, kirpyklų įrengimus, darbo įrankius ir jų eksploataciją, darbo ir priešgaisrinę saugą. Taip pat gaus etikos, estetikos, sanitarijos, užsienio kalbos ir kitų žinių. Išmoks kirpėjo darbo technologijos. Mokymosi metu mokiniai laiko tarpinius egzaminus sanitarijos ir higienos bei pirmosios medicininės pagalbos įskaitas, darbų saugos ir priešgaisrinės saugos, profesinės etikos, ir psichologijos, piešimo pagrindų, specialybės užsienio kalbos, lietuvių kalbos kultūros ir kalbos etikos, ekonomikos ir verslo pagrindų, elektroninių kasos aparatų. Kirpėjai praktiniuose užsiėmimuose įgis praktinių įgūdžių atlikti įvairius kirpimus bei šukavimus, bendravimo meno su klientais bei dirbti kasos aparatais.
Kvalifikacija	Sėkmingai baigę mokymo programą asmenys, įgyja plataus profilio kirpėjo kvalifikaciją ir jiems išduodamas nustatytos formos kvalifikacijos pažymėjimas (2100 lygmens), suteikiantis teisę dirbti kirpyklose ar pradėti savo veiklą.

(Duomenys paimti iš "Šiaulių darbo rinkos mokymo centras 30")

29 PRIEDAS

Priešgaisrinės saugos kursų vadovams mokymo programos aprašymas

Mokymo trukmė, reikalingas išsilavinimas	Mokymo trukmė 8 val.
Poreikio pagrindimas	
Tikslas	Supažindinti objektų vadovus priešgaisrinę apsaugą reglamentuojančiais teisės aktais, priešgaisrinės saugos organizavimo įmonėje, įstaigoje, organizacijoje tvarka, priešgaisrine įranga, gaisrų gesinimo tvarka, objektų vadovų teisėmis ir pareigomis priešgaisrinės saugos srityje, atsakomybe už priešgaisrinės saugos reikalavimų pažeidimus.
Veiklos sritys	
Mokymo metodika	
Kvalifikacija	Išklausiems programos kursą ir išlaikiusiems baigiamąjį egzaminą objektų vadovams mokymo centras išduos pažymėjimą. Pažymėjimas galioja penkerius metus nuo jo išdavimo datos.

(Duomenys paimti iš "Šiaulių darbo rinkos mokymo centras 31")

30 PRIEDAS

Santehniko specialybės mokymo programos aprašymas

Mokymo trukmė, reikalingas išsilavinimas	Mokymo trukmė – 29 savaitės (1160 val.). Mokymo programa parengta asmenims, įgijusiems pagrindinį bendrąjį išsilavinimą ir sulaukusiems 18 m.
Poreikio pagrindimas	Montuojant santehnikines sistemas naudojami plastikiniai, variniai ir nerūdijančio plieno vamzdžiai ir tai iš esmės keičia santehniko darbo pobūdį ir sąlygas. Darbo metu naudojami ne tik tipiniai santehniko darbo įrankiai, bet ir specialūs vamzdžių litavimo, suvirinimo, presavimo, sriegimo ar lenkimo įrankiai bei prietaisai. Naujų darbo priemonių ir technologijų panaudojimas leidžia santehnikines sistemas montuoti baigus pastatų apdailos darbus arba atlikti juos tuo pačiu metu. Sanitarinių prietaisų, vamzdžių bei vamzdinės armatūros įvairovė ne tik suteikia santehniko darbui pasirinkimo galimybes, bet ir reikalauja gerų profesijos žinių bei praktinių įgūdžių, kompiuterinio raštingumo, ekonominių ir teisinių žinių.
Tikslas	
Veiklos sritys	Įgijus kvalifikaciją santehnikas gali dirbti statybinio profilio organizacijose arba individualiai. Dažniausiai santehnikai dirba komandose, glaudžiai bendradarbiaujančiose su kitais statybinių organizacijų padaliniais. Tai įpareigoja santehniką griežtai laikytis darbų saugos reikalavimų, mokėti dirbti komandoje, būti kruopščiu, komunikabiliu, imliu naujoms idėjoms.
Mokymo metodika	Mokymo programos struktūroje didžiąją laiko dalį sudaro praktinis mokymas, kuris skiriamas į du etapus: praktinis mokymas mokymo įstaigoje ir praktinis mokymas realioje darbo vietoje.
Kvalifikacija	Asmenys išklause visą teorinio mokymo kursą ir atlikę praktinio mokymo programoje numatytas užduotis, laiko baigiamąjį kvalifikacijos egzaminą. Sėkmingai jį išlaikiusieji gauna valstybės pripažintą kvalifikacijos pažymėjimą (lygmuo 2100).

(Duomenys paimti iš “Šiaulių darbo rinkos mokymo centras 32”)

31 PRIEDAS

Siuvėjo – operatoriaus specialybės mokymo programos aprašymas

Mokymo trukmė, reikalingas išsilavinimas	Siuvėjo – operatoriaus specialybės gali mokytis asmenys, turintys pagrindinį bendrąjį išsilavinimą. Numatyta programos mokymo trukmė - 16 savaitių.
Poreikio pagrindimas	Ši programa sudaryta siekiant į mokymo programą įtraukti naujus apdorojimo būdus, atsižvelgiant į darbdavių rekomendacinius pasiūlymus siuvėjų profesiniam paruošimui. Taip pat siekiama pritaikyti operacinio mokymo modelį, lavinant siuvimo operacijų atlikimo spartą, skirti daugiau mokymosi laiko mazgų pasiuvimo praktinių įgūdžių įsisavinimui. Mokymo programoje įvestas naujas mokymo dalykas, kurio tikslas išsamiau supažindinti su drėgminio – šiluminio apdorojimo darbais.
Tikslas	Paruošti kvalifikuotą darbininką, gebantį atlikti šiuolaikinio gamybinio proceso užduotis. Programa sudaryta apgalvojant ir pamokų dėstymo modelį, t.y. derinat teoriją su praktika.
Veiklos sritys	
Mokymo metodika	Teorinio mokymo metu besimokantieji išsiaiškina siuvėjos – operatorės darbų atlikimo technologijos žinias, audinių savybes, darbų saugos ir elektroaugos reikalavimus. Praktinis mokymas susideda iš dviejų etapų. Pirmasis etapas vykdomas mokymo įstaigoje, kur ugdomi pirmieji mokėjimai. Antrasis praktinio mokymo etapas vykdomas siuvimo įmonėse ir skirtas siuvėjų - operatorių profesinių įgūdžių lavinimui. Išklause visą teorinį mokymą ir atlikę

	<p>pilną praktinį mokymą bei bandomąjį kvalifikacinį darbą ir sėkmingai išlaikę kvalifikacijos egzaminą asmenys gauna valstybės pripažintą siuvėjo - operatoriaus kvalifikacijos pažymėjimą.</p> <p>Praktinis mokymas turi vykti tiksliai, kad mokiniai išmoktų įvairias, programoje numatytas operacijas. Įvairių operacijų įvaldymas galimas įmonėje arba mokymo įstaigoje. Jo metu mokiniai turi siekti atlikti operacijas pagal įmonėse galiojančius laiko normatyvus.</p>
Kvalifikacija	<p>Išklausę visą teorinį mokymą ir atlikę praktinį mokymą, sėkmingai išlaikę baigimo egzaminą, asmenys gaus kvalifikacijos pažymėjimą, liudijantį apie išklausytą kursą ir suteiktą kvalifikaciją.</p>

(Duomenys paimti iš "Šiaulių darbo rinkos mokymo centras 33")

32 PRIEDAS

Virėjo specialybės mokymo programos aprašymas

Mokymo trukmė, reikalingas išsilavinimas	<p>Numatyta šios programos mokymosi trukmė 32 savaitės. Mokytis pagal šią virėjo programą gali asmenys, turintys pagrindinį išsilavinimą.</p>
Poreikio pagrindimas	<p>Programa sudaryta atsižvelgiant į darbdavių keliamus reikalavimus, įtraukiant į mokymo programą naujas technologijas, naujus mokymo dalykus.</p>
Tikslas	
Veiklos sritys	
Mokymo metodika	<p>Teoriniam mokymui skirta 412 valandų. Teorinių pamokų metu virėjo profesijos mokiniai mokysis kulinarijos, gamybos organizavimo, apskaitos ir kalkuliacijos, užsienio kalbos, informacinių technologijų, susipažins su geros higienos ir geros gamybos praktikos taisyklėmis, verslo organizavimo pagrindais ir kitais dalykais, reikalingais būsimam virėjui.</p> <p>Praktiniam mokymui skirta 840 valandų. Praktinis mokymas susideda iš dviejų etapų. Pirmojo etapo metu praktinis mokymas vykdomas mokymo įstaigoje. Praktiniam mokymui mokymo įstaigoje skirta 240 valandų, kurių metu mokiniai įgys pirmuosius virėjo darbo įgūdžius. Antrasis praktinio mokymo etapas vykdomas maitinimo įmonėje, kuriam skirta 600 valandų. Praktinio mokymo maitinimo įmonėje metu būsimi virėjai tobulins savo profesinius įgūdžius, būtinus tolesnei darbinei veiklai.</p>
Kvalifikacija	<p>Išklausę visą teorinį mokymą ir baigę praktinį mokymą, sėkmingai išlaikę kvalifikacinį egzaminą, asmenys gauna valstybės pripažintą virėjo kvalifikacijos pažymėjimą.</p>

(Duomenys paimti iš "Šiaulių darbo rinkos mokymo centras 34")

33 PRIEDAS

Virėjo kvalifikacijos tobulinimo programos aprašymas

Mokymo trukmė, reikalingas išsilavinimas	<p>Mokymo trukmė - 352 val. (8,8 sav.).</p> <p>Ši programa skirta asmenims, turintiems pradinį virėjo pasirengimą ir norintiems tobulinti virėjo gebėjimus.</p>
---	---

Poreikio pagrindimas	
Tikslas	Virėjų kvalifikacijos tobulinimas, atitinkantis šiandieninius darbo rinkos reikalavimus.
Veiklos sritys	
Mokymo metodika	Virėjo kvalifikacijos tobulinimosi programos turinį sudaro teorinis ir praktinis mokymas. Teorinių užsiėmimų metu dėstoma kulinarijos gaminių technologijos ir gamybos organizavimo naujovės, mokoma dirbti su pačia naujausia žaliava naudojant moderniausius įrengimus. Besimokantieji pagilins buhalterinės apskaitos, darbo teisės pagrindų, geros higienos praktikos žinias. Praktiniai gebėjimai tobulinami laboratorinių darbų ir praktinio darbo metu dirbant su šiuolaikiniais įrengimais, praktiškai pritaikant įgytas žinias.
Kvalifikacija	Sėkmingai išlaikiusiems egzaminą išduodamas nustatytos formos kvalifikacijos tobulinimo pažymėjimas.

(Duomenys paimti iš "Šiaulių darbo rinkos mokymo centras 35")

34 PRIEDAS

Verslo organizatoriaus mokymo programos aprašymas

Mokymo trukmė, reikalingas išsilavinimas	Verslo organizavimas mokymo programa įgyvendinama per 26 savaites, 1040 akademinį kontaktinių valandų. Verslo organizatoriaus programa skirta asmenims turintiems bazinį vidurinį išsilavinimą.
Poreikio pagrindimas	Verslo organizatoriaus mokymo programa skirta orientuotis ir adaptuotis besikeičiančioje Lietuvos Respublikos darbo rinkos aplinkoje. Todėl ji pastoviai atnaujinama ir papildoma, pritaikant prie Europos Sąjungos reikalavimų, formuojant teisingą požiūrį į verslininkystę.
Tikslas	Suteikti žinias, gebėjimus ir praktinius įgūdžius, leidžiančius profesionaliai organizuoti įmonėje smulkų ir vidutinį verslą. Tvarkyti įmonės finansinių operacijų apskaitą.
Veiklos sritys	
Mokymo metodika	Siekiant mokymo vientisumo, teorinis mokymas glaudžiai siejamas su praktinių įgūdžių formavimu. Praktinio mokymo metu sukuriami reali darbo situacija, naudojami LR norminiai aktai, organizuojant verslą, atliekami marketingo tyrimai. Praktiškai supažindami su konkrečiais įmonės ir atskirų jos padalinių personalo funkcijomis ir jų darbu, atliekama įmonės veiklos analizė ir įvertinimas, parengiamas verslo planas.
Kvalifikacija	Verslo organizatoriaus mokymo programa suteikia II-jo lygio profesinę kvalifikaciją.

(Duomenys paimti iš "Šiaulių darbo rinkos mokymo centras 36")

35 PRIEDAS

Mūrininko specialybės mokymo programos aprašymas

Mokymo trukmė, reikalingas išsilavinimas	Mokymo trukmė 20 savaičių. Mokymo programa parengta asmenims, įgijusiems pagrindinį bendrąjį išsilavinimą ir sulaukusiems ne mažiau 18 m. amžiaus.
Poreikio pagrindimas	Mūrininko mokymo programa (toliau Programa) parengta pagal darbdavių pageidavimus ir reikalavimus šiuolaikiniam statybų darbininkui, atsižvelgiant į darbo rinkos pokyčius bei programos rengimo darbo grupės atliktus kvalifikacijų tyrimo rezultatus.
Tikslas	Parengti mūrininką, sugebantį atlikti nesudėtingus vidaus ir fasado mūrijimo

	darbus: mūryti sienas, kampus, pertvaras, stulpus, tarpuangius, ardyti ir remontuoti nesudėtingas mūro konstrukcijas, bei atlikti nesudėtingus pamatų, sijų, sąramų, perdengimų, grindų paruošiamojo ir išlyginamojo sluoksnių betonavimo darbus; taip pat atlikti paaukštinimo priemonių ir pastolių įrengimo ir išardymo darbus.
Veiklos sritys	Igiję kvalifikaciją mūrininkai gali dirbti statybinėse įmonėse ir organizacijose atliekant mūrijimo, krovinių kabinėjimo, nesudėtingo betonavimo darbus, o taip pat įrenginėti pastolius ir dirbti aukštyje.
Mokymo metodika	Atsižvelgiant į darbo rinkos poreikius ir darbdavių pageidavimus, į mokymo programą įtraukta aukštalipių mokymo programa ir krovinių kabinėtojo mokymo programa. Todėl praėję teorijos kursą bei praktinį mokymą ir išlaikę egzaminą, mokiniai jau praktinio mokymo statybos objekte metu gali atlikti krovinių kabinėjimo ir aukštalipių darbus, turėdami atitinkamus pažymėjimus, liudijančius jų pasirengimą vykdyti tokius darbus. Didžiąją mokymo turinio dalį (80 %) sudaro praktinis mokymas. Programa numato dviejų etapų praktinį mokymą. Pirmajame etape praktinis mokymas organizuojamas mokymo įstaigoje, ir jam vadovauja profesijos mokytojas. Jo metu siekiama suformuoti besimokantiems pirmuosius teisingus mūrininko įgūdžius, atliekant nesudėtingus mūro darbus, įvertinant atliekamų darbų kultūrą, teisingą darbo įrankių naudojimą. Praktinį mokymą mokomosiose dirbtuvėse siūloma vykdyti, derinant teorinį ir praktinį mokymą. Antras etapas – tai praktinis mokymas, vykdomas statybos objektuose. Organizuojant šį, statybinėse organizacijose atliekamą praktinį mokymą, jo priežiūra pavedama profesijos mokytojui. Bet mokinių praktiniam mokymui konkrečiose darbo vietose vadovauja įmonės kvalifikuotas darbininkas - instruktorius gamybiniam mokymui. Su jais – statybinių organizacijų kvalifikuotais mūrininkais turi būti sudaromos mokymojo darbo sutartys, numatant jų funkcijas ir atsakomybę.
Kvalifikacija	Išlaikę kvalifikacijos egzaminą asmenys gauna antro išsilavinimo lygio kvalifikacijos pažymėjimą (lygmuo 2100), liudijančius apie mūrininko kvalifikacijos įgijimą, taip pat krovinių kabinėtojo pažymėjimą (kodas 1114) ir aukštalipio pažymėjimą (kodas 1114).

(Duomenys paimti iš “Šiaulių darbo rinkos mokymo centras 37”)

36 PRIEDAS

Mūrininko pirminių žinių ir įgūdžių mokymo programos aprašymas

Mokymo trukmė, reikalingas išsilavinimas	Mokymo trukmė 8 savaitės. Ši mokymo programa skirta pirminiam mūrininko rengimui darbo rinkos profesinio mokymo įstaigoje.
Poreikio pagrindimas	Vis spartėjantys statybos tempai, naujos medžiagos ir technologijos, kokybės gerinimo klausimai iškelia naujus uždavinius tiek naujų darbininkų rengimui, tiek jų kvalifikacijos kėlimui. Šalia kvalifikuoto statybininko darbo atsiranda poreikis ir žemesnės grandies darbininkų, kurių darbo objekte užtektų tik privalomų atitinkamos profesijos kompetencijų, kurias galima įgyti asmenims su žemesniu bendroju išsilavinimu, arba kurie mokėsi trumpesnę laiką.
Tikslas	Parengti pirmo profesinio išsilavinimo lygio mūrininką, sugebantį atlikti paprastus mūrijimo darbus, ardyti ir remontuoti nesudėtingas mūro konstrukcijas.
Veiklos sritys	Baigę šią mokymo programą asmenys gali dirbti statybinėse įmonėse, vadovaujant aukštesnės kvalifikacijos mūrininkui.
Mokymo metodika	Didžiąją mokymo turinio dalį (per 70%) sudaro praktinis mokymas. Programa numato dviejų etapų praktinį mokymą. Pirmajame etape praktinis mokymas organizuojamas mokymo įstaigoje, ir jai vadovauja profesijos mokytojas. Jo

	<p>metu siekiama suformuoti besimokantiesiems pirmuosius teisingus mūrininko mokėjimus, atliekant nesudėtingus mūro darbus, įvertinant atliekamų darbų kultūrą, teisingą darbo įrankių naudojimą. Praktinį mokymą mokomosiose dirbtuvėse siūloma vykdyti, derinant teorinį ir praktinį mokymą.</p> <p>Organizuojant statybinėse organizacijose atliekamą praktinį mokymą jo priežiūra pavedama profesijos mokytojui. Bet mokinių praktiniam mokymui konkrečiose darbo vietose vadovauja gamybinio mokymo instruktoriai.</p>
Kvalifikacija	Išlaikę kvalifikacinį egzaminą asmenys gauna pirmo lygio kvalifikacijos pažymėjimą (lygmuo 1500), liudijantį apie įgytą kvalifikaciją.

(Duomenys paimti iš "Šiaulių darbo rinkos mokymo centras 38")

37 PRIEDAS

Sekretoriaus-referento mokymo programos aprašymas

Mokymo trukmė, reikalingas išsilavinimas	Programos trukmė - 720 ak. val. (18 savaitių).
Poreikio pagrindimas	Sekretoriaus - referento darbas įmonėje - labai svarbi veiklos sritis, padedanti užtikrinti darnų įmonės vadovybės, padalinių ir darbuotojų veiklą. Specialistai, gerai išmanantys įmonės raštinės dokumentų tvarkymo taisykles, raštinės darbo organizavimą, sugebantys naudoti savo darbe informacines technologijas, mokantys organizuoti įvairius įmonės renginius, bendrauti su interesantais, reikalingi beveik kiekvienoje įmonėje. Todėl poreikis tokiems specialistams nemažėja.
Tikslas	Suteikti teorines ir praktines žinias, išugdyti profesinius įgūdžius šiose profesinės veiklos srityse: įmonės dokumentacijos ruošimas ir tvarkymas, naudojantis informacinėmis technologijomis, raštinės darbo organizavimas, interesantų aptarnavimas, įmonės renginių organizavimas - būtinus sekretoriaus - referento darbe.
Veiklos sritys	Sekretoriaus - referento kvalifikacija suteikia teisę ir galimybes dirbti įmonių administratoriumi, sekretoriumi - referentu įvairių nuosavybės formų įmonėse.
Mokymo metodika	Didžiausias valandų skaičius skiriamas šiems dalykams: raštinės darbo organizavimui, raštvedybai, informacinėms technologijoms, užsienio kalbai, kuriuos baigus laikomi tarpiniai egzaminai.
Kvalifikacija	Sėkmingai baigusiems šios mokymo programos kursą asmenims suteikiama Sekretoriaus - referento kvalifikacija ir jiems išduodamas nustatytos formos antro profesinio išsilavinimo lygio kvalifikacijos pažymėjimas (forma 2100).

(Duomenys paimti iš "Šiaulių darbo rinkos mokymo centras 39")

Kasininko – pardavėjo mokymo programos aprašymas

Mokymo trukmė, reikalingas išsilavinimas	Kasininko pardavėjo programa skirta mokiniams, turintiems vidurinį išsilavinimą. Programos mokymosi apimtis - 1000 val. Dirbant su suaugusiais asmenimis tai atitinka 25 savaitių mokymosi trukmę.
Poreikio pagrindimas	
Tikslas	
Veiklos sritys	
Mokymo metodika	<p>Programos mokymo turinį sudaro teorinis ir praktinis mokymas. Teoriniam mokymui programoje numatyta 12 dalykų. Teorinio mokymo metu kasininkai pardavėjai mokysis: prekybos darbo organizavimo, materialinių vertybių ir pinigų apskaitos, prekybos psichologijos ir profesinės etikos, kalbos kultūros, darbo higienos reikalavimų, susipažins su maisto ir ne maisto prekių asortimentu, kokybės reikalavimais, laikymo sąlygomis, su darbo teisės klausimais, mokysis profesinės anglų ir vokiečių kalbos, dirbti personaliniu kompiuteriu.</p> <p>Ypatingas dėmesys programoje skirtas darbui elektroniniais kasos aparatais. Šio dalyko mokymosi metu mokiniai išmoks dirbti su elektroniniais ir kompiuteriniais kasos aparatais, su universaliomis valdymo sistemomis.</p> <p>Jau teorinio mokymo metu, atliekant praktines užduotis, pradedami formuoti profesinio darbo įgūdžiai. Mokiniai mokysis prekių ženklinimo rekvizitų, nagrinės prekių standartus, pildys prekių ir pinigų apskaitos dokumentus, mokysis dirbti svėrimo įrengimais, elektroniniais kasos aparatais ir universaliomis valdymo sistemomis.</p> <p>Praktinis mokymas sudaro 52% visos mokymo programos. Praktinį mokymo mokiniai atliks prekybos centruose - realioje darbo aplinkoje, kur, panaudodami teorines žinias, lavins kasininko pardavėjo profesinius darbo įgūdžius: priiminės prekes, konsultuos ir aptarnaus pirkėjus prekybos salėje, sveriamų ir vienetinių prekių skyriuose, dirbs su elektroniniais ir kompiuteriniais kasos aparatais, universaliomis valdymo sistemomis.</p>
Kvalifikacija	Sėkmingai išlaikiusiems kvalifikacijos egzaminą suteikiama profesinė kasininko pardavėjo kvalifikacija, ir jiems išduodamas antro lygio kvalifikacijos pažymėjimas (lygmuo 2100), suteikiantis galimybę įsidarbinti prekybos įmonėse kasininko pardavėjo pareigose.

(Duomenys paimti iš "Šiaulių darbo rinkos mokymo centras 40")

Trikotažo susiuvėjo mokymo programos aprašymas

Mokymo	Numatyta mokymosi trukmė - 14 savaitių.
---------------	---

trukmė, reikalingas išsilavinimas	Ši mokymo programa skirta asmenims, įgijusiems pagrindinį bendrąjį išsilavinimą ir neturintiems jokios siuvėjos darbo patirties. Asmenims, turintiems aukštesnį bazinį išsilavinimą negu numatyta mokymo programoje arba turintiems patirtį siuvimo įmonėse, mokymosi trukmę mokymo įstaiga gali sutrumpinti.
Poreikio pagrindimas	Viršutinio trikotažo susiuvėjas - tai reta, Lietuvos pramonei reikalinga profesija, reikalaujanti kruopštumo, atidumo sugebėjimo kokybiškai ir greitai pasiūti visą viršutinio trikotažo gaminių pagal aukštus pasaulinius kokybės rodiklius.
Tikslas	Parengti kvalifikuotą trikotažo susiuvėją trikotažo siuvimo įmonėms, sugebantį profesionaliai atlikti įvairias viršutinio trikotažo gaminių siuvimo operacijas, prisiderinti prie įmonės darbo ritmo.
Veiklos sritys	Sėkmingai baigę šios mokymo programos kursą asmenys gali pagal šiuolaikinius kokybės reikalavimus savarankiškai atlikti visas viršutinio trikotažo gaminių pasiuvimo operacijas. Mokymosi metu įgyti profesiniai sugebėjimai atveria asmenims galimybę įsidarbinti siuvėja trikotažo siuvimo įmonėse.
Mokymo metodika	Mokymo turinys susideda iš teorinio ir praktinio mokymo. Teorinio mokymo metu besimokantieji supažindinami su įvairių žaliavų trikotažo savybėmis, struktūra, pynimais, išsiaiškina siuvimo technologiją siuvimo įrenginių paskirtį ir veikimą darbų saugos, elektrosaugos, priešgaisrinės saugos reikalavimus, aktualius darbo teisės ir ekonominių žinių klausimus. Praktinis mokymas susideda iš dviejų etapų. Pirmasis etapas vykdomas mokymo įstaigoje, kur formuojami būdingi ir reikalingi trikotažo susiuvėjai mokėjimai bei įgūdžiai. Antras praktinio mokymo etapas skirtas trikotažo siuvėjos profesinių įgūdžių lavinimui, įtvirtinimui, ir jis vykdomas įmonės siuvimo ceche prie siuvimo įrengimų, kur išmokstama pasiūti įvairių pynimų bei žaliavų sudėtingos konstrukcijos viršutinio trikotažo gaminiai: vyriški, moteriški, vaikiški džemperiai, sviteriai, žaketai, moteriški ir vaikiški kostiumai.
Kvalifikacija	Išklause visą teorinio mokymo kursą atlikę visas praktinio mokymo užduotis bei bandomąjį kvalifikacinį darbą ir sėkmingai išlaikę kvalifikacijos egzaminą asmenys įgyja trikotažo susiuvėjo kvalifikaciją ir jiems įteikiamas nustatytos formos valstybės pripažintas antro lygio kvalifikacijos pažymėjimas (serija 2100).

(Duomenys paimti iš "Šiaulių darbo rinkos mokymo centras 41")

40 PRIEDAS

Padavėjo mokymo programos aprašymas

Mokymo trukmė, reikalingas išsilavinimas	Numatyta programos trukmė – 25 savaitės (1000 val.). Padavėjo specialybių gali mokytis asmenys, turintys vidurinį išsilavinimą.
Poreikio pagrindimas	Padavėjas aptarnauja įvairaus amžiaus klientus, pataria ir parekomenduoja, kaip išsirinkti norimus patiekalus bei prie jų tinkamus gėrimus, juos patiekia lankytojams, serviruoja stalus ir įvairiais būdais lanksto servetėles. Priima atskirus užsakymus, aptarnauja lankytojus šventiniuose pobūviuose ir priėmimuose, bei paprastomis dienomis. Gamina nesudėtingus patiekalus ir gėrimus. Užsako, priima prekes ir tikrina jų kokybę. Tvarko įvairius materialinių vertybių ir finansinės apskaitos dokumentus.
Tikslas	
Veiklos sritys	
Mokymo metodika	456 val. skiriamos teoriniam mokymui. Teoriniuose užsiėmimuose būsimieji padavėjai susipažins su svečių aptarnavimu maitinimo įmonėse, maisto prekių

	<p>asortimentu, kasos aparatais, patiekalų kulinarine charakteristika, mitybos fiziologija ir higienos pagrindais, prekybos psichologijos pagrindais, profesine etika ir estetika, darbo teisės pagrindais, informacinėmis technologijomis bei kitais dalykais, užsienio kalba, profesine kalbos kultūra, verslo organizavimu, bei kitais dalykais reikalingais būsimoje padavėjo profesinėje veikloje.</p> <p>520 val. – praktiniam mokymui, savarankiškiems darbams ir laboratoriniams darbams mokymo įstaigoje. Praktinį mokymą sudaro praktinis mokymas mokymo įstaigoje ir maitinimo įmonėje. Mokymo įstaigoje mokiniai įgyja pirmuosius profesinius įgūdžius, kuriuos vėliau lavina maitinimo įmonėje.</p>
Kvalifikacija	<p>Išklause visą teorinį mokymą ir atlikę praktinį mokymą, sėkmingai išlaikę egzaminą, asmenys gauna valstybės pripažintą padavėjo kvalifikacijos pažymėjimą (serija 2100) ir įgyja padavėjo kvalifikaciją.</p>

(Duomenys paimti iš “Šiaulių darbo rinkos mokymo centras 42”)

41 PRIEDAS

Padavėjo mokymo programos aprašymas

Mokymo trukmė, reikalingas išsilavinimas	<p>Numatyta programos trukmė – 1120 val. (28 sav.).</p> <p>Padavėjo specialybių gali mokytis asmenys, turintys pagrindinį bendrąjį išsilavinimą.</p>
Poreikio pagrindimas	<p>Prieš pradėdamas darbą, padavėjas turi būti gerai psichologiškai pasiruošęs, kadangi jis aptarnauja įvairaus amžiaus lankytojus. Jiems pataria, parekomenduoja, kaip išsirinkti norimus patiekalus ir prie jų tinkamus gėrimus, veda su jais prekybinį dialogą. Taip pat serviuoja stalus, įvairiais būdais lanksto servėteles, priima užsakymus, patiekia valgius bei gėrimus, atsiskaito su svečiais ir panašiai. Tam būtina turėti teorinių žinių ir praktinių įgūdžių, todėl specialistai pradėdami ruošti nuo lengvesnių darbų, palaipsniui pereinant prie sudėtingesnių dalykų.</p>
Tikslas	
Veiklos sritys	
Mokymo metodika	<p>Šios programos mokymosi turinį sudaro dvi dalys: teorinis mokymas ir praktinis mokymas.</p> <p>460 val. skiriamos teoriniam mokymui. Teoriniuose užsiėmimuose būsimieji padavėjai susipažins su svečių aptarnavimu maitinimo įmonėse, maisto prekių asortimentu, kasos aparatais, patiekalų kulinarine charakteristika, mitybos fiziologija ir higienos pagrindais, prekybos psichologijos pagrindais, profesine etika ir estetika, darbo teisės pagrindais, informacinėmis technologijomis bei kitais dalykais, užsienio kalba, profesine kalbos kultūra, bei kitais dalykais reikalingais būsimoje padavėjo profesinėje veikloje.</p> <p>636 val. – praktiniam mokymui, savarankiškiems darbams ir laboratoriniams darbams mokymo įstaigoje. Praktinį mokymą sudaro praktinis mokymas mokymo įstaigoje ir maitinimo įmonėje. Mokymo įstaigoje mokiniai įgyja pirmuosius profesinius įgūdžius, kuriuos vėliau lavina maitinimo įmonėje. Todėl yra stengiamasi glaudžiai bendradarbiauti su įmonės vadovais, kad jie padėtų jaunam specialistui įgusti ir atlikti vis sudėtingesnius darbus; paskiria kartu su juo dirbti labiau prityrusį specialistą. Daugiau dėmesio yra skiriama praktinių gebėjimų ugdymui, būtinų būsimai darbinei veiklai.</p>
Kvalifikacija	<p>Išklause visą teorinį mokymą ir atlikę praktinį mokymą, sėkmingai išlaikę egzaminą, asmenys gauna valstybės pripažintą padavėjo kvalifikacijos pažymėjimą (serija 2100) ir įgyja padavėjo kvalifikaciją.</p>

(Duomenys paimti iš “Šiaulių darbo rinkos mokymo centras 43”)

Ruošiami organizuoti mokymo kursai.

42 PRIEDAS

Autobusų vairuotojo, turinčio teisę vairuoti D kategorijos automobilius mokymo programos aprašymas

Mokymo trukmė, reikalingas išsilavinimas	Mokymosi laikotarpis – 6 savaitės. Ši pirmo lygio profesinę kvalifikaciją suteikianti autobuso vairuotojo rengimo programa skirta asmenims, turintiems pagrindinį išsilavinimą ir ne jaunesniems kaip 22 metų, kai jie turi ne trumpesnę kaip vienerių metų DI ar C arba CI+DI kategorijų automobilių vairavimo patirtį.
Poreikio pagrindimas	
Tikslas	
Veiklos sritys	
Mokymo metodika	Besimokydami pagal šią programą asmenys įsisavina pagrindines žinias apie autobusų sandarą, konstrukcinius ypatumus, eksploatacines savybes, priežiūrą, variklio mechanizmus, veikimo principus, uždegimo, paleidimo sistemų, apšvietimo, transmisijos, važiuoklės, vairo, stabdžių sistemų sandarą, jų techninį aptarnavimą, galimus gedimus ir šalinimo būdus bei autobusų vairuotojų darbo ir poilsio režimą, dokumentaciją, žmonių vežimo vietiniais ir tolimojo susisiekimo maršrutais taisykles. Per mokymosi laikotarpį (6 savaitės) asmenys teoriškai ir praktiškai supažindinami su kelių eismo taisyklų reikalavimais vairuojant automobilius gyvenvietės ir ne gyvenvietės keliuose, važiavimą per reguliuojamas ir nereguliuojamas sankryžas, geležinkelio pervažas, transporto priemonių vilkimo būdus, pervežant žmones ir gabenant bagažą, tempiant priekabas. Asmenys yra supažindinami su darbuotojo saugos ir sveikatos reikalavimais, saugaus eismo ir apsaugos pagrindinėmis nuostatomis bei vairuotojo atsakomybe už keleivių įlaipinimą - išlaipinimą ir saugų pervežimą pagal sutartas sąlygas, bilietavimą. Mokymo programa orientuota į praktinę veiklą, pereinant nuo mokymo į mokymąsi.
Kvalifikacija	Sėkmingai baigę visą mokymo kursą asmenys laiko transporto priemonių sandaros ir eksploatacijos bei keleivių vietinių ir tolimojo susisiekimo pervežimų dalykų kvalifikacinį egzaminą. Išlaikiusiems egzaminą išduodamas 1500 kodo pažymėjimas. Mokymo institucijos išduotas pažymėjimas (kodas 1500) įrodo asmens profesinį pasirengimą dirbti autobusų vairuotoju ir pateikiamas darbdaviui kaip to reikalauja Lietuvos Respublikos Darbo Kodekso 104 straipsnis.

(Duomenys paimti iš “Šiaulių darbo rinkos mokymo centras 44”)

**Sunkiasvorio sunkvežimio vairuotojo, turinčio teisę vairuoti C kategorijos automobilius
mokymo programos aprašymas**

Mokymo trukmė, reikalingas išsilavinimas	Mokymosi laikotarpis – 6 savaitės. Ši pirmo lygio profesinę kvalifikaciją suteikianti kroviniinio automobilio vairuotojo rengimo programa skirta asmenims, turintiems pagrindinį išsilavinimą ir ne jaunesniems kaip 21 metų turintiems ne trumpesnę kaip vienerių metų B arba B+CI kategorijų automobilių vairavimo patirtį.
Poreikio pagrindimas	
Tikslas	
Veiklos sritys	
Mokymo metodika	<p>Besimokydami pagal šią programą asmenys įsisavina pagrindines žinias apie automobilio sandarą konstrukcinius ypatumus, eksploatacines savybes, priežiūrą variklio mechanizmus, veikimo principus, uždegimo, paleidimo sistemų, apšvietimo, transmisijos, važiuoklės, vairo, stabdžių sistemų sandarą jų techninį aptarnavimą galimus gedimus ir šalinimo būdus bei krovinių automobilių vairuotojų darbo ir poilsio režimą dokumentaciją, krovinių vežimo vietiniais ir tolimojo susisiekimo maršrutais taisykles.</p> <p>Per mokymosi laikotarpį (6 savaitės) asmenys teoriškai ir praktiškai supažindinami su kelių eismo taisyklių reikalavimais vairuojant automobilį gyvenvietės ir ne gyvenvietės keliuose, važiavimą per reguliuojamas ir nereguliuojamas sankryžas, geležinkelio pervažas, transporto priemonių vilkimo būdus, pervežant žmones ir gabenant įvairius krovinius, tempiant priekabas. Asmenys yra supažindinami su darbuotojo saugos ir sveikatos reikalavimais, saugaus eismo ir aplinkosaugos pagrindinėmis nuostatomis bei vairuotojo atsakomybe už krovinių teisingą pakrovimą ir pervežimą pagal sutartas sąlygas.</p> <p>Programos mokymo plane ir atskirų dalykų programose nurodytas teorinių pamokų ir praktinio vairavimo valandų, skirtų kiekvienam asmeniui, skaičius. Praktinio vairavimo mokymas susideda iš dviejų dalių, pirmoji praktinio užsiėmimo dalis vykdoma autodrome arba vairavimo mokymo aikštelėje, o tolimesnis mokymas vykdomas keliuose, realaus eismo sąlygomis. Mokymo programa orientuota į praktinę veiklą, pereinant nuo mokymo į mokymąsi. Asmenims, turintiems aukštesnį bazinį pasirėngimą negu numatyta programoje, turintiems automobilizmo žinių ir vairavimo įgūdžių teorijos mokymo trukmė, nurodyta mokymo programos plane, gali būti sutrumpinta, tačiau visais atvejais negali būti mažesnė, negu nustatytas 50 val. minimumas.</p>
Kvalifikacija	Sėkmingai baigę visą mokymo kursą asmenys laiko transporto priemonių sandaros ir eksploatacijos bei krovinių vidaus pervežimų dalykų kvalifikacinį egzaminą. Išlaikiusiems egzaminą išduodamas nustatytos formos kvalifikacijos pažymėjimas (lygmuo 1500). Mokymo institucijos išduotas pažymėjimas įrodo asmens profesinį pasirėngimą dirbti krovinių sunkiasvorių automobilių vairuotoju ir pateikiamas darbdaviui kaip to reikalauja Lietuvos Respublikos Darbo Kodekso 104 straipsnio 2 dalis.

(Duomenys paimti iš “Šiaulių darbo rinkos mokymo centras 45”)

Kompiuterio vartojimo pagrindų mokymo programos aprašymas

Mokymo trukmė, reikalingas išsilavinimas	Programos trukmė 176 val. (5 sav.), kasdien dirbant po 8 val. Ši mokomoji programa yra skirta vidurinį išsilavinimą turintiems asmenims, kurie arba visai nebuvo dirbę su kompiuterine technika, arba kurių įgūdžiai nėra pakankami, besiruošiantiems įgyti ECDL bei šiek tiek aukštesnį lygį atitinkančią kvalifikaciją.
Poreikio pagrindimas	
Tikslas	
Veiklos sritys	
Mokymo metodika	
Kvalifikacija	Sėkmingai išlaikiusiems kvalifikacinį egzaminą, išduodamas pirmo lygio kvalifikacijos pažymėjimas (kodas 1500), liudijantis apie sugebėjimą dirbti kompiuterine technika ir taikomosiomis programomis.

(Duomenys paimti iš “Šiaulių darbo rinkos mokymo centras 46”)